

2013•2014
FACULTEIT BEDRIJFSECONOMISCHE WETENSCHAPPEN
*master in de toegepaste economische wetenschappen:
handelsingenieur*

Masterproef

De discontinuïteitsopmerking in de auditverklaring

Promotor :
Prof. dr. Roger MERCKEN

Tessa Ceyssens
*Proefschrift ingediend tot het behalen van de graad van master in de toegepaste
economische wetenschappen: handelsingenieur*

2013•2014

FACULTEIT BEDRIJFSECONOMISCHE
WETENSCHAPPEN

*master in de toegepaste economische wetenschappen:
handelsingenieur*

Masterproef

De discontinuïteitsopmerking in de auditverklaring

Promotor :
Prof. dr. Roger MERCKEN

Tessa Ceyssens

*Proefschrift ingediend tot het behalen van de graad van master in de toegepaste
economische wetenschappen: handelsingenieur*

Woord vooraf

Deze masterproef vormt het sluitstuk van mijn opleiding 'Handelsingenieur in de afstudeerrichting Accountancy en Financiering' aan de Universiteit Hasselt. Een jaar lang heb ik onderzoek gedaan naar de discontinuïteitsopmerking in de auditverklaring in België. Het heeft me de mogelijkheid gegeven me te verdiepen in een zeer interessant onderwerp, verder heb ik ook mijn kennis van de Belgische auditmarkt kunnen verbreden. Ik had deze masterproef echter niet kunnen realiseren zonder de hulp en ondersteuning van een aantal personen. Ik wil hen dan ook bedanken voor de weg die we samen afgelegd hebben.

Allereerst wil ik een bijzonder woord van dank uiten ten aanzien van mijn promotor, Prof. Dr. Mercken Roger. Zijn deskundig advies, tussentijdse evaluaties, nuttige ideeën en kritische bemerkingen hebben mij veel ondersteuning gegeven bij het maken van deze masterproef.

Verder zou ik graag de auditoren bedanken die, ondanks hun drukke agenda, tijd hebben kunnen vrijmaken om mij te woord te staan.

Ten slotte wil ik ook mijn ouders, zussen en vriend bedanken omdat zij ervoor gezorgd hebben dat ik de afgelopen 5 jaar de moed niet verloren heb en mij volledig heb kunnen toewijden aan deze studie. Maar ook voor de ondersteuning die ze me gegeven hebben tijdens het schrijven van deze masterproef.

Ceyssens Tessa

Diepenbeek, mei 2014

Samenvatting

De discontinuïteitsopmerking in de controleverklaring is internationaal een veelvuldig onderzocht onderwerp. Het al dan niet uitdrukken van twijfel over het voortbestaan van een onderneming is namelijk geen gemakkelijke beslissing. Van de auditor (bedrijfsrevisor, commissaris) van een bedrijf wordt verwacht dat hij een uitspraak doet over het getrouw beeld van de financiële overzichten en de toepassing van de continuïteitsveronderstelling van de onderneming. Indien er twijfel bestaat over de mogelijkheid van de voortzetting van de activiteiten kan de auditor beslissen een discontinuïteitsopmerking te geven aan de onderneming. Deze beslissing is van groot belang voor zowel de onderneming (auditklant) als de auditor. Voor de onderneming is het belangrijk omdat een discontinuïteitsopmerking kan leiden tot imagoschade, bemoeilijking van het verkrijgen en/of behouden van de financiële middelen en het risico op de selffulfilling prophecy. Voor de commissaris is het geven van een discontinuïteitsopmerking dan ook een zeer moeilijke keuze, ook omdat de kans op een wissel van revisor stijgt wanneer ze een opmerking geven, terwijl de betrouwbaarheid, kwaliteit, objectiviteit en onafhankelijkheid van de commissaris in vraag kan gesteld worden indien hij geen opmerking geeft en de onderneming toch in falen gaat. Het is dan ook niet verwonderlijk dat het voor vele stakeholders interessant is om te weten wat er allemaal invloed kan hebben op het geven van een discontinuïteitsopmerking.

Om deze invloeden te onderzoeken kan er onderscheid gemaakt worden tussen de kenmerken van de onderneming en de kenmerken van de revisor die van invloed kunnen zijn op het geven van een discontinuïteitsopmerking.

In het eerste hoofdstuk wordt het probleem verduidelijkt en wordt de centrale vraag **“Wat heeft er een invloed op het al dan niet formuleren van een discontinuïteitsopmerking in België?”** ontleed in enkele deelvragen.

Het tweede hoofdstuk geeft een samenvatting van de regelgeving betreffende het beroep van externe auditor en het continuïteitsprobleem in België.

Een overzicht van de reeds gevoerde onderzoeken over de discontinuïteitsopmerking en de relevante aspecten voor het onderzoek in België wordt gegeven in het derde hoofdstuk. Hierin wordt er een opdeling gemaakt tussen de kenmerken van de onderneming en de kenmerken van de bedrijfsrevisor. Als kenmerken van de klant worden de winstgevendheid, de schuldgraad, de liquiditeit, het schuldenverzuim, de omvang van de handelsvorderingen en voorraden, de grootte van het bedrijf, de eventuele voorgaande discontinuïteitsopmerking, marktvariabelen, milderende en bevestigende factoren, de strategie en de sector van de onderneming bekeken. Als kenmerken van de bedrijfsrevisor worden de grootte en het belang van de klant, de omvang van het audithonorarium, de duur van de relatie tussen auditor en klant, het wisselen van auditor, de grootte van de auditor, vertragingen in het rapporteren, de persoonlijke relatie tussen auditor en klant, de specialisatie, de concurrentie, de procesvoering en externe regulatie opgenomen.

In het vierde hoofdstuk wordt het eigen empirisch onderzoek besproken. Om te beginnen worden de kenmerken van de steekproef besproken. Vervolgens worden de in de regressies opgenomen variabelen besproken. Deze komen voort uit de literatuurstudie, hoewel er enkele zijn weggefallen omwille van tekortkomingen in de beschikbare gegevens. Als variabelen voor de kenmerken van de klant zijn de winstgevendheid, de schuldratio, de liquiditeit, het schuldenverzuim, de omvang van de handelsvorderingen, de reserves, de omvang van het bedrijf, de eventuele voorgaande discontinuïteitsopmerking, de eventuele discontinuïteitsopmerking van de raad van bestuur, de strategie en de sector van de onderneming opgenomen. De variabelen die de kenmerken van de bedrijfsrevisor vertegenwoordigen zijn de grootte van het audithonorarium, de wissel van auditor, de duur van de relatie, de grootte van de commissaris en de vertraging in het rapporteren. Ook de onderzoekshypotheses zijn naar analogie met het literatuuronderzoek opgesteld en getest aan de hand van een aantal logistische regressies.

In het vijfde hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek getoetst aan de opvattingen van enkele bevoorrechte getuigen. Op die wijze zijn wij beter in staat de statistische resultaten in de praktijk te duiden.

Het geheel wordt afgesloten met de conclusies, waarin ook enkele beperkingen van de studie vermeld worden en voorstellen geformuleerd worden voor verder onderzoek.

Inhoudsopgave

Woord vooraf	I
Samenvatting.....	III
Inhoudsopgave	V
Hoofdstuk 1: Probleemstelling en onderzoeksopzet	1
1.1. Praktijkprobleem	1
1.2. Centrale onderzoeksvraag.....	2
1.3. Deelvragen.....	2
1.4. Onderzoeksopzet.....	3
Hoofdstuk 2: De externe audit	5
2.1 Rol van de commissaris	5
2.2 Het beroep.....	5
2.3 Aanstellen van de commissaris	6
2.4 Het commissarisverslag en de discontinuïteitsopmerking.....	7
2.5 Onafhankelijkheid	8
Hoofdstuk 3: Literatuuronderzoek	11
3.1 Welke kenmerken van de klant hebben invloed op het geven van een discontinuïteitsopmerking?.....	11
3.1.1. In de financiële overzichten	11
3.1.1.1. Financiële aspecten	11
3.1.1.2. Niet financiële aspecten	12
3.1.2. Niet in de financiële overzichten.....	13
3.2 Welke kenmerken van de auditor hebben invloed op het geven van een discontinuïteitsopmerking?.....	15
Hoofdstuk 4: Empirisch deel.....	19
4.1 Steekproef	19
4.1.1. Samenstelling	19
4.1.2. Bespreking	20
4.2 Variabelen	24
4.1.3. Kenmerken van de klant.....	24
4.1.3.1. In de financiële overzichten	24
4.1.3.2. Niet in de financiële overzichten	30
4.1.4. Kenmerken van de auditor	33

4.3	Beschrijvend gedeelte	40
4.1.5.	Modellen	40
4.1.6.	Volledig sample	40
4.1.6.1.	Correlatiediagram.....	40
4.1.6.2.	Logistische regressie.....	43
4.1.6.3.	Correlatiediagram invloeden huidig jaar	45
4.1.6.4.	Logistische regressie invloeden huidig jaar	45
4.1.7.	Per groep van ondernemingen.....	47
	Hoofdstuk 5: Bevraging bevoorrechte getuigen	51
5.1	Interview bedrijfsrevisoren big4-kantoor	51
5.2	Interview bedrijfsrevisor niet-big 4 kantoor	53
	Hoofdstuk 6: Conclusie.....	55
	Lijst van geraadpleegde werken.....	57
	Lijst van tabellen.....	61
	Lijst van figuren	61
	Bijlagen	63
	Bijlage 1: Sectoren	63
	Bijlage 2: Invloed voorgaande jaren	68
	Bijlage 3: Anova- en Bonferroni testen	71
	Bijlage 4: Correlatiediagram	79
	Bijlage 5: Logistische regressie volledig sample	81
	Bijlage 6: Correlatietabel invloed huidig jaar	90
	Bijlage 7: Logistische regressie invloed huidig jaar	92
	Bijlage 8: Regressies per groep – Gefaalde ondernemingen	101
	Bijlage 9: Regressies per groep – Ondernemingen in moeilijkheden.....	114
	Bijlage 10: Regressies per groep - Gezonde ondernemingen	124

Hoofdstuk 1: Probleemstelling en onderzoekopzet

1.1. **Praktijkprobleem**

De discontinuïteitsopmerking in de controleverklaring is internationaal een veelvuldig onderzocht onderwerp. Het al dan niet uitdrukken van twijfel over het voortbestaan van een onderneming is namelijk geen gemakkelijke beslissing. Van de auditor van een bedrijf wordt een uitspraak over het getrouw beeld van de financiële overzichten en de toepassing van de continuïteitsveronderstelling verwacht. Indien er gegronde twijfel bestaat over de mogelijkheid van de voortzetting van de activiteiten kan de auditor beslissen een discontinuïteitsopmerking te geven aan de onderneming. Deze beslissing is van groot belang voor zowel de onderneming als de auditor.

Het is om verscheidene redenen van groot belang voor de onderneming een discontinuïteitsopmerking te vermijden. Om te beginnen kan men stellen dat het krijgen van een onterechte discontinuïteitsopmerking het bedrijf in ernstige moeilijkheden zou kunnen brengen. De opmerking zorgt ervoor dat het behouden en aantrekken van financiële middelen wordt bemoeilijkt (Carson et al., 2012). Vervolgens bestaat ook het gevaar dat er sprake kan zijn van de selffulfilling prophecy. Deze "zelf-vervullende voorspelling" verwijst naar de mogelijkheid dat het krijgen van een discontinuïteitsopmerking de falings van het bedrijf kan veroorzaken of versnellen. Het is namelijk zo dat wanneer de auditor zijn twijfel over de continuïteit van de onderneming uitdrukt, de stakeholders sneller het vertrouwen in de onderneming verliezen en zo het in falings gaan van de onderneming in de hand kunnen werken (Vanstraelen, 2003). Verder kan men ook verwachten dat het krijgen van een discontinuïteitsopmerking ernstige schade aan het imago van de onderneming kan berokkenen. Maar het is ook belangrijk de gevolgen voor de auditor zelf te overzien. Het geven van een discontinuïteitsopmerking is namelijk een moeilijke beslissing waarbij veel afwegingen gemaakt moeten worden en het kan de relatie met de klant belasten. Zo zal de klant na het krijgen van zulke opmerking eventueel geneigd zijn een andere auditor aan te stellen (Lennox, 2000; Vanstraelen, 2003). Hiertegenover staat het nog grotere probleem indien de auditor beslist om geen opmerking te geven aan een onderneming die vervolgens toch in falings gaat in de loop van het volgende boekjaar. Vaak zal er dan een reactie komen van de aandeelhouders, leners, kredietverschaffers en andere belanghebbende partijen die de betrouwbaarheid, kwaliteit, objectiviteit en onafhankelijkheid van de auditoren in vraag zullen stellen. (Geiger & Raghunandan, 2001; Carson et al., 2012)

Men kan dus wel stellen dat het al dan niet geven van een discontinuïteitsopmerking een delicate zaak is. Het is dan ook niet verwonderlijk dat er al veel onderzoek gedaan is naar het geven van een discontinuïteitsopmerking, wat er een invloed op heeft en wat de gevolgen ervan zijn. In België is het onderzoek hiernaar eerder beperkt. Doordat het rechtssysteem in België toch erg verschillend is van dat van de VS, en van de rest van de wereld, is het interessant om na te gaan wat er in deze omgeving allemaal meespeelt bij het geven/krijgen van een discontinuïteitsopmerking.

1.2. Centrale onderzoeksvraag

Naar aanleiding van het praktijkprobleem wordt er in deze masterproef empirisch onderzocht wat er allemaal van invloed is op de uitgifte van de discontinuïteitsopmerking bij de niet-beursgenoteerde ondernemingen in België. De centrale onderzoeksvraag kan als volgt worden geformuleerd:

“Wat heeft er een invloed op het al dan niet formuleren van een discontinuïteitsopmerking in België?”

Omtrent de materie van de discontinuïteitsopmerking is er reeds veel bekend, maar voor België is deze informatie eerder beperkt. (Carcello, Vanstraelen, & Willenborg, 2009; Gaeremynck & Willekens, 2003; Knechel & Vanstraelen, 2007; Vanstraelen, 2000, 2003)

1.3. Deelvragen

Het antwoord op de centrale onderzoeksvraag kan in verschillende domeinen gezocht worden en kan daarom opgesplitst worden in een aantal deelvragen.

- Wat is de externe audit en wie is hier wettelijk toe verplicht?

Hier wordt er bekeken wat de taak van de commissaris is en welke bedrijven een externe controle moeten laten uitvoeren. Ook worden er enkele bepalingen en wetten besproken die belangrijk zijn voor het verloop van het onderzoek.

- Wat is het commissarisverslag en wat houdt de discontinuïteitsopmerking in?

Er dient na gegaan te worden wat het commissarisverslag juist inhoudt en hoe het opgesteld dient te worden. Ook wordt er gekeken wat de discontinuïteitsopmerking inhoudt en wat er meespeelt bij het geven hiervan.

- Hoe zit het met de onafhankelijkheid van de commissaris in België?

Naast de bepalingen over de onafhankelijkheid in de Belgische wetgeving, wordt er ook gekeken naar de controle over het beroep en het risico op rechtszaken in België.

- Welke invloed hebben de eigenschappen van de gereviseerde onderneming op de uitgifte van de discontinuïteitsopmerking?

Om dit te onderzoeken is er onderscheid gemaakt tussen de gegevens in de financiële overzichten, zowel financiële als niet-financiële gegevens, en gegevens die niet in de financiële overzichten terug te vinden zijn.

- Welke invloed hebben de eigenschappen van de auditor op de uitgifte van de discontinuïteitsopmerking?

Er wordt gekeken welke factoren, die van invloed kunnen zijn op de competentie en onafhankelijkheid van de auditor, een invloed kunnen hebben op het geven van de discontinuïteitsopmerking.

- Wat is de mening van bevoorrechte getuigen omtrent deze materie?

Aan de hand van enkele interviews wordt er nagegaan hoe de mening van bedrijfsrevisoren aansluit bij de wetenschappelijke literatuur en de bevindingen van het onderzoek.

1.4. Onderzoeksopzet

Het onderzoek van deze masterproef kan worden opgedeeld in drie onderdelen. Om te beginnen is er een exploratieve studie uitgevoerd om zo een theoretische achtergrond te ontwikkelen. Er werd een uitgebreide literatuurstudie uitgevoerd om de theorieën van de onderzoekers in verband met deze materie te ontdekken.

Aan de hand van deze bevindingen werd er, in het tweede deel, een empirisch onderzoek opgesteld. Om de gegevens te vinden die hiervoor nodig bleken, is er gebruik gemaakt van de Belfirst databank en van de jaarrekeningen van de ondernemingen die opgezocht werden via de Balanscentrale van de site van de Nationale Bank van België (<http://www.nbb.be/>). Op basis van deze gegevens werd er een sample opgesteld. Hiervoor werd er onderscheid gemaakt tussen drie verschillende soorten van ondernemingen namelijk gefaalde ondernemingen (groep 1), ondernemingen met moeilijkheden (groep 2) en gezonde ondernemingen (groep 3). Op basis van dit sample werd er een logistische regressie uitgevoerd om na te gaan welke van de opgenomen variabelen invloed hebben op het geven van een discontinuïteitsopmerking. De variabelen die hiervoor gebruikt worden, zullen in de loop van het onderzoek verder worden toegelicht.

Het derde deel bestaat uit twee open interviews met bevoorrechte getuigen, namelijk een interview met twee bedrijfsrevisoren van een big 4 kantoor en een interview met bedrijfsrevisor uit een kantoor dat niet tot de big 4 behoort. Deze interviews dienen om de resultaten uit het empirisch onderzoek te kunnen toetsen aan de realiteit.

Hoofdstuk 2: De externe audit

2.1 Rol van de commissaris

Zoals bepaald in ISA 200 (3) is het doel van de externe controle “het bijdragen aan de mate van vertrouwen dat de beoogde gebruikers stellen in de financiële overzichten”. De taak van de commissaris is dan ook “het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid over de vraag of de financiële overzichten als geheel vrij zijn van een afwijking van materieel belang” (ISA 200, 11). Deze financiële overzichten bestaan in België uit de balans, de resultatenrekening en de toelichting (Artikel 92 W. Venn.). De auditor geeft vervolgens, via de professionele oordeelsvorming die verwacht wordt, een opinie over het getrouw beeld en controleert of de verrichtingen in overeenstemming zijn met het wetboek van vennootschappen en de statuten.

2.2 Het beroep

Aangaande de organisatie van het beroep van bedrijfsrevisor in België is er het Instituut van de Bedrijfsrevisoren (IBR), dit is een publiekrechtelijke organisatie die normen opstelt waaraan de commissaris zich moet houden (Wet van 22 juli 1953 betreffende de oprichting van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren en de organisatie van het publiek toezicht op het beroep van bedrijfsrevisor). Op Europees vlak heeft de Europese commissie internationale normen opgelegd voor het uitvoeren van een audit (Europese Richtlijn van 17 mei 2006), de “International Standards on Auditing (ISA’s)”.

Op dit moment zitten we op een wisselpunt tussen deze twee regelgevingen. Dit is het gevolg van het aannemen van een nieuwe norm door de Raad van het IBR op 10 november 2009. De norm werd op 15 december 2009 goedgekeurd door de Hoge Raad voor de Economische Beroepen, op 1 april 2010 door de minister van economie en verscheen op 16 april 2010 in het Belgisch Staatsblad. De norm beoogt dat de bedrijfsrevisoren alle financiële overzichten zullen controleren overeenkomstig de internationale regelgeving. Voor de financiële overzichten zijn dan de ISA’s van toepassing zoals ze op 15 december 2008 zijn aangenomen door de International Auditing and Assurance Standards Board, voor zover ze vertaald werden in de van toepassing zijnde nationale taal.

Momenteel zijn de ISA standaarden in België reeds de wettelijke grondslag voor beursgenoteerde ondernemingen. Ze zijn in werking getreden bij de controle van de financiële overzichten met betrekking tot boekjaren afgesloten vanaf 15 december 2012. Voor alle andere ondernemingen zijn nog steeds de IBR-normen van kracht. Deze normen zijn weliswaar gebaseerd zijn op de ISA’s, maar toch zijn er aanzienlijke verschillen tussen de twee normen. Ook voor deze ondernemingen zal de toepassing van de ISA’s verplicht worden voor boekjaren afgesloten vanaf 15 december 2014 (Norm inzake toepassing van de ISA’s in België). De toepassing van de ISA’s zou meer uniformiteit in het rapporteren moeten brengen aangezien er reeds vele Europese landen zijn die ze toepassen. Ze bevatten onder meer beschrijvingen van welke algemene uitgangspunten er zijn,

welke verantwoordelijkheden de auditor draagt, hoe de risico-inschatting moet gebeuren en welke bepalingen er gelden omtrent de controle-informatie. In aanvulling van deze internationale standaarden is er ook een bijkomende norm opgesteld waaraan de auditor zich dient te houden nl. "bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde internationale auditstandaarden (ISA's) – het commissarisverslag in kader van een controle van financiële overzichten overeenkomstig de artikelen 144 en 148 van het Wetboek van vennootschappen en andere aspecten met betrekking tot de opdracht van de commissaris".

2.3 Aanstellen van de commissaris

In België is de wettelijke externe controle (audit) exclusief toevertrouwd aan de commissaris(sen) van de vennootschap, die verplicht ingeschreven moeten zijn op de lijst van het IBR. De benoeming van de commissaris, zoals opgenomen in artikel 130 van het Wetboek van Vennootschappen (W.Venn.), is de bevoegdheid van de algemene vergadering van de aandeelhouders van de entiteit.

Volgens artikel 141 W.Venn. zijn alle ondernemingen verplicht een commissaris aan te stellen behalve de vennootschap onder firma, de gewone commanditaire vennootschappen en de coöperatieve vennootschappen met onbeperkte aansprakelijkheid, waarvan alle onbeperkt aansprakelijke vennoten natuurlijke personen zijn. De niet-genoteerde kleine vennootschappen zijn evenmin verplicht een commissaris aan te stellen, tenzij zij een ondernemingsraad moeten hebben of deel uitmaken van een groep die verplicht is een geconsolideerde jaarrekening op te stellen. Een onderneming kan als klein beschouwd worden wanneer ze:

- Niet meer dan 100 werknemers heeft

Of niet meer dan 1 van volgende criteria overschrijdt (artikel 15 W. Venn.):

- Jaargemiddelde van het personeelsbestand bedraagt 50 werknemers;
- Jaaromzet bedraagt 7 300 000 euro (exclusief BTW);
- Balanstotaal bedraagt 3 650 000 euro.

Hierbij moet wel vermeld worden dat een onderneming altijd vrijwillig een commissaris mag aanstellen wanneer ze dat wenst.

De commissaris wordt voor een periode van 3 jaar aangesteld. Deze periode kan na deze 3 jaar nog verder verlengd worden, telkens met periodes van 3 jaar. Om de onafhankelijkheid te garanderen kan de commissaris gedurende die driejarige periode slechts ontslagen worden door de algemene vergadering om ernstige wettelijke redenen. Ook de auditor zelf kan zijn ontslag slechts indienen wanneer het gaat om gewichtige persoonlijke reden of wanneer het gebeurt op een algemene vergadering waar hij de redenen voor het ontslag uiteenzet (Artikel 135 en 136 W.Venn.).

2.4 Het commissarisverslag en de discontinuïteitsopmerking

De opmaak van het commissarisverslag is aan enkele bepalingen onderworpen, zo geven artikel 143 en 144 W. Venn. de vereisten voor de verklaring weer. Het verslag bestaat uit 2 delen, waarvan het eerste deel bestaat uit een inleiding, een beschrijving van de reikwijdte van de controle, een vermelding die aangeeft dat de boekhouding gevoerd is in overeenstemming met de wettelijke en bestuursrechtelijke voorschriften die daarop van toepassing zijn en een verklaring waarin de commissaris zijn oordeel geeft of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van het vermogen, van de financiële toestand en van de resultaten van de vennootschap overeenkomstig het toepasselijk boekhoudkundig referentiestelsel en, in voorkomend geval, of de jaarrekening aan de wettelijke vereisten voldoet. Deze verklaring kan verschillende vormen aannemen. Zo is er een verklaring zonder voorbehoud al dan niet met toelichtende paragraaf, een verklaring met voorbehoud al dan niet met toelichtende paragraaf, een afkeurende verklaring en een onthoudende verklaring. Wanneer elk van deze verklaringen gepast is, staat vermeld in de ISA standaarden 700 en 705.

Het tweede deel van het auditrapport bevat vermeldingen en bijkomende informatie. Zoals een verwijzing naar bepaalde aangelegenheden waarop de commissarissen in het bijzonder de aandacht vestigen, een vermelding die aangeeft of het jaarverslag de vereiste inlichtingen bevat, een vermelding die nagaat of de winstbestemming die aan de algemene vergadering wordt voorgelegd in overeenstemming is met de statuten en met het Wetboek van Vennootschappen en een vermelding of ze kennis hebben gekregen van verrichtingen gedaan of beslissingen genomen met overtreding van de statuten of van de bepaling in het wetboek (<https://www.ibr-ire.be/>).

In het eerste deel van de verklaring kan er, wanneer er twijfel is over de continuïteit van de onderneming, bijkomend een discontinuïteitsopmerking gegeven worden. De wettelijke grondslag voor de veronderstelling van continuïteit kan teruggevonden worden in de internationale controlestandaarden. ISA 570 vermeldt dat men met de continuïteitsveronderstelling bedoelt dat "een entiteit wordt geacht haar activiteiten in de voorzienbare toekomst voort te zetten en dat de financiële overzichten worden opgesteld op basis van continuïteit, tenzij het management voornemens is de entiteit te liquideren of de activiteiten te beëindigen dan wel hiervoor geen realistisch alternatief heeft". Het management wordt dus verwacht een beoordeling te maken van de mogelijkheid van de entiteit om haar continuïteit te handhaven. In artikel 96 6° W. Venn. staat vermeld dat het bestuursorgaan een verantwoording van de toepassing van de waarderingsregels in de veronderstelling van continuïteit moet geven indien de onderneming zich in een financieel moeilijke situatie bevindt. Meer bepaald wanneer uit de balans een overgedragen verlies blijkt of uit de resultatenrekening gedurende twee opeenvolgende boekjaren een verlies van het boekjaar blijkt. De auditor heeft dan de verantwoordelijkheid om een oordeel te vellen over de geschiktheid van het toepassen van de continuïteitsveronderstelling van het management.

Omtrent deze materie kan er een opmerking gemaakt worden wanneer we zouden willen vergelijken met andere studies, meer bepaald met Amerikaanse studies. In de ISA standaard wordt er namelijk vermeld dat de discontinuïteitsopmerking betrekking heeft op een periode die ten minste 12 maanden bedraagt te beginnen vanaf de datum van de balans. Terwijl de SAS

standaarden, die van toepassing zijn in Amerika, een maximumperiode van een jaar voorzien beginnende van de datum dat die financiële overzichten geauditeerd werden (Carson et al., 2012).

Ook belangrijk om hier te vermelden is de alarmbelprocedure. Deze procedure wordt voor de BVBA omschreven in artikel 332 W.Venn., voor de CVBA in artikel 431 W.Venn. en voor de NV in artikel 633 W.Venn.. Er wordt onderscheidt gemaakt tussen drie verschillende situaties:

- Het nettoactief is gedaald tot minder dan de helft van het maatschappelijk kapitaal;
- Het nettoactief is gedaald tot minder dan één vierde van het maatschappelijk kapitaal;
- Het nettoactief is gedaald tot minder dan het wettelijk minimum.

Wanneer zulke situatie zich voordoet moeten er enkele maatregelen genomen worden. Er moet namelijk een "bijzondere algemene vergadering" bijeengeroepen worden binnen de twee maanden nadat het verlies is vastgesteld of krachtens wettelijke of statutaire bepalingen had moeten worden vastgesteld. De bestuurders dienen vooraf voorstellen te formuleren die worden opgenomen in een bijzonder verslag van de raad van bestuur. Dat verslag dient 15 dagen voor de algemene vergadering op de zetel van de vennootschap ter beschikking van de aandeelhouders gesteld te worden.

De gevolgen van de alarmbelprocedure zijn verschillend voor de drie bovenstaande situaties. Wanneer het nettoactief gedaald is tot de helft van het maatschappelijk kapitaal zal de bijzondere algemene vergadering beraadslagen over de ontbinding of de voortzetting van de vennootschap. Hierbij gelden dezelfde regels als bij een gewone statutenwijziging. Wanneer het nettoactief gedaald is tot één vierde van het maatschappelijk kapitaal heeft de ontbinding van de vennootschap plaats wanneer het wordt goedgekeurd door één vierde van de stemmen die worden uitgebracht op de bijzondere algemene vergadering. Wanneer het nettoactief echter gedaald is tot minder dan het minimumkapitaal, kan iedere belanghebbende de ontbinding vragen aan de rechtbank.

Wanneer de commissaris, ter gelegenheid van de controlewerkzaamheden, gewichtige en overeenstemmende feiten vaststelt die de continuïteit van de onderneming in gedrang kunnen brengen, moet hij het bestuursorgaan hiervan schriftelijk en op een omstandige wijze van op de hoogte brengen (artikel 138 W.Venn.).

2.5 Onafhankelijkheid

De onafhankelijkheid van de commissaris is een erg belangrijk gegeven waarover vele regels in werking zijn. Zeker de regels omtrent andere diensten dan auditdiensten en financiële afhankelijkheid verdienen extra aandacht in het licht van dit onderzoek. Hierover zijn er vele regels beschikbaar namelijk het koninklijk besluit betreffende de plichten van bedrijfsrevisoren van 10 januari 1994, artikel 133 W.Venn., het koninklijk besluit tot uitvoering van het wetboek van vennootschappen van 30 januari 2001 (artikel 183ter) en de normen van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren inzake bepaalde aspecten verbonden met de onafhankelijkheid van de commissaris. Hierin wordt duidelijk gemaakt welke taken een commissaris mag en niet mag verrichten. Het komt er op neer dat de bedrijfsrevisor slechts toegelaten is beperkte opdrachten uit

te voeren buiten de taken die de controle van de jaarrekeningen bevatten. Daarbij komt dat deze opdrachten ten alle tijde in lijn moeten zijn met de onafhankelijkheid die de auditor moet bezitten. Een voorbeeld van zulke regels is dat het een commissaris niet toegelaten wordt een bedrijf te controleren wanneer hij daar de afgelopen 3 jaar directeur of manager is geweest.

Wanneer de kwaliteit van de audit niet aanvaardbaar is, kunnen er in België juridische stappen ondernomen worden door de klant, diens aandeelhouders of andere belanghebbenden. Maar in België, in tegenstelling tot Amerika en andere landen met veel beursgenoteerde ondernemingen, wordt er slechts in zeer beperkte mate gebruik gemaakt van de procesvoering. De Belgische bedrijfsomgeving bestaat namelijk grotendeels uit private ondernemingen waardoor banken, andere financiële instellingen en vakbonden de grootste belanghebbende partijen zijn. Het beperkte aantal van de processen zou ertoe kunnen leiden dat de onafhankelijkheid/kwaliteit van de auditor gereduceerd wordt omwille van een reductie van de risico's die verbonden zijn aan een foutieve verklaring.

Om deze reden zijn er in België andere mechanismen die ervoor zorgen dat de auditor er toch alle baat bij heeft om de juiste verklaring te geven. Ten eerste is er, zoals hierboven reeds vermeld, artikel 135 van het wetboek van vennootschappen waarin vermeld staat dat de auditor voor minimum 3 jaar moet worden aangesteld. Hierdoor is de mogelijkheid tot direct ontslag weggenomen en zal hij dus makkelijker een discontinuïteitsopmerking kunnen geven. Ten tweede is er het IBR dat de bedrijfsrevisoren een disciplinaire sanctie kan opleggen wanneer zij de ethische code (koninklijk besluit betreffende de plichten van de bedrijfsrevisoren van 10 januari 1994) schenden en via het kwaliteitstoezicht de competenties en onafhankelijkheid van de auditor monitoreert. Tenslotte zou ook het systeem van 'monitored self-regulation' dat er in België aanwezig is, de onafhankelijkheid moeten stimuleren. Het systeem bevat aan de ene kant het IBR-register, de normen, de kwaliteitscontrole en de tuchtcommissie terwijl er daar tegenover het publieke overzicht is door de Hoge Raad voor de Economische Beroepen, het Advies- en Controlecomité op de Onafhankelijkheid van de Commissaris (ACCOM), de Kamer van Verwijzing en Instaatstelling en de Minister van Economie.

Hoofdstuk 3: Literatuuronderzoek

3.1 Welke kenmerken van de klant hebben invloed op het geven van een discontinuïteitsopmerking?

In het verleden is er veel onderzoek gedaan naar kenmerken van de klant die invloed kunnen hebben op de controleverklaring. De continuïteitsbeslissing is volgens Mutchler (1985, 1986) een proces dat uit twee stappen bestaat. Ten eerste zal de auditor de financiële situatie van de klant, zoals blijkt uit de financiële overzichten, analyseren en nagaan in welke mate die de continuïteit van de onderneming kan beïnvloeden. Dit is de financiële informatie waar alle partijen over beschikken. In de tweede stap zal de auditor beslissen of hij al dan niet zal vermelden dat er onzekerheid is omtrent de continuïteit, hetgeen afhankelijk is van de economische omgeving, de toekomstperspectieven, de reden van de financiële moeilijkheden,... Deze informatie is vaak niet in de financiële overzichten opgenomen en niet publiek bekend. Het is dus aan de auditoren om uit de grote hoeveelheid publieke en private informatie over de klant de relevante aspecten te halen die de continuïteit van de onderneming zouden kunnen beïnvloeden. Er is onderzocht of de discontinuïteitsopmerking gebaseerd is op meer dan enkel de publiek beschikbare gegevens die aanduiden dat er sprake is van financiële moeilijkheden. Slechts dan zal ze een meerwaarde vormen in plaats van enkel een samenvatting van de publieke informatie. Tot nog toe zijn de onderzoekers nog niet tot eenduidig besluit gekomen (Bruynseels, Knechel, & Willekens, 2013; Hopwood, Mckeown, & Mutchler, 1994; Knechel & Vanstraelen, 2007; Lennox, 1999; Mckeown & Willenborg, 2001).

3.1.1. In de financiële overzichten

3.1.1.1. Financiële aspecten

Zoals hierboven vermeld is de financiële situatie van een onderneming, zoals weergegeven in de financiële overzichten, publiek bekend. De informatie die erin vermeld staat kan dus door iedereen gebruikt worden. Dit heeft als gevolg dat het een erg belangrijke factor kan zijn in het beslissingsproces van de commissaris. Er zijn dan ook een groot aantal financiële gegevens die een invloed kunnen hebben op het geven van de discontinuïteitsopmerking zoals onder andere de winstgevendheid, de schulden, de liquiditeit, het schuldenverzuim, de omvang van de handelsvorderingen en voorraden en de reserves.

Winstgevendheid

Winstgevendheid is een belangrijke parameter bij de keuze voor het geven van een discontinuïteitsopmerking. Bedrijven die niet of beperkt winstgevend zijn zullen vaker hun continuïteit bedreigd zien. Hoewel opstartverliezen of verliezen door herstructureringen niet noodzakelijk een indicator zijn voor toekomstige verliezen, is het zo dat door vele onderzoekers gevonden werd dat de winstgevendheid bepalend is voor het al dan niet krijgen van een discontinuïteitsopmerking (o.a. Mutchler, 1985; Dopuch, Holthausen, & Leftwich, 1987; Geiger & Blay, 2013).

Schulden

Ook de schuldratio kan een indicatie zijn voor de gezondheid van een onderneming. Een onderneming met veel schulden zal meer kans hebben dat ze in de komende jaren haar activiteiten niet meer zal kunnen verder zetten dan een bedrijf met beperkte of geen schulden. Doordat de schulden van een onderneming in veel falingspredictiemodellen significant zijn gebleken en op die manier dus een goede voorspeller zijn van een financieel moeilijke positie, kunnen ze invloed hebben op het geven van een discontinuïteitsopmerking (Dopuch et al., 1987).

Liquiditeit

Een derde financiële maatstaf die van invloed kan zijn op de continuïteit van een onderneming is de liquiditeit. Een minder goede liquiditeit kan er namelijk voor zorgen dat ondernemingen minder goed in staat zullen zijn om aan hun korte termijn verplichtingen te voldoen. Dit kan er op zijn beurt voor zorgen dat de onderneming mogelijk problemen zal ondervinden betreffende de voortzetting van haar activiteiten. Het is aannemelijk dat de ondernemingen met een beperkte of ontoereikende liquiditeit om deze reden meer kans hebben een discontinuïteitsopmerking te krijgen. Gaeremynck en Willekens (2003) hebben omtrent deze materie onderzoek verricht in de Belgische omgeving, maar vonden hierbij geen significant verband tussen de beëindiging van de activiteiten en de liquiditeit van de onderneming.

Schuldenverzuim

Wanneer een onderneming vervallen schulden vermeldt in de financiële overzichten is gebleken dat die onderneming vaker problemen zal ondervinden met de continuïteit van de onderneming. Er zijn dan ook aanzienlijk wat onderzoekers die deze indicator opgenomen hebben in hun onderzoek naar de discontinuïteit van een onderneming en hierbij significante resultaten gevonden hebben (Bruynseels, knechel, & willekens, 2011; Carcello, Hermanson, & Huss, 1995; Geiger, Raghunandan, & Rama, 2005; Mutchler, hopwood, & Mckeown, 1997).

Omvang handelsvorderingen en voorraden

De grootte van de handelsvorderingen en voorraden werden o.a. opgenomen in de onderzoeken van Simunic (1980) en St. Pierre en Anderson (1984). Deze toonden aan dat omvangrijke handelsvorderingen en voorraden een hoger audithonorarium in de hand werken en op deze manier ook een groter risico op rechtszaken met zich mee brengen. Door deze bevindingen hebben nadien meerdere onderzoekers deze variabelen opgenomen in hun onderzoek. Zo is uit de onderzoeken van Dopuch et al. (1987) en Bell en Tabor (1991) een positief verband gebleken tussen de grootte van de vorderingen en voorraden en het krijgen van een discontinuïteitsopmerking.

3.1.1.2. Niet financiële aspecten

Grootte van het bedrijf

De grootte van het bedrijf wordt verwacht invloed te hebben op de continuïteit van de onderneming. Mutchler (1986) vond dat er sneller een discontinuïteitsopmerking gegeven wordt aan kleine ondernemingen. Dit zou verklaard kunnen worden doordat auditoren geloven dat

grotere bedrijven beter bestand zijn tegen financiële moeilijkheden. Verder is de impact van een groot bedrijf dat failliet gaat, veel groter dan de impact van een kleiner bedrijf. Bell en Tabor (1991) vonden dat de auditoren minder geneigd zijn een discontinuïteitsopmerking te geven aan grote bedrijven omdat deze opmerking een invloed kan hebben op de faling van een bedrijf via de selffulfilling prophecy. Ook in de onderzoeken van Mutchler et al. (1997) en Geiger et al. (2005) bleek er een significant verband te zijn tussen de grootte van een onderneming en het krijgen van een discontinuïteitsopmerking.

Voorgaande discontinuïteitsopmerkingen

De aanwezigheid van een eerdere discontinuïteitsopmerking is gebleken een grote invloed te hebben op het krijgen van een nieuwe discontinuïteitsopmerking. Wanneer de voorgaande verklaring een discontinuïteitsopmerking bevat is er een grotere kans op een discontinuïteitsopmerking in het daaropvolgende jaar (Mutchler, 1985). Dit zou men kunnen verklaren doordat het een bedrijf veel tijd kan kosten om uit een financieel moeilijke situatie te komen en de auditoren slechts een volledig goedkeurende verklaring zullen geven wanneer er duidelijke bewijzen zijn van verbetering.

3.1.2. Niet in de financiële overzichten

Naast de variabelen die in de financiële overzichten opgenomen zijn, kunnen ook maatstaven die hier niet in vermeld staan invloed hebben op de verklaring die de auditor geeft. In ISA 570 omtrent de continuïteit van een onderneming is opgenomen dat een auditor niet enkel het heden en verleden in rekening moet brengen maar ook een voorspelling voor de toekomst dient op te nemen in zijn overweging. Het heden wordt bekeken door middel van de hierboven besproken financiële ratio's maar om de toekomst in rekening te brengen, zal men naar andere variabelen moeten kijken dan enkel die uit de financiële staten.

Marktvariabelen

Ten eerste kan er gekeken worden naar marktvariabelen zoals de volatiliteit en opbrengsten gerelateerd aan een bepaald industrie. Dopuch et al. (1987) hebben aangetoond dat er een invloed is van de marktwaarde en de verwachte toekomstige cashflows op het al dan niet geven van een discontinuïteitsopmerking. Na hen hebben er nog vele onderzoekers deze maatstaf ook in rekening gebracht zoals bijvoorbeeld Defond, Raghunandan en Subramanyam (2002) en Kausar en Lennox (2011, in Carson et al., 2012).

Bevestigende en milderende factoren

De auditor zou naast bovenstaande gegevens ook rekening houden met factoren buiten de financiële overzichten die de continuïteit van de onderneming veiligstellen "milderende factoren" of net meer in gedrang brengen, "bevestigende factoren". Een voorbeeld van een milderende factor is de liquiditeitsgarantie en borgstelling die door een moederonderneming aan een dochter gegeven wordt.

In de VS zien we dat er in een eerste onderzoek door Mutchler (1985) geen verband gevonden werd tussen de nieuwsaankondigingen en de discontinuïteitsopmerking, in een tweede onderzoek van Mutchler et al.(1997) bleken enkel de extreem negatieve aankondigingen een significante invloed te hebben. Uit onderzoek van Behn, Kaplan en Krumwiede (2001) is gebleken dat de nieuwsaankondigingen zoals plannen om nieuw eigen vermogen op te halen of plannen om geld te lenen negatief ervaren worden en ervoor zorgen dat er sneller een discontinuïteitsopmerking gegeven zal worden.

Sector en strategie van de onderneming

Ook de bedrijfsstrategie kan een bepalende invloed hebben op het soort verklaring dat er gegeven wordt. Zo bepaalt ISA 315 dat het doorgronden van de doelstellingen en strategie van een onderneming noodzakelijk is om ook op de hoogte te zijn van de bedrijfsrisico's die eraan vasthangen. De strategie en doelstellingen van een bedrijf en de sector waarin de onderneming opereert, kunnen van grote invloed zijn op de overlevingskansen van een bedrijf. De sector waarin de onderneming zich bevindt is een klassieke variabele voor dit soort onderzoek daar de sector een belangrijke invloed heeft op financiële kenmerken van een onderneming zoals de solvabiliteit, de liquiditeit, de winstgevendheid, het risico,...

Bruynseels et al. (2013) hebben de invloed van een wissel in de strategie op het geven van een discontinuïteitsopmerking bekeken. Hierbij hebben ze kunnen vaststellen dat er slechts een mindering in het geven van discontinuïteitsopmerkingen is wanneer er zowel korte termijn cash flow potentieel als strategische groei aanwezig is in de onderneming. Maar ook Behn et al. (2001) en Bruynseels en Willekens (2012) hebben deze materie bekeken en hebben bevonden dat korte termijn strategische veranderingen, zoals strategische allianties, de kans op het krijgen van een discontinuïteitsopmerking zouden verkleinen.

3.2 Welke kenmerken van de auditor hebben invloed op het geven van een discontinuïteitsopmerking?

Buiten de competentie in het verzamelen van voldoende bewijs dat aanduidt dat er problemen zijn met de continuïteit van de onderneming is het ook belangrijk dat de commissaris voldoende onafhankelijk is van de klant voordat hij zal overgaan tot het geven van een discontinuïteitsopmerking. De auditkwaliteit hangt dus niet enkel af van de competentie van de auditor maar ook van zijn onafhankelijkheid (Carson et al., 2012). De literatuur heeft verschillende factoren aangehaald die van invloed kunnen zijn op de competentie en onafhankelijkheid van de auditor.

Grote of belangrijke klant

Om te onderzoeken of een onderneming een grote en belangrijke klant is, heeft Chan (2009) het audithonorarium ten opzichte van de totale inkomsten van de commissaris geplaatst. Uit dit onderzoek, dat uitgevoerd is voor de jaren 2001 en 2003, is slechts in 1 van beide jaren, namelijk 2003, gebleken dat het belang en de grootte van een klant de onafhankelijkheid van de commissaris zouden kunnen beïnvloeden. Ook in België is de relatie onderzocht tussen het audithonorarium op individueel partnerlevel, dit is het deel van de opbrengsten van een auditpartner dat gerealiseerd wordt door een klant, en de discontinuïteitsopmerkingen in de private bedrijven onderzocht door Vandenbogaerde et al. (2011, in Carson et al., 2012), hierbij werd er geen significant verband gevonden.

Grootte van het audithonorarium

Er is reeds herhaaldelijk onderzoek gedaan naar de invloed van de grootte van het audithonorarium op de onafhankelijkheid van de commissaris. Er zijn indicaties in de twee richtingen. Enerzijds wordt de onafhankelijkheid van de auditor bedreigd door het mogelijk verliezen van de inkomsten die ze verkrijgen van een bepaalde klant doordat ze niet aan de verwachtingen van de klant voldoen indien ze een discontinuïteitsopmerking geven (Mautz & Sharaf, 1961, in Carson et al., 2012). Anderzijds is er het risico om de inkomsten van alle andere bedrijven te verliezen wanneer ze foutieve verklaringen geven en daardoor het vertrouwen van de markt verliezen (DeAngelo, 1981, in Carson et al., 2012). Een andere verklaring waarom een hoger audithonorarium een discontinuïteitsopmerking in de hand zou werken, kan de toename in werk zijn om de geschikte verklaring te geven en de premie die er gevraagd wordt voor de audit van bedrijven met een hoger risicoprofiel (Carson et al., 2012). Wanneer we de onderzoeken omtrent de honoraria bekijken die verkregen zijn voor auditdiensten, zien we dat Ratzinger-Sakel (2013) geen verband heeft gevonden tussen de audithonoraria en de discontinuïteitsopmerking terwijl Geiger en Blay (2013) vonden dat de ondernemingen in financiële moeilijkheden die hogere audithonoraria betalen, minder kans hadden een discontinuïteitsopmerking te krijgen. ICCI (2013) vindt voor België dat zowel voor zeer lage audithonoraria (laagste kwartiel) als zeer hoge audit audithonoraria (hoogste kwartiel) een lagere kans op een discontinuïteitsopmerking geldt.

Ook de honoraria die ze ontvangen voor andere dan auditdiensten kunnen invloed hebben. De honoraria verkregen voor andere dan de auditdiensten kunnen er namelijk op 2 manieren voor zorgen dat de onafhankelijkheid van de commissaris wordt beïnvloed. Allereerst kunnen ze ervoor zorgen dat de auditor financieel afhankelijk wordt van de klant. Ten tweede kunnen ze ook de commissaris in een bestuursrol plaatsen, wat er opnieuw voor kan zorgen dat de auditor zijn onafhankelijkheid verliest (DeFond et al., 2002).

De resultaten uit de reeds gevoerde onderzoeken zijn niet eenduidig. Sommigen vinden dat honoraria verkregen voor andere dan auditdiensten ervoor zorgen dat de onderneming minder snel een discontinuïteitsopmerking krijgt (Geiger & Blay, 2013; Ye, Carson, & Simnett, 2011). Eerder onderzoek zoals dat van Defond et al. (2002) en Reynolds, Deis en Francis (2004) gaf het tegendeel aan: hogere niet-audit honoraria zorgen ervoor dat er sneller een discontinuïteitsopmerking gegeven wordt (ICCI, 2014).

De duur van de relatie tussen de auditor en de klant

Wanneer we het over de duur van de relatie tussen de auditor en de klant hebben zijn er verschillende argumenten voor het opteren voor zowel een lange als een korte relatie. In vele landen zijn er regels die de duur van de relatie beperken omdat een te lange relatie de onafhankelijkheid in het gedrang zou kunnen brengen. Zo zien we in de studie van Ye et al. (2011) dat er, wanneer er een langere relatie is, minder vaak een discontinuïteitsopmerking gegeven zal worden. De studie van Geiger en Raghunandan (2002) staat hiermee in contrast, zij vonden net dat een langere relatie ervoor zal zorgen dat er vaker een discontinuïteitsopmerking gegeven wordt voorafgaand aan een faling. Dit zou komen doordat de auditor de klant beter zal begrijpen en beter zal kennen in geval van een lange relatie en zo bijgevolg een betere en correctere keuze zou kunnen maken.

Deze materie is ook in België reeds onderzocht. Knechel en Vanstraelen (2007) vonden dat de langere duur van de relatie geen verlies van onafhankelijkheid met zich meebrengt. Er kan echter wel opgemerkt worden dat een langere duur van de relatie tussen de commissaris en de klant een invloed heeft op de uitgifte van de discontinuïteitsopmerking bij de ondernemingen in continuïteit. Wanneer de auditor meer dan 3 jaar was aangesteld, gaf hij minder snel een discontinuïteitsopmerking. Voor de ondernemingen in faling bleek dit geen invloed te hebben. Ook uit een studie van Vanstraelen (2000) bleek dat een langere relatie ervoor zorgt dat er minder snel een discontinuïteitsopmerking gegeven zal worden.

Wisselen van auditor

Volgens DeAngelo (1981, in Carson et al., 2012) is de onafhankelijkheid van de auditor direct gerelateerd aan de mogelijkheid om een klant in de toekomst te behouden en zo de initiële kosten die verbonden zijn aan het begin van de relatie terug te verdienen. Wanneer een commissaris zijn beslissing zal aanpassen om op die manier de relatie trachten te verlengen, komt de onafhankelijkheid van de auditor in het gedrang (Levitt, 2000). Om tegen te gaan dat de onafhankelijkheid in het gedrang komt, zijn er in België de wettelijke regels m.b.t. het mandaat van drie jaar en beperkte ontslagmogelijkheden van kracht. Maar ondanks deze wetten, is er uit

onderzoeken van Vanstraelen (2003) gebleken dat er nog steeds veel bedrijven zijn die van auditor wisselen na een discontinuïteitsopmerking. Ook uit onderzoeken in andere landen is gebleken dat de beslissing een discontinuïteitsopmerking te geven een grotere kans op een wissel van auditor met zich meebrengt (Carcello & Neal, 2003; Geiger, Raghunandan, & Rama, 1998; Lennox, 2000).

De vraag kan gesteld worden of het wisselen van auditor na het krijgen van een discontinuïteitsopmerking ook efficiënt is. Dit wordt ook wel "opinion shopping" genoemd. De eerste studies die in Amerika gedaan zijn omtrent dit onderwerp, door onder andere Krishnan en Krishnan (1996) en Geiger et al. (1998), wezen erop dat er geen verband was tussen het wisselen van auditor en de daarna verkregen verklaring. Maar in de meer recente onderzoeken van onder andere Carcello en Neal (2003) is er toch gebleken een verband te zijn.

Grootte van de auditor

Er is reeds veel onderzoek gedaan om na te gaan of de grootte van de auditor een invloed heeft op de verklaring die gegeven wordt. Als benadering voor de grootte wordt er gebruik gemaakt van het al dan niet behoren tot de big 4 auditkantoren. Er is tot nog toe geen eenduidig besluit gevonden over de invloed ervan. Mutchler et al. (1997) vonden geen significant verschil terwijl onder andere Numan en Willekens (2011) en DeFond en Lennox (2011) vonden dat big 4 auditoren minder snel een discontinuïteitsopmerking geven. Het verschil wordt door hen toegeschreven aan de betere financiële conditie van de klanten van de big 4 bedrijven. Tegengesteld bewijs werd er gevonden door Francis en Yu (2009). In hun onderzoek kwam namelijk naar voren dat de big 4 auditoren sneller discontinuïteitsopmerkingen geven omdat ze beter in staat zijn om problemen te ontdekken en te rapporteren door hun grotere deskundigheid.

Vertragingen in het rapporteren

De periode tussen het boekhoudkundige jaareinde en de dag dat het auditrapport wordt uitgegeven kan ook een samenhang vertonen met het verkrijgen van een discontinuïteitsopmerking. Vele onderzoekers hebben deze periode dan ook opgenomen in hun onderzoek naar de discontinuïteitsopmerking en vonden een verhoogde kans op een discontinuïteitsopmerking wanneer er een grotere vertraging was in het rapporteren (Chan, 2009; DeFond et al., 2002; Geiger et al., 2005; Geiger & Blay, 2013). De oorzaak van deze richting is nog onduidelijk. Enerzijds zou de periode langer kunnen zijn omdat de commissaris grondiger onderzoek doet en hierdoor de mogelijkheid om discontinuïteitsproblemen te detecteren vergroot. Anderzijds zou het kunnen dat hoe langer de commissaris er over doet om de audit af te werken en de geschikte mening te bepalen, hoe meer kans er is dat hij de financiële problemen zal ontdekken (Carson et al., 2013).

Persoonlijke relatie tussen de auditor en de klant

De persoonlijke relatie met de klant zou een grote invloed kunnen hebben op de onafhankelijkheid van de auditor en bijgevolg dus ook op het al dan niet geven van een discontinuïteitsopmerking. Lennox (2005) heeft een poging gedaan om de invloed hiervan te beschrijven aan de hand van twee soorten relaties. Allereerst de relatie die er ontstaat wanneer een auditor tewerk wordt gesteld binnen een bedrijf dat klant is bij het kantoor waar deze auditor eerst tewerkgesteld was.

Ten tweede wanneer een bedrijf een voormalig leidinggevende van het auditkantoor aanneemt. In zijn studie heeft hij gevonden dat beide persoonlijke relaties de kans op een discontinuïteitsopmerking significant verminderen.

Specialisatie/auditcomités

De graad van specialisatie van een auditor kan invloed hebben op het geven van een discontinuïteitsopmerking. Dit is onderzocht door onder andere Riechelt en Wang (2010). Er is gebleken dat wanneer de auditor een specialist is, zowel op nationaal als op stedelijk niveau, er sneller een discontinuïteitsopmerking gegeven wordt. Maar deze resultaten werden weerlegd door onderzoek van Minutti-Meza (2011, in Carson et al., 2012). Ze schreven significante resultaten toe aan het verschil in karakteristieken van de klanten die specialisten inhuren. Wanneer hij voor deze variabelen had gecontroleerd, bleek er geen significante relatie meer te zijn.

Concurrentie

In de VS is er onderzoek gedaan naar welke invloed een hoge graad van concurrentie heeft op de verklaring die gegeven wordt (Numan & Willekens, 2012). Hieruit is gebleken dat wanneer een auditor een directe concurrent heeft, hij minder snel zal overgaan tot het geven van een discontinuïteitsopmerking. In België is er hiernaar nog geen onderzoek gedaan.

Procesvoering

Zoals hierboven reeds werd toegelicht is er in België weinig sprake van procesvoering. Dit is overigens kenmerkend voor landen die conservatieve accountingstandaarden hebben die voorgeschreven worden door de overheid terwijl de banken en de overheid het meeste kapitaal voorzien (Vanstraelen, 1999, 2002; Gaeremynck & Willekens, 2003).

Externe regulatie

In een onderzoek naar de invloed van het publieke toezicht in VS door Gramling, Krishnan en Zhang (2011) kon worden vastgesteld dat de auditoren die een ongunstig inspectierapport kregen, sneller een discontinuïteitsopmerking geven. In de Belgische situatie is hier nog geen onderzoek naar gedaan.

Hoofdstuk 4: Empirisch deel

4.1 Steekproef

4.1.1. Samenstelling

Teneinde een goede steekproef van bedrijven te krijgen om na te gaan wat invloed heeft op het al dan niet geven van een discontinuïteitsopmerking, is het aangewezen de bedrijven te bekijken die een grote kans hebben op het krijgen van een discontinuïteitsopmerking. Aangezien het in België niet mogelijk is om zoekopdrachten te doen op basis van het soort controleverklaring die een bedrijf gekregen heeft, is er in dit onderzoek gebruik gemaakt van een samengestelde steekproef. Ten eerste is er gekeken naar de gefaalde ondernemingen in België, vervolgens werden er een gelijk aantal ondernemingen toegevoegd die volgens de gekozen indicatoren in de problemen zitten en tenslotte nog eens een gelijk aantal gezonde bedrijven. De ondernemingen die opgenomen zijn in het sample zijn allen niet beursgenoteerd.

Voor de gefaalde bedrijven is er uitgegaan van de volledige populatie gefaalde bedrijven met een auditor tussen de jaren 2004 en 2012 die in de Belfirst databank zijn opgenomen. Dit zijn dus al de bedrijven die verkregen werden door in de Belfirst databank gebruik te maken van de zoekcriteria "onderneming met auditor" en "rechtstoestand: faillissement, sluiting van faillissement in geval van verschoonbaarheid, sluiting van faillissement in geval van niet-verschoonbaarheid, sluiting van faillissement". Deze gegevens zijn eerder beperkend omdat er ook vele ondernemingen gereorganiseerd of overgenomen worden. Maar aangezien de concepten van continuïteit niet juist gedefinieerd zijn in de accounting- en auditstandaarden is de opening van het faillissement een objectieve indicator voor een bedrijf dat zijn continuïteit verloren ziet gaan (Carson et al., 2012). De uiteindelijke steekproef van de gefaalde ondernemingen bevat 76 ondernemingen. Dit is zeker niet het totaal aantal Belgische ondernemingen met een auditor die in die periode in faling zijn gegaan, maar het zijn wel alle ondernemingen die in Belfirst aan de zoekcriteria voldeden.

Vervolgens werd er een tweede sample verzameld met hetzelfde aantal ondernemingen in moeilijkheden die (nog) niet in faling zijn gegaan. Om de bedrijven in moeilijkheden te bepalen zijn een aantal criteria gebruikt die ook in voorgaande literatuur reeds gebruikt werden zoals door Mutchler (1985), Hopwood et al. (1994) en Vanstraelen (2002). Voor dit sample beschouwen we een onderneming als een onderneming in moeilijkheden wanneer ze twee jaar na elkaar een operationeel verlies heeft en wanneer ze te maken heeft met negatief eigen vermogen. Na het verzamelen van al deze bedrijven werd er een random steekproef getrokken van 76 bedrijven.

Tenslotte is er ook nog een sample verzameld van financieel gezonde ondernemingen ter controle. Om die groep samen te stellen werden de ondernemingen beschouwd die geen twee achtereenvolgende jaren verlies maakten en een positief eigen vermogen hebben. Vervolgens werd uit deze gegevens een random steekproef getrokken om zo een even groot aantal te verkrijgen als van de gefaalde ondernemingen.

Deze werkwijze brengt uiteraard een aantal beperkingen met zich mee. Ten eerste maken enkel ondernemingen opgenomen in de Belfirst databank deel uit van de onderzoekspopulatie. Ondernemingen die over een bepaalde periode geen nieuwe jaarrekening neerlegden zijn daarin niet opgenomen. Ten tweede is het sample nog verder afgenomen met de bedrijven waarvoor de jaarrekening niet beschikbaar was op de website van Balanscentrale (uitzonderlijke situatie) of waarvan er geen controleverklaring was opgenomen bij de jaarrekening (meer voorkomende situatie). Ten derde stelt zich het probleem van verbonden ondernemingen. Er zijn geen speciale maatregelen getroffen voor de bedrijven die deel uit maken van een groep. Deze bedrijven zijn gewoon in het sample gebleven. Niet alle bedrijven zijn daardoor volledig onafhankelijk van elkaar. Bij een falend gebeurt het wel meer dat de hele groep in falend wordt verklaard, maar dat is geen algemene regel. Een tweede reden waarom er geen correctie is opgenomen voor de verbonden ondernemingen is dat het moederbedrijf zich vaak niet in België bevindt en daardoor dus niet in rekening gebracht kan worden. Verder waren er ook geregeld verschillen te merken in het soort verklaring dat de verbonden ondernemingen kregen hoewel het altijd dezelfde auditor was die geheel de groep auditeerde.

Na het verzamelen van de bedrijven werd er aan de hand van de neergelegde jaarrekeningen van de ondernemingen, die te vinden zijn op de site van de Nationale Bank van België (<http://www.nbb.be/>), verschillende gegevens onderzocht.

4.1.2. Bespreking

Gefaalde bedrijven

Bij het onderzoeken van de gegevens van de gefaalde ondernemingen met een bedrijfsrevisor, komen er enkele trends duidelijk in zicht. Zoals verwacht vinden wij in deze groep vaak de aanwezigheid van een discontinuïteitsopmerking. Het is belangrijk om in het achterhoofd te houden dat het geven van een goedkeurende verklaring, wanneer het bedrijf later toch failliet gaat, niet onvermijdelijk een fout is van de auditor. Er is namelijk veel onzekerheid betreffende de continuïteit van een onderneming en de auditor zal niet steeds in staat zijn de juiste keuze te maken. Hij wordt niet verwacht een perfect beeld te hebben van de toekomst (ISA) aangezien de oorzaak van het faillissement afhankelijk zou kunnen zijn van externe factoren die ten tijde van de audit nog onbekend waren. Uit de steekproef blijkt dat er in 76 procent van de gevallen effectief een discontinuïteitsopmerking aanwezig was. (Tabel 1)

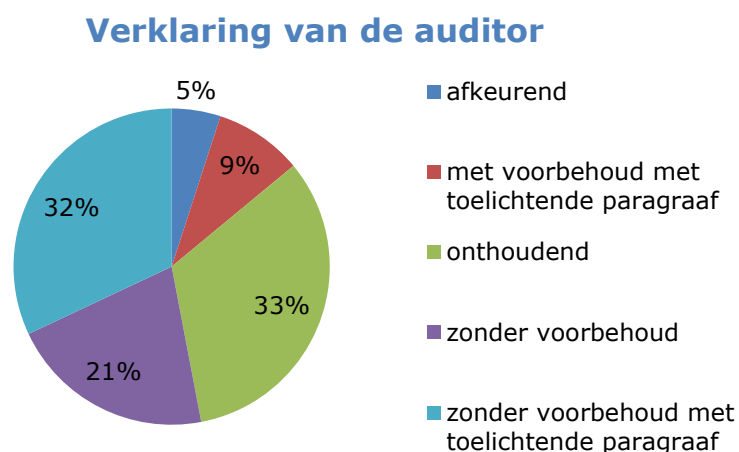
Ten tweede kan men ook kijken naar de toelichting die de raad van bestuur gemaakt heeft in het jaarverslag in kader van artikel 96.6 W. Venn.. Men zou kunnen verwachten dat het merendeel van de bedrijven die het jaar erna failliet gaan, in het kader van de alarmbelprocedure of soortgelijke maatregelen, een waarschuwing geven in het jaarverslag van de raad van bestuur. Er kan echter opgemerkt worden dat slechts 42 procent van de ondernemingen toegeeft mogelijk problemen te hebben met de voortzetting van haar activiteiten. Andere bedrijven nemen wel een paragraaf op, maar verklaren hierin dat de slechte situatie slechts van tijdelijke duur is en dat er geen reden is om aan te nemen dat de continuïteit niet gegarandeerd is. (Tabel 1)

Wanneer we naar de commissaris van de ondernemingen kijken, zien we dat 72 procent van de gefaalde bedrijven een revisor heeft die niet tot de big 4 behoort, terwijl dat voor de drie samples samen slechts 55 procent is. (Tabel 1)

	0	1
Discontinuïteitsopmerking	24%	76%
Discontinuïteitsopmerking Raad van bestuur	58%	42%
Big 4 auditor	72%	28%

Tabel 1: Gefaalde ondernemingen

Tenslotte is het ook interessant het gebruik van de verschillende soorten auditverklaringen na te gaan. Opvallend hierbij is dat er in 21 procent van de gevallen een goedkeurende verklaring zonder toelichtende paragraaf gegeven werd, terwijl de ondernemingen toch het daaropvolgende jaar in faling zijn getreden. Dit wil dus zeggen dat in één op vijf gevallen geen enkele vorm van waarschuwing in het commissarisverslag aanwezig was. (Figuur 1)

Figuur 1: Gefaalde ondernemingen

Bedrijven in moeilijkheden

Het sample van bedrijven die beschouwd worden in een moeilijke situatie te zitten is verschillend. Zo zien we dat er in 82 procent van de gevallen een discontinuïteitsopmerking voorzien was in de verklaring van de revisor. Dit is opmerkelijk aangezien dit percentage hoger ligt dan bij de bedrijven die het jaar erop effectief in faling gingen, maar geeft aan dat de gehanteerde criteria dus ook voor de auditor als alarmsignaal gelden (Tabel 2).

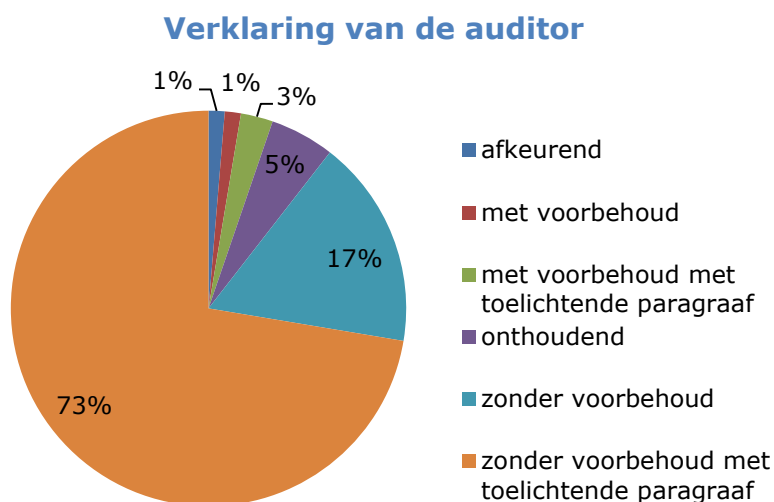
Vervolgens kan er ook voor de bedrijven in moeilijkheden gekeken worden naar het verslag van de raad van bestuur. Hier is er duidelijk een lager percentage dat melding maakt van mogelijke problemen met de continuïteitsveronderstelling van het bedrijf. Slechts in 26 procent van de gevallen wordt er een duidelijke twijfel geuit over de mogelijkheid tot voortzetten van de activiteiten. Dit is een eerder laag percentage gezien de situatie waarin de bedrijven zich bevinden. (Tabel 2)

De meerderheid van de ondernemingen, namelijk 60 procent, heeft een auditor die tot de big 4 behoort. Hetgeen weer niet de verdeling is die we verwacht hadden. (Tabel 2)

	0	1
Discontinuïteitsopmerking	18%	82%
Discontinuïteitsopmerking Raad van bestuur	74%	26%
Big 4 auditor	39%	61%

Tabel 2: Ondernemingen in moeilijkheden

Wanneer tenslotte naar figuur 2 met het soort verklaring dat de onderneming gekregen heeft gekeken wordt, kan onmiddellijk opgemerkt worden dat de overgrote meerderheid van de ondernemingen een verklaring zonder voorbehoud met toelichtende paragraaf gekregen hebben. Deze toelichtende paragraaf bevatte in alle gevallen een discontinuïteitsopmerking van de auditor. Verder is gebleken dat slechts 17 procent een goedkeurende verklaring gekregen heeft, hieruit blijkt dus opnieuw dat de raad van bestuur zelf de situatie vaak rooskleuriger inschat dan de revisor.

Figuur 2: Ondernemingen in moeilijkheden

Gezonde bedrijven

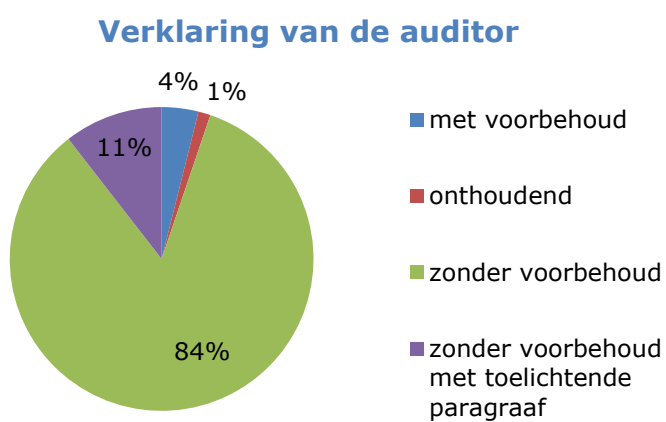
Als derde groep bekijken we het sample van de gezonde ondernemingen. De bedrijfsrevisor geeft slechts in 10 procent van de gevallen een discontinuïteitsopmerking, hetgeen beduidend minder is als de andere twee samples. Ook een discontinuïteitsopmerking van de raad van bestuur komt hier slechts in 3 procent van de gevallen voor (Tabel 3).

Wanneer er gekeken wordt naar welke auditor het meest voorkomt, zien we dat de gezonde ondernemingen de verdeling van het volledige sample volgt. Er zijn namelijk 53 procent van de ondernemingen die geen big 4 auditor hebben (Tabel 3).

	0	1
Discontinuïteitsopmerking	89%	11%
Discontinuïteitsopmerking Raad van bestuur	97%	3%
Big 4 auditor	53%	47%

Tabel 3: Gezonde ondernemingen

Wanneer tenslotte de verkregen verklaringen bekeken worden (Figuur 3), wordt er aangetoond dat in 84 procent van de gevallen een standaard goedkeurende verklaring gegeven werd. Verder zien we een aanzienlijke daling in de uitgifte van de goedkeurende verklaring met toelichtende paragraaf. Deze wordt in het derde sample namelijk slechts in 10 procent van de gevallen uitgegeven.

Figuur 3: Gezonde ondernemingen

4.2 Variabelen

4.1.3. Kenmerken van de klant

4.1.3.1. In de financiële overzichten

Financiële aspecten

Winstgevendheid, schulden, liquiditeit

Om de winstgevendheid, schulden en liquiditeit van de ondernemingen te bekijken is er gebruik gemaakt van de ratio's die Mutchler (1985) ook toepaste. Als maatstaf voor de winstgevendheid wordt er gebruik gemaakt van de verhouding van het netto inkomen tot de totale activa. De schuldratio wordt benaderd door de totale lange termijn schulden te delen door de totale activa. Tenslotte wordt de liquiditeitsratio benaderd door de vlottende activa te delen door de korte termijn schulden.

Ten eerste kan de winstgevendheid per groep eens van naderbij bekeken worden. Om een beter beeld te krijgen op het sample werden enkele uitschieters, die een negatieve winstgevendheid hadden van meer dan 500 procent, uit het sample gehaald. Deze uitzonderlijke gevallen bevonden zich allen in de groep van de ondernemingen in moeilijkheden. Na het uitvoeren van deze correctie bleek er gemiddeld een negatieve winstgevendheid van 31 procent te zijn bij de gefaalde ondernemingen (1). Ook voor de bedrijven in moeilijkheden (2) kon een negatieve winstgevendheid van 33 procent worden opgemerkt (Tabel 4). De gezonde bedrijven (3) doen het, zoals verwacht, beduidend beter (1 procent significantieniveau) met een gemiddelde winstgevendheid van 12 procent (Tabel 12).

Wanneer we vervolgens de schuldratio bekijken, zien we dat deze vaak gelijk is aan nul doordat nogal wat ondernemingen aangeven geen lange termijn schulden te hebben. Om de groepen beter te kunnen vergelijken hebben we uit de groep van de ondernemingen in moeilijkheden twee ondernemingen gehaald met een schuldgraad van om en bij de 8, die wij als uitschieter beschouwen. De groep van de ondernemingen in moeilijkheden heeft, zelfs nadat we die twee uitzonderingen eruit haalden, gemiddeld de hoogste schuldgraad, namelijk 48 procent. Wat aanzienlijk hoger is dan de gemiddelde schuldgraad bij de gefaalde ondernemingen (30 procent) en de gezonde ondernemingen (15 procent) (Tabel 4). Wanneer we de Bonferroni test uitvoeren, kan opgemerkt worden dat de groep van bedrijven in moeilijkheden significant verschillend is van de twee andere groepen (Tabel 12).

Wanneer we de liquiditeit per groep van ondernemingen bekijken zien we, na het verwijderen van uitschieters door enkel de ondernemingen op te nemen waarvan de liquiditeit zich onder de 10 bevindt, merkwaardig genoeg dat de gemiddelde liquiditeit van de gefaalde ondernemingen, hoger is dan die van de ondernemingen in moeilijkheden. De liquiditeit van de gezonde bedrijven is wel in lijn met de verwachtingen en is hoger dan die van de andere groepen. (Tabel 4) Het verschil tussen de groep van gefaalde en gezonde ondernemingen is echter niet significant, enkel de groep van de bedrijven in moeilijkheden onderscheidt zich significant van de twee andere groepen. (Tabel 12)

Wij zullen die verbanden in het verdere verloop van de masterproef onderzoeken. De eerste hypothesen die er in dit onderzoek getest worden zijn:

Hypothese 1:

Het krijgen van een discontinuïteitsopmerking wordt negatief beïnvloed door de winstgevendheid van de onderneming.

Hypothese 2:

Het krijgen van een discontinuïteitsopmerking wordt positief beïnvloed door de schuldgraad van de onderneming.

Hypothese 3:

Het krijgen van een discontinuïteitsopmerking wordt negatief beïnvloed door de liquiditeit van de onderneming.

		Gem	Min	Max	Med	St.D.
Winstgevendheid	1	-,309	-2,878	,400	-,117	,553
	2	-,327	-2,495	-,001	-,183	,492
	3	,116	-,096	3,555	,034	,424
Schuldratio	1	,299	,000	2,481	,133	,457
	2	,482	,000	2,484	,227	,587
	3	,153	,000	,852	,016	,245
Liquiditeit	1	1,345	,053	9,740	,976	1,518
	2	,765	,000	7,388	,402	1,210
	3	1,385	,030	6,757	1,164	1,132

Tabel 4: Winstgevendheid, schuldratio en liquiditeit

Schuldenverzuim

Om de invloed van het schuldenverzuim op het krijgen van een discontinuïteitsopmerking na te gaan, zijn er twee extra variabelen opgenomen. De eerste is een variabele die aangeeft of de onderneming in de toelichting van de jaarrekening vervallen schulden in het laatste of voorlaatste jaar (VervallenSchuld) heeft opgenomen. Omdat deze variabele eventueel voor vertekening zou kunnen zorgen aangezien het bedrijf het zelf moet opnemen en dit niet altijd even waarheidsgetrouw wordt gedaan, kan er ook gekeken worden naar de vonnissen en RSZ-dagvaardingen (VervallenSchuld1). Hieruit kan dan afgeleid worden of er problemen zijn, ook al zou de onderneming geen vervallen schulden in de toelichting vermelden. Wanneer we beide variabelen vergelijken, blijkt dat er een duidelijk verschil te merken is (Tabel 5). Aangezien de vonnissen en RSZ-dagvaardingen een getrouwer beeld geven, zal VervallenSchuld1 in het verder verloop van het onderzoek gebruikt worden. Er kan gezien worden dat de groep van gefaalde ondernemingen zich significant onderscheidt van de twee andere groepen van ondernemingen (Tabel 12).

Deze resultaten vindt men terug voor beide variabelen. Op basis van deze variabele wordt er een vierde hypothese gesteld:

Het krijgen van een discontinuïteitsopmerking wordt positief beïnvloed door de vervallen schulden van de onderneming.

		Groep		
		1	2	3
VervallenSchuld	0	54	73	75
	1	22	3	1
VervallenSchuld1	0	32	66	72
	1	44	10	4

Tabel 5: Vervallen schulden

Omvang handelsvorderingen en voorraden

De grootte van de handelsvorderingen en voorraden werden in rekening genomen om na te gaan of er ook in België een verband is met het krijgen van een discontinuïteitsopmerking. Zoals Dopuch et al. (1987) het reeds deden, zal er gebruik gemaakt worden van een ratio. Zowel de handelsvorderingen als de voorraden worden gedeeld door de totale activa om de grootte van de ondernemingen in rekening te brengen. De invloed van deze variabele wordt verwacht kleiner te zijn in België aangezien er hier, zoals reeds werd aangehaald, een veel kleiner risico is op rechtszaken dan in de VS.

Wanneer we de ondernemingen uit de steekproef per groep bekijken, zien we dat de groep van de bedrijven in moeilijkheden (2) gemiddeld het minste handelsvorderingen heeft, gevolgd door de gefaalde ondernemingen (1) en ten slotte de gezonde ondernemingen (3) (Tabel 6). Deze verschillen tussen de groepen van ondernemingen zijn echter niet significant (Tabel 12).

Wanneer we de voorraadgegevens voor de drie groepen van ondernemingen bekijken, zien we gelijkaardige resultaten voor alle groepen (Tabel 6). Er moet ook opgemerkt worden dat de gegevens over de voorraden in minder dan de helft van de gevallen zijn opgenomen doordat er vele ondernemingen dienstenondernemingen of holdings zijn. Om deze reden verkiezen wij de voorraadgegevens niet op te nemen.

Er wordt dus enkel een hypothese opgesteld over de invloed die de handelsvorderingen verondersteld worden te hebben namelijk hypothese 5:

Het krijgen van een discontinuïteitsopmerking wordt negatief beïnvloed door de omvang van de handelsvorderingen van de onderneming.

		Gem	Min	Max	Med	St.D.
Handelsvorderingen	1	2857,412	6,696	26607,604	1300,280	4112,263
	2	1778,921	,050	36557,900	555,233	4886,855
	3	4213,737	,001	81289,455	763,305	10691,892
Voorraden	1	2065,929	1,472	11930,162	568,066	2918,796
	2	1531,916	,000	14722,957	343,920	3195,385
	3	2405,618	14,364	15830,947	1339,724	3597,148
VordOpTa	1	,403	,004	,999	,302	,290
	2	,352	,000	1,000	,269	,336
	3	,351	,000	,999	,241	,336
VROpTa	1	,217	,000	,734	,136	,216
	2	,246	,000	,979	,137	,284
	3	,233	,005	,725	,231	,206

Tabel 6: Vorderingen en voorraden

Reserves

Tijdens de interviews die in kader van het onderzoek afgenomen werden van enkele bedrijfsrevisoren kwam naar voren dat er ook een invloed zou kunnen zijn van de beschikbare reserves op de faling van een onderneming. Wanneer er door de onderneming gebruik wordt gemaakt van de reserves om te blijven verder bestaan, kan dat een invloed hebben op de toekomst van de onderneming. Hierdoor zou de vraag gesteld kunnen worden of een afname in beschikbare reserves een indicator is voor een naderend faillissement en daardoor dus ook voor het krijgen van een discontinuïteitsopmerking.

Om te kijken hoe de veranderingen in beschikbare reserves eruit zien in de verschillende groepen van ondernemingen is er gekeken naar de verandering in beschikbare reserves als percentage van de totale activa van de onderneming. Doordat er in de steekproef veel ondernemingen zonder beschikbare reserves zijn is de effectieve steekproef om deze gegevens te bekijken veel kleiner. Er blijven van de gefaalde bedrijven, bedrijven in moeilijkheden en gezonde bedrijven respectievelijk nog 35, 12 en 19 ondernemingen over. Zoals men logischerwijs kon verwachten kenden de beschikbare reserves voor de gefaalde ondernemingen en ondernemingen in moeilijkheden een daling, zowel in het laatste als in het voorlaatste jaar. De gezonde ondernemingen daarentegen kenden beide jaren een gemiddelde stijging. (Tabel 7) Het verschil tussen de gemiddeldes voor deze jaren is echter niet significant (Tabel 12).

Op basis van deze gegevens wordt er een zesde hypothese opgesteld, namelijk:

Het krijgen van een discontinuïteitsopmerking wordt positief beïnvloed door de omvang van de daling in reserves van onderneming.

		Gem	Min	Max	Med	St.D.
ResOpTP	1	-,0152	-,40	,17	,000	,095
	2	-,0252	-,37	,07	,000	,110
	3	,042	-,02	,14	,004	,135
Res2OpTP	1	-,005	-,23	,06	,000	,049
	2	-,014	-,17	,00	,000	,049
	3	,042	-,06	,22	,010	,071
Δreserves	1	-123,359	-2898,408	1150,000	,000	695,651
	2	-49,872	-1430,188	831,720	,000	496,107
	3	206,011	-7,000	1779,893	42,791	480,797
Δreservesj-1	1	-7,608	-994,068	458,147	,000	259,702
	2	-63,903	-766,834	,000	,000	221,366
	3	91,859	-44,000	407,922	70,500	115,678

Tabel 7: Reserves

Niet-financiële aspecten

Grootte van het bedrijf

Voor de grootte kunnen verschillende maatstaven gebruikt worden zoals het personeelsbestand, de verkopen, de activa,... Aangezien het personeelsbestand door veel ondernemingen niet wordt opgenomen, wordt er gebruik gemaakt van het natuurlijk logaritme van de verkopen of het natuurlijk logaritme van de totale activa. Bij het vergelijken van de omzet van de bedrijven, kan er opgemerkt worden dat de gefaalde bedrijven gemiddeld de hoogste omzet hebben. Dit is erg verrassend aangezien men ervan uit zou kunnen gaan dat de omzet eerder zou dalen wanneer een bedrijf het niet goed doet. Bij het verder onderzoeken van de omzet is gebleken dat een aantal bedrijven geen omzet vermelden, waardoor de gegevens vertekend zouden kunnen zijn (Tabel 8).

Wanneer er naar de totale activa gekeken wordt, zien wij dat de gemiddelde totale activa voor de gezonde ondernemingen veel hoger ligt. Dit is te wijten aan enkele zeer grote bedragen. Het verschil is bij het uitvoeren van de Bonferroni test dan ook niet significant gebleken (Tabel 12). Aangezien de totale activa voor iedere onderneming zijn opgenomen en een positief bedrag zijn, zal het natuurlijke logaritme van de totale activa gebruikt worden.

Dit zal getest worden door de zevende hypothese.

Het krijgen van een discontinuïteitsopmerking wordt negatief beïnvloed door de grootte van onderneming.

		Gem	Min	Max	Med	St.D.
Omzet	1	14923,774	,000	109413,233	5263,588	23709,035
	2	4780,281	,000	65363,624	810,746	10435,994
	3	14607,470	,000	291533,666	2016,090	37227,752
Totale Activa	1	10241,235	46,088	64984,817	4573,097	14443,216
	2	9358,146	,159	187390,038	2042,214	24508,622
	3	187064,427	11,065	12664393,000	6578,013	1450908,23

Tabel 8: Grootte van de onderneming

Voorgaande discontinuïteitsopmerkingen

Om na te gaan of een voorgaande discontinuïteitsopmerking daadwerkelijk invloed heeft op het geven van een discontinuïteitsopmerking in het daaropvolgende jaar, is er een dummy opgenomen die aangeeft of er het jaar voordien reeds een discontinuïteitsopmerking werd gegeven (VoorgaandeDO). Wanneer we naar de gegevens van de verschillende groepen kijken zien we dat in de groepen van de gefaalde ondernemingen en de ondernemingen met moeilijkheden vaker een voorgaande discontinuïteitsopmerking gegeven werd (Tabel 9). Er moet echter wel opgemerkt worden dat er een aantal ondernemingen uit de steekproef voor deze variabele verdwenen zijn omdat het het eerste jaar is dat ze een commissaris hebben aangesteld, of omdat de gegevens van het voorgaande jaar niet beschikbaar zijn.

Er kan ook gekeken worden naar het verschil tussen het verkrijgen van een discontinuïteitsopmerking in het huidige jaar en het voorgaande jaar. Hier kon vastgesteld worden dat er in het sample 97 ondernemingen zijn die in beide jaren een opmerking gekregen hebben. Ook bleek dat 12 ondernemingen wel een discontinuïteitsopmerking kregen het jaar voordien maar het huidige jaar niet. Andersom kon er vastgesteld worden dat 20 ondernemingen het vorige jaar geen opmerking kregen terwijl er dit jaar wel een opmerking werd opgenomen in de verklaring.

Op basis van deze gegevens kan er opnieuw een onderzoekshypothese worden opgesteld, namelijk hypothese 8:

Het krijgen van een discontinuïteitsopmerking wordt positief beïnvloed door het krijgen van een voorgaande discontinuïteitsopmerking.

		Groep		
		1	2	3
DO	0	18	14	68
	1	58	62	8
VoorgaandeDO	0	29	15	51
	1	42	55	12

Tabel 9: Voorgaande discontinuïteitsopmerking

4.1.3.2. Niet in de financiële overzichten

Strategie van het bedrijf

Omdat het effect van een wissel in strategie nog niet eenduidig bepaald is, heb ik ook hiervoor een dummyvariabele opgenomen. Er is aangenomen een wissel van strategie te zijn wanneer dit in het verslag van de raad van bestuur vermeld wordt. Om deze reden zouden de gegevens eventueel vertekend kunnen zijn. Enkel de bedrijven die verwikkeld zijn in de alarmbelprocedure zijn verplicht tot het opnemen van extra informatie over hoe ze de continuïteit zouden willen handhaven. Dit gaat vaak gepaard met een wissel van strategie. Doordat de gezonde bedrijven vaak enkel het hoogst nodige in het document zetten, zouden er wissels in strategie geweest kunnen zijn die niet als dusdanig zijn opgenomen in de steekproef. Wanneer er naar de steekproef gekeken wordt, kan men, zoals verwacht, opmerken dat er vaker een wissel in strategie is bij de gefaalde bedrijven en de bedrijven in moeilijkheden (Tabel 10). Het verschil tussen de gezonde ondernemingen en de andere ondernemingen blijkt significant te zijn (Tabel 12).

Om deze reden wordt de wissel van strategie opgenomen in het onderzoek door middel van het testen van hypothese 9:

Het krijgen van een discontinuïteitsopmerking wordt positief beïnvloed door een wissel in strategie van onderneming.

	Groep		
	1	2	3
WisselStrategie 0	60	72	72
1	16	4	4

Tabel 10: Strategie wissel

Sector

Ook de sector waarin een onderneming zich bevindt zou een invloed kunnen hebben op het geven van een discontinuïteitsopmerking. Indien het bedrijf in een sector opereert waarin er vele bedrijven failliet gaan, zou de commissaris dit kunnen zien als een teken dat het bedrijf minder kansen heeft om te overleven en zou hij sneller een discontinuïteitsopmerking kunnen geven.

Door de beperktheid van de steekproeven is het niet mogelijk een heel gedetailleerde sectorenindeling zoals de NACE-BEL te gebruiken. Daarom verkozen wij op basis van de steekproeven zelf drie groepen te onderscheiden op basis van de sector: een groep van de sectoren waarin veel bedrijven in faling gaan, een groep van de sectoren waarin de meeste ondernemingen in moeilijkheden zitten en een groep van de sectoren met vooral gezonde bedrijven. Om na te gaan in welke groep de sector van de onderneming zich bevindt is het aantal gefaalde ondernemingen, gezonde ondernemingen en ondernemingen in moeilijkheden geteld. 'Sector1' is de variabele die alle sectoren omvat waarin er in de steekproeven meer ondernemingen gefaald zijn dan dat er ondernemingen in moeilijkheden of gezonde ondernemingen zijn. Dit zijn de bouwsector, de transportsector, de chemiesector, dranken en voeding en de energiesector. In

'Sector2' zitten alle sectoren waar de ondernemingen in moeilijkheden de grootste groep vormen, hiervan zijn de vastgoedsector, de metaalsector en de horeca enkele voorbeelden. Tenslotte zitten in 'Sector3' alle sectoren vervat waarin de gezonde ondernemingen de grootste groep zijn, bijvoorbeeld de financiële diensten, de gezondheidszorg en de vervaardiging van bouwmaterialen. (Bijlage 1: Sectoren)

Wanneer we naar de verdeling over de verschillende groepen van ondernemingen kijken kan er opgemerkt worden dat 45 van de gefaalde ondernemingen zich in een 'Sector1' bevinden en dat 50 ondernemingen van de groep van de gezonde ondernemingen tot een 'Sector3' behoren. Wanneer een bedrijf zich in 'Sector1' bevindt, zal het meer kans hebben op het krijgen van een discontinuïteitsopmerking, terwijl een bedrijf uit 'Sector 3' hier minder kans op zal hebben (Tabel 11).

Ook voor de sector kan er een hypothese opgesteld worden om de invloed ervan op het krijgen van een discontinuïteitsopmerking te meten, namelijk hypothese 10:

Het krijgen van een discontinuïteitsopmerking wordt beïnvloed door de sector waarin het bedrijf zich bevindt.

	Sector		
	1	2	3
DO 0	26	15	59
1	52	38	38
Totaal	78	53	97

Tabel 11: Sectoren

Andere variabelen

Zoals in de literatuurstudie werd aangehaald, zijn in voorgaande onderzoeken ook de marktvariabelen en bevestigende en milderende factoren van invloed gebleken op de discontinuïteitsopmerking. Aangezien er in dit sample geen beursgenoteerde ondernemingen zijn opgenomen en we in België toch vooral te maken hebben met privaat gehouden bedrijven, zal het niet mogelijk zijn rekening te houden met deze variabelen. Wel zal er een variabele toegevoegd worden die rekening houdt met het al dan niet vermelden van discontinuïteitsproblemen door de raad van bestuur in het jaarverslag. Wanneer de raad van bestuur aangeeft dat er problemen zijn met de continuïteitsveronderstelling, is dit opgenomen in de steekproef als DORvB. De variabele krijgt de waarde 1 mee wanneer er in het verslag van de raad van bestuur wordt aangegeven dat de continuïteit van de onderneming niet langer gegarandeerd is. Wanneer er problemen aangehaald worden maar hierbij vermeld wordt dat de toekomstperspectieven nog steeds positief zijn of wanneer er geen problemen worden aangehaald, zal de variabele de waarde 0 meekrijgen.

Deze variabele zorgt dus voor een elfde hypothese namelijk:

Het krijgen van een discontinuïteitsopmerking wordt beïnvloed door het krijgen van een discontinuïteitsopmerking in het verslag van de raad van bestuur.

	Volledig Sample (n = 228)				Gemiddelde aparte groepen			Significant verschillen?			
	Gem.	Min.	Max.	St.afw.	Gefaalde (1)	Moeilijkheden (2)	Gezond (3)	Anova F	1-2	2-3	1-3
Winstgevendheid	-,1711	-2,880	3,550	,532	-,308	-,326	,115	18,918***	1	,000	,000
Schuldgraad	,309	,000	2,480	,467	,298	,481	,152	9,980***	,041	,000	,140
Liquiditeit	1,155	,000	9,740	1,329	1,345	,765	1,385	5,221***	,020	,016	1
VervallenSchuld	,110	0	1	,319	,29	,04	,01	20,395***	,000	1	,000
VervallenSchuld1	,250	0	1	,436	,58	,13	,05	44,440***	,000	,573	,000
Vorderingen	2992,540	,001	81289,455	7273,607	2857,412	1778,922	4213,738	1,993			
Voorraad	2036,400	,000	15830,947	3170,146	2065,929	1531,917	2405,618	,518			
Δreserves	-11,877	-2898, 4080	1779,893	614,902	-123,359	-49,872	206,011	1,905			
Δreserves j-1	5,560	-994,068	458,147	228,866	-7,607800	-63,902	91,858	1,716			
Omzet	11417,745	,000	291533,666	26642,925	14923,774	4780,281	14607,47	3,390**	,073	,079	1
Totale Activa	69150,182	,159	12664393,0 00	840179,48 8	10241,235	9358,145	187064,4 27	1,126			
Voorgaande DO	,53	0	1	,500	,59	,79	,19	31,472***	,028	,000	,000
WisselStrategie	,11	0	1	,308	,21	,05	,05	7,031***	,004	1	,004
DoRvB	,24	0	1	,430	,43	,27	,02	17,341***	,060	,001	,000

Tabel 12: Invloeden klant

*** gemiddeldes zijn significant verschillend op het 0,01 level (2-zijdig).

** gemiddeldes zijn significant verschillend op het 0,05 level (2-zijdig).

* gemiddeldes zijn significant verschillend op het 0,10 level (2-zijdig).

4.1.4. Kenmerken van de auditor

Grootte van het audithonorarium

Om de grootte van het honorarium te bekijken, zal er gebruik gemaakt worden van de methode die ook DeFond et al. (2002) en Geiger en Blay (2013) toepasten, namelijk het natuurlijk logaritme van het totale honorarium, het honorarium voor auditdiensten en het honorarium voor andere dan auditdiensten om zo een vergelijking te kunnen maken. Verder maakten ze ook gebruik van een ratio die het honorarium verbonden aan niet-auditdiensten deelt door het totaal ontvangen honorarium, om zo het belang van het honorarium voor andere dan auditdiensten te kunnen inschatten.

De honoraria verbonden aan niet-auditdiensten omvatten in het sample naast de "bezoldiging voor uitzonderlijke werkzaamheden of bijzondere opdrachten uitgevoerd binnen de vennootschap door de commissaris(sen)" ook de "bezoldigingen voor uitzonderlijke werkzaamheden of bijzondere opdrachten uitgevoerd binnen de vennootschap door personen met wie de commissaris(sen) verbonden is (zijn)". Deze 2 categorieën worden nog onderverdeeld in respectievelijk 3 en 2 subklassen namelijk de andere controleopdrachten, belastingadviesopdrachten en andere opdrachten buiten de revisorale opdrachten.

Wanneer we naar het audithonorarium kijken kan vastgesteld worden dat er geen significant verschil is tussen de groepen niettegenstaande het gemiddelde honorarium voor de gefaalde ondernemingen hoger ligt dan dat van de twee andere groepen (Tabel 18).

Ook wanneer we naar het honorarium voor niet-auditdiensten kijken, zien we dat er maar een beperkt aantal ondernemingen zijn die gebruik maken van deze andere diensten. In groep 1, 2 en 3 zijn dit respectievelijk 18, 18 en 17 ondernemingen (Tabel 13). De groep van de gefaalde ondernemingen heeft gemiddeld het meest uitgegeven aan honoraria voor niet-audit diensten (NA Honorarium) maar opnieuw werd er geen significant verschil gevonden (Tabel 18).

We kunnen ook naar de verhouding van het honorarium voor andere dan auditdiensten op het totale honorarium kijken. Opnieuw wordt er hier geen significant verschil gevonden tussen de gemiddelden van de drie groepen van ondernemingen (Tabel 18). Wel zien we dat de gezonde ondernemingen hier de hoogste gemiddelde ratio hebben.

Op basis van deze gegevens kunnen er 3 hypothesen worden opgesteld namelijk:

Hypothese 12:

Het krijgen van een discontinuïteitsopmerking wordt negatief beïnvloed door de grootte van het audithonorarium van de revisor.

Hypothese 13:

Het krijgen van een discontinuïteitsopmerking wordt negatief beïnvloed door de grootte van het honorarium voor andere dan auditdiensten van de revisor

Hypothese 14:

Het krijgen van een discontinuïteitsopmerking wordt negatief beïnvloed door de grootte van de ratio van het niet-audit honorarium op het totale honorarium.

		Gem	Min	Max	Med	St.D.
Audit Honorarium	1	10433,177	765	79000	8150,000	11163,792
	2	6953,838	1000	37440	5052,500	6659,932
	3	7966,813	890	85000	5030,000	11311,040
NA Honorarium	1	1572,095	0	26457	0	4110,348
	2	814,822	0	10972	0	2135,476
	3	1804,560	0	34027	0	6198,485
FeeRatio	1	,070	0	,45	0	,133
	2	,062	0	,60	0	,132
	3	,090	0	,93	0	,203

Tabel 13: Honorarium

Wisselen van auditor

Omdat er in België de verplichte benoemingstermijn is van 3 jaar, zal er een andere aanpak gebruikt moeten worden dan die in de onderzoeken uit andere landen. Er wordt gekeken of het krijgen van een discontinuïteitsopmerking in de vorige driejarige periode ervoor gezorgd heeft dat er van auditor of van auditkantoor gewisseld werd. Ook wordt er gekeken of er een verschil is in het krijgen van een discontinuïteitsopmerking in het eerste, tweede, dan wel derde jaar van de periode. Dit werd eerder al gedaan door Vanstraelen (2002). Zij vond een significante invloed van de opmerking die verkregen werd in het laatste jaar van het mandaat. Wanneer deze methode gevolgd wordt voor de gegevens uit deze steekproef, kan men stellen dat er geen invloed is van de verkregen discontinuïteitsopmerking op de wissel van revisor (Bijlage 2: Invloed voorgaande jaren).

Er kan onderscheid gemaakt worden tussen de wissel van revisorenkantoor of de wissel van de vertegenwoordiger. Wanneer we kijken naar de wissel van de vertegenwoordiger van het kantoor, zien we dat er in de categorie van de gefaalde ondernemingen het meest gewisseld is, gevolgd door de ondernemingen in moeilijkheden (Tabel 14). Wanneer we echter kijken naar de wissel van revisorenkantoor zien we dat er in alle drie de categorieën ongeveer tien wissels gedaan werden. Ook wanneer de Anova test gedaan wordt, zien we dat er geen significant verschil is tussen de groepen (Tabel 18).

Om de invloed van een wissel van revisor op de discontinuïteitsopmerking te bekijken, formuleren wij hypothese 15:

Het krijgen van een discontinuïteitsopmerking wordt negatief beïnvloed door het wisselen van commissaris.

		groep		
		1	2	3
kantoorwissel	0	65	66	67
	1	10	10	9
RevisorWissel	0	53	57	63
	1	22	19	13

Tabel 14: Wissel van auditor

De duur van de relatie tussen de auditor en de klant

Er is getracht onderscheid te maken tussen 2 verschillende soorten relaties. Ten eerste de relatie tussen de klant en het auditkantoor en vervolgens ook tussen de klant en de vertegenwoordiger van het auditkantoor. Op deze manier kan er nagegaan worden of dezelfde conclusies getrokken kunnen worden uit de verschillende relaties. Om de duur van deze periode op te nemen is er gekeken naar de beschikbaarheid van de financiële overzichten, aangezien deze pas sinds 2004 zijn opgenomen in de balanscentrale op de site van de Nationale Bank van België, is de maximumtermijn dus beperkt.

We zien wanneer we de gegevens bekijken een groot verschil in de aanstellingsperiode van zowel het kantoor als de vertegenwoordiger van de gezonde ondernemingen. Ook wanneer de Bonferroni test wordt uitgevoerd, blijkt dat de gemiddelde aanstellingstermijn van de gezonde ondernemingen significant korter is dan die van de andere ondernemingen (Tabel 18). Dit kan te wijten zijn aan het gebruikte sample. Hierin zijn de gezonde ondernemingen vaak nog in hun eerste periode dat ze een commissaris hebben aangesteld. Ze bestaan dus minder lang of laten pas recenter hun jaarrekening controleren.

Om de invloed van de duur van de relatie tussen de commissaris en de onderneming op de discontinuïteitsopmerking te bekijken, zullen we nog een hypothese trachten te testen, namelijk hypothese 16:

Het krijgen van een discontinuïteitsopmerking wordt negatief beïnvloed door de duur van de relatie tussen de commissaris en de onderneming.

		Gem	Min	Max	Med	St.d.
Periode Kantoor	1	6,31	2	12	6,00	2,751
	2	5,97	3	12	6,00	2,771
	3	4,91	1	10	4,00	2,240
Periode Revisor	1	5,53	2	12	6,00	2,748
	2	5,29	1	11	6,00	2,343
	3	4,66	1	10	4,00	1,990

Tabel 15: Duur van de relatie

Grootte van de auditor

Om de invloed van de grootte van de auditor te bekijken, is het aangewezen eerst te kijken naar hoe dit verdeeld is over de verschillende groepen (Tabel 16). We merken op dat er in de groep van de gefaalde ondernemingen beduidend meer auditoren zijn die niet tot de big 4 behoren (Tabel 18).

Om te kijken of de grootte van de auditor een invloed heeft op het al dan niet krijgen van een discontinuïteitsopmerking is hypothese 17 voorzien:

Het krijgen van een discontinuïteitsopmerking wordt beïnvloed door de grootte van de commissaris.

		Groep		
		1	2	3
Big4	0	55	30	40
	1	21	46	36

Tabel 16: Grootte van de auditor

Vertragingen in het rapporteren

Aangezien de neerlegging in België ten laatste zeven maanden na de datum van afsluiting van het boekjaar moet geschieden (artikel 98 W. Venn.), zullen we de bedrijven die een periode hebben die meer dan zeven maanden bedraagt zien als ondernemingen met een vertraging in het rapporteren. Vervolgens is er nagegaan of er een trend te merken is in de vertraging van het rapporteren tussen de groepen. Hierbij zien we dat er in de groep van de gefaalde ondernemingen elf ondernemingen de maximum termijn overschreden, bij de ondernemingen in moeilijkheden waren er dit negen en bij de gezonde ondernemingen zeven (Tabel 17). Uit de Anova test blijkt dat geen significant verschil (Tabel 18).

Ook voor deze variabele werd er een hypothese opgesteld om de invloed ervan op de discontinuïteitsopmerking te testen, namelijk hypothese 18:

Het krijgen van een discontinuïteitsopmerking wordt beïnvloed door de vertraging die er opgelopen is in het rapporteren.

		Groep		
		1	2	3
VertRap	0	65	67	69
	1	11	9	7

Tabel 17: Vertraging in het rapporteren

Andere variabelen

Ook bij de kenmerken van de bedrijfsrevisor die invloed zouden kunnen hebben op het geven van een discontinuïteitsopmerking werden er in de literatuurstudie meer aspecten aangehaald dan wij in onderzoek kunnen testen. Zo werd er in voorgaande onderzoeken rekening gehouden met de persoonlijke relatie tussen de auditor en de klant, de concurrentie, het risico van procesvoering, de externe regulatie en het belang van de klant voor de revisor. De persoonlijke relatie tussen de revisor en de klant bleek moeilijk te achterhalen en werd daarom uit het onderzoek gelaten. Om dezelfde reden werden ook de concurrentie, de externe regulatie, procesvoering en het belang van de klant voor de bedrijfsrevisor niet opgenomen als variabelen in het onderzoek.

	Volledig Sample (n = 228)				Gemiddelde aparte groepen			Significant verschillen?			
	Gem.	Min.	Max.	St.afw.	Gefaalde (1)	Moeilijkheden (2)	Gezond (3)	Anova F	1-2	2-3	1-3
Audit Honorarium	8336,265	765,000	85000	9936,021	10433,177	6953,838	7966,813	2,173			
Niet Audit Honorarium	1392,730	,000	34027,000	4502,975	1572,095	814,822	1804,560	,965			
FeeRatio	,074	,00	,93	,161	,070	,062	,090	,595			
RevisorWissel	,24	0	1	,427	,29	,25	,17	1,604			
KantoorWissel	,13	0	1	,335	,13	,13	,12	,045			
PeriodeKantoor	5,73	1	12	2,655	6,31	5,97	4,91	5,985***	1	,036	,003
PeriodeRevisor	5,16	1	12	2,397	5,53	5,29	4,66	2,729*	1	,309	,074
Big4	,45	0	1	,499	,28	,61	,47	8,962***	,000	,282	,037
VertRap	,12	0	1	,324	,14	,12	,09	,498			

Tabel 18: Invloeden revisor

*** gemiddeldes zijn significant verschillend op het 0,01 level (2-zijdig).

** gemiddeldes zijn significant verschillend op het 0,05 level (2-zijdig).

* gemiddeldes zijn significant verschillend op het 0,10 level (2-zijdig).

Afhankelijke Variabele	
<i>DO</i>	Het verkrijgen van een discontinuïteitsopmerking, = 0 indien er geen discontinuïteitsopmerking gegeven werd door de commissaris
Onafhankelijke Variabelen	
<i>Winstgevendheid</i>	Netto inkomen / totale activa (Mutchler, 1985)
<i>Schuldgraad</i>	Totale lange termijn schulden / totale activa (Mutchler, 1985)
<i>Liquiditeit</i>	Vlottende activa / korte termijn schulden (Mutchler, 1985)
<i>VervallenSchuld</i>	= 1 indien vervallen schulden zijn opgenomen in de toelichting in het laatste of voorlaatste jaar
<i>VervallenSchuld1</i>	=1 indien er RSZ-Dagvaardingen en/of vonnissen aanwezig zijn die wijzen op het bestaan van vervallen schulden
<i>VordOpTA</i>	Handelsvorderingen/ totale activa
<i>VROpTA</i>	Voorraad / totale activa
<i>ResOpTP</i>	Δ reserves / totale passiva
<i>Res2OpTP</i>	Δ reserves _{j-1} / totale passiva
<i>VoorgaandeDO</i>	= 1 indien het jaar voordien een discontinuïteitsopmerking gegeven werd
<i>DORvB</i>	= 1 indien de continuïteit van de onderneming in vraag wordt gesteld in het verslag van de raad van bestuur
<i>WisselStrategie</i>	= 1 indien de raad van bestuur aangeeft dat er een wissel is geweest in strategie (zowel operationeel als financieel)
<i>AuditHonorarium</i>	Verkregen honorarium voor de geleverde auditdiensten
<i>NA Honorarium</i>	Honorarium voor andere dan auditdiensten zowel door de commissaris zelf uitgevoerd of door een persoon verbonden met de commissaris.
<i>FeeRatio</i>	NA Honorarium / (NA Honorarium+AuditHonorarium)
<i>WisselRevisor</i>	= 1 indien er een wissel van vertegenwoordiger heeft plaatsgevonden op het einde van het voorgaande mandaat
<i>WisselKantoor</i>	= 1 indien er een wissel van auditkantoor heeft plaatsgevonden op het einde van het voorgaande mandaat
<i>PeriodeKantoor</i>	De periode dat een bedrijfsrevisorenkantoor commissaris is van de onderneming
<i>PeriodeRevisor</i>	De periode dat de vertegenwoordiger van het bedrijfsrevisorenkantoor commissaris is van de onderneming
<i>Big4</i>	=0 indien het bedrijfsrevisorenkantoor geen big 4 is
<i>VertRap</i>	=1 indien de vertraging in het rapporteren langer duurt dan 7 maanden
<i>Sector123</i>	Sectoren waarin de meeste ondernemingen gefaald (1), in moeilijkheden (2) of gezond (3) zijn

Tabel 19: Verklaring van de variabelen

4.3 Beschrijvend gedeelte

4.1.5. Modellen

Om de gegevens te onderzoeken is er gebruik gemaakt van een logistische regressie. Aangezien we te maken hebben met een binaire afhankelijke variabele (er is al dan niet een discontinuïteitsopmerking gegeven) is dit een gepaste methode voor het onderzoek. In tegenstelling tot discriminantanalyse zijn er geen assumpties waaraan de verdelingen moeten voldoen. Er wordt er vanuit gegaan dat de steekproef voldoende groot is om betrouwbare resultaten te verkrijgen.

Bij het uitvoeren van de regressie werd er rekening gehouden met uitschieters om vertekeningen te voorkomen. Deze uitschieters zijn dezelfde als waar melding van werd gemaakt bij de beschrijvende gegevens. Dit wil zeggen dat de ondernemingen met totale activa die meer dan 1000000 euro bedragen, een omzet van meer dan 150000 euro of een liquiditeit die meer dan 10 bedraagt, uit de regressie worden gelaten. Bij het uitvoeren van de regressie met en zonder de uitschieters konden namelijk erg verschillende resultaten worden opgemerkt, deze verschillen zullen hieronder dan ook kort besproken worden.

4.1.6. Volledig sample

4.1.6.1. Correlatiediagram

Vooraleer er een regressie uitgevoerd kan worden, is het aangewezen de correlatie tussen de variabelen te bekijken, hiervoor is er gebruik gemaakt van de Pearson correlatie test. Om te beginnen werden alle variabelen opgenomen (Bijlage 4: Correlatiediagram). Wanneer de correlaties bekeken worden, kan worden opgemerkt dat er geen enkele correlatie 0,900 overschrijdt. Alle variabelen zouden dus opgenomen kunnen worden. Er kan echter wel opgemerkt worden dat er slechts in een beperkt aantal ondernemingen voorraden worden vermeld in de financiële overzichten. Zoals hierboven reeds werd aangehaald is dit te verklaren door het grote aantal dienstenondernemingen en holdings die zich in de steekproef bevinden. Er is dan ook besloten om de voorraden niet op te nemen in de regressie. Tenslotte is ook het natuurlijk logaritme van de omzet uit de correlatietabel weggelaten, aangezien ook hiervan slechts beperkte gegevens in de dataset zijn opgenomen. Er is dan opnieuw een correlatietabel opgesteld zonder de weggelaten variabelen, ook in deze tabel bleken er geen variabelen te zijn die voor meer dan 90 procent overlaptten (Tabel 20).

	DO	Winst-gevendheid	Schuldgraad	Liquiditeit	Vervallen-Schuld1	VordOpTA	ResOpTP	Res2OpTP	LnTA	VoorgaandeDO	DORvB
DO	1										
Winstgevendheid	-,067	1									
schuldgraad	,065	-,032	1								
liquiditeit	-,123	,025	-,042	1							
VervallenSchuld1	,252**	,054	,018	-,064	1						
VordOpTA	-,074	-,128	-,025	,090	,003	1					
ResOpTP	-,171*	,010	-,035	-,003	-,099	,008	1				
Res2OpTP	-,228**	,011	-,039	-,006	-,141*	,096	,564**	1			
LnTA	-,132*	,451**	-,090	,066	,088	-,271**	-,021	-,053	1		
VoorgaandeDO	,685**	-,072	,063	-,120	,026	-,028	-,151*	-,222**	-,198**	1	
DORvB	,326**	,008	,072	-,060	,267**	,061	-,133*	-,079	-,018	,147*	1
Wissel Strategie	,102	-,069	,034	-,037	,358**	,010	,016	,093	,012	-,071	,111
LnHonorarium	,039	,046	-,169*	-,033	,273**	,059	-,125	-,137	,408**	,054	-,019
LnNAhon	,087	-,008	-,059	,092	-,050	-,072	-,167*	-,126	,132	,100	-,048
FeeRatio	-,009	-,030	-,039	,147*	-,098	-,073	-,151*	-,101	,113	-,012	-,067
Revisorwissel	,037	,057	-,085	-,038	,029	,052	,011	,032	-,062	,015	-,039
kantoorwissel	,074	,034	-,070	-,037	,018	,032	,011	-,042	-,055	,087	,007
PeriodeRevisor	,111	-,185**	,100	,033	,071	,089	-,027	-,084	-,037	,095	,194**
PeriodeKantoor	,103	-,187**	,035	,024	,079	,030	-,066	-,076	-,033	,075	,163*
Big4	-,157*	-,111	,016	,106	-,287**	,033	-,002	,066	-,027	-,074	-,215**
VertRap	,023	-,024	,038	-,039	,004	,141*	,014	-,029	-,015	,084	,083
Sector123	-,250**	-,115	-,093	,104	-,171**	-,103	-,020	,008	-,037	-,167*	-,136*

Tabel 20: Correlatietabel zonder voorraad en omzet

	Wissel Strategie	LnHon-orarium	LnNA-hon	Fee Ratio	Revisor - Wissel	Kantoor -wissel	Periode Revisor	Periode Kantoor	Big4	Vert Rap	Sector 123
Wissel Strategie	1										
LnHonorarium	,201**	1									
LnNAhon	,024	,243**	1								
FeeRatio	-,005	,097	,868**	1							
Revisorwissel	-,091	,010	-,096	-,095	1						
kantoorwissel	-,003	,058	-,054	-,049	,499**	1					
PeriodeRevisor	,109	,131	,053	,007	-,396**	-,246**	1				
PeriodeKantoor	,073	,144*	,023	-,029	-,091	-,369**	,751**	1			
Big4	-,168*	-,025	-,114	-,107	,156*	-,084	,032	,231**	1		
VertRap	-,081	,053	-,111	-,107	,050	,063	-,007	-,003	-,033	1	
Sector123	,066	-,007	,055	,125	-,187**	,067	,025	-,096	-,006	,012	1

Vervolg Tabel 20: Correlatietabel zonder voorraad en omzet

** Correlatie is significant op het 0.01 level (2-zijdig).

* Correlatie is significant op het 0.05 level (2-zijdig).

4.1.6.2. Logistische regressie

Eerst is een logistische regressie uitgevoerd met de hierboven vermelde variabelen. Wanneer we dit model bekijken, kunnen we opmerken dat er een erg hoge Nagelkerke R^2 is van 0,648 en dat er in 87,5 procent van de gevallen een goede classificatie gebeurt (Bijlage 5: Logistische regressie volledig sample). Wanneer er naar onderstaande tabel (Tabel 21) gekeken wordt, kan opgemerkt worden dat slechts een beperkt aantal variabelen een significante invloed hebben op het geven van een discontinuïteitsopmerking.

	B	S.E.	Wald	Sig.	Exp(B)
Winstgevendheid	-,010	,049	,046	,831	,990
Schuldgraad	-,097	,220	,196	,658	,907
Liquiditeit	-,135	,177	,584	,445	,873
VervallenSchuld1	1,960	,775	6,396	,011	7,096
VordOpTA	-,276	,853	,105	,746	,759
LnTA	,089	,179	,250	,617	1,093
ResOpTP	-1,126	10,838	,011	,917	,324
Res2OpTP	-21,796	24,148	,815	,367	,000
VoorgaandeDO	3,598	,650	30,628	,000	36,524
DORvB	1,062	,726	2,139	,144	2,893
WisselStrategie	1,340	,865	2,400	,121	3,821
LnHonorarium	-,734	,444	2,728	,099	,480
LnNAhon	,220	,182	1,462	,227	1,246
FeeRatio	-3,927	4,271	,845	,358	,020
Revisorwissel	,241	,865	,078	,780	1,273
Kantoorwissel	,514	1,058	,236	,627	1,672
PeriodeRevisor	-,055	,208	,069	,793	,947
PeriodeKantoor	,062	,181	,119	,731	1,064
Big4	-,426	,556	,586	,444	,653
VertRap	-,286	,805	,126	,723	,751
Sector123			4,703	,095	
Sector123(1)	1,251	,633	3,906	,048	3,495
Sector123(2)	1,140	,724	2,480	,115	3,127
Constant	2,772	3,102	,798	,372	15,984

Tabel 21: Logistische regressie

Wij bespreken hieronder de significante variabelen in dalende volgorde van Exp(B), de oddsverhouding. De voorgaande discontinuïteitsopmerking heeft de grootste invloed op het krijgen van een discontinuïteitsopmerking in het huidige jaar. Hypothese 8 wordt aanvaard op het 1 procent significantieniveau. Een onderneming die in het voorgaande jaar een discontinuïteitsopmerking kreeg heeft, alle overige variabelen gelijkblijvend, 36,52 keer meer kans op een discontinuïteitsverklaring.

De tweede grootste invloed gaat uit van RSZ-protesten. Ondernemingen met Vervallenschuld1 zien de oddsverhouding met 7 toenemen. Hypothese 4 wordt aanvaard op het 5 procent significantieniveau. Zoals in de literatuur werd aangegeven is er dus ook in België een invloed van het hebben van vervallen schulden op het krijgen van een discontinuïteitsopmerking.

Hypothese 10, die aangeeft dat de sector waarin een onderneming zich bevindt invloed heeft op het al dan niet krijgen van een discontinuïteitsopmerking, wordt gedeeltelijk aanvaard (5% significantieniveau): wanneer de onderneming zich in een sector bevindt waarin veel ondernemingen in faling gaan, zal dit een discontinuïteitsopmerking in de hand werken (oddsverhouding 3,49).

Hypothese 12 die aangaf dat een hoger audithonorarium de kans op een discontinuïteitsopmerking zou verkleinen, kan aanvaard worden op een 10 procent significantieniveau. De oddsverhouding is zoals verwacht kleiner dan 1 (0,48) dus al het overige gelijkblijvend levert een verhoging van $\ln(\text{audithonorarium})$ met 1 bijna een halvering van de kans van een continuïteitsverklaring op.

Wanneer de uitschieters opgenomen zouden worden veranderen de uitkomsten aanzienlijk (Bijlage 5: Logistische regressie volledig sample). Het audithonorarium zal dan niet meer significant zijn, terwijl de discontinuïteitsopmerking van de raad van bestuur dat wel wordt. Ook Sector2 zou bij het opnemen van de volledige steekproef een significante invloed hebben. De Nagelkerke R^2 en het aantal goed geclassificeerde ondernemingen kennen een erg kleine stijging wanneer de uitzonderingen opgenomen worden in het sample.

Zoals er in tabel 21 gezien kan worden zijn er veel variabelen opgenomen die niet significant zijn of die slecht een zeer kleine invloed hebben. Wanneer deze uit het model gelaten worden kan er opgemerkt worden dat de Nagelkerke R^2 nog steeds erg hoog is, namelijk 0,637, en dat er nog steeds 86,5 procent goed geclassificeerd wordt (Bijlage 5: Logistische regressie volledig sample). We bekomen dan onderstaand model (Tabel 22).

	B	S.E.	Wald	Sig.	Exp(B)
Winstgevendheid	-,011	,017	,384	,535	,989
VervallenSchuld1	2,091	,759	7,588	,006	8,092
VoorgaandeDO	3,851	,580	44,165	,000	47,053
DORvB	,947	,601	2,487	,115	2,578
WisselStrategie	1,035	,783	1,749	,186	2,815
LnHonorarium	-,500	,327	2,338	,126	,607
LnNAhon	,071	,075	,918	,338	1,074
Big4	-,129	,503	,066	,798	,879
Sector123			5,469	,065	
Sector123(1)	1,220	,559	4,757	,029	3,388
Sector123(2)	,987	,635	2,419	,120	2,683
Constant	1,107	2,665	,172	,678	3,024

Tabel 22: Beperkt aantal variabelen

Er kunnen dezelfde conclusies getrokken worden als in het model waar alle variabelen werden opgenomen. Opnieuw is er een significante invloed van de voorgaande discontinuïteitsopmerking, de vervallen schulden en de sector. Enkel hypothese 12 die aangeeft dat het honorarium van de auditor het krijgen van een discontinuïteitsopmerking beïnvloedt, wordt nu niet meer aanvaard. Wanneer de oddsverhoudingen vergeleken worden van de twee modellen kan er een toename opgemerkt worden bij voorgaande discontinuïteitsopmerking en de vervallen schulden, in tegenstelling tot de invloed van de sector, die een kleine daling kent.

4.1.6.3. Correlatiediagram invloeden huidig jaar

Omdat de voorgaande discontinuïteitsopmerking erg bepalend is bij het krijgen van een discontinuïteitsopmerking in het huidige jaar, kan het ook interessant zijn om te kijken naar wat er enkel in het jaar zelf van invloed is op de uitgifte van de discontinuïteitsopmerking. Om die reden zijn ook de reserves (die als een verandering van vorig jaar naar dit jaar bekeken werden) uit de regressie gelaten.

Er kan opnieuw naar de correlatie tussen de verschillende variabelen gekeken worden. Zoals verwacht, was er ook nu geen enkele correlatie die meer dan 0,900 bedraagt (Bijlage 6: Correlatietabel invloed huidig jaar).

4.1.6.4. Logistische regressie invloeden huidig jaar

Wanneer deze logistische regressie uitgevoerd wordt, bedraagt de Nagelkerke R^2 0,357. Dit is een sterke daling omwille van het weglaten van de voorgaande discontinuïteitsopmerking die in het vorig model erg veel verklaarde. Er wordt nu nog 75,4 procent van de ondernemingen correct geclassificeerd door het model (Bijlage 7: Logistische regressie invloeden huidig jaar).

Bespreken wij opnieuw de significante invloeden in dalende volgorde van de oddsverhouding (Tabel 23). De discontinuïteitsopmerking van de raad van bestuur blijkt de grootste invloed te hebben op het geven van een discontinuïteitsopmerking. Het is namelijk zo dat wanneer de raad van bestuur twijfels uit over de voortzetting van de activiteiten, er vaker (oddsverhouding 5,51) een discontinuïteitsopmerking van de commissaris zal volgen. Hypothese 11 wordt aanvaard op het 1 procent significantieniveau.

Hypothese 4 wordt ook door het model zonder invloeden van vorig jaar aanvaard op het 5 procent significantieniveau. De vervallen schulden geven een sterke indicatie voor het geven van een discontinuïteitsopmerking (oddsverhouding 2,72). De invloed van de vervallen schulden is echter wel kleiner dan in het voorgaande model.

Wij kunnen vaststellen dat ook hier de sector waarin de onderneming zich bevindt van invloed kan zijn op het geven van een discontinuïteitsopmerking. Wanneer de sector veel ondernemingen in moeilijkheden of gefaalde ondernemingen bevat, zal de kans op het krijgen van een discontinuïteitsopmerking stijgen (oddsverhoudingen respectievelijk 3,429 en 2,770). Hypothese 10 wordt dan ook aanvaard op het 5 procent significantieniveau.

Tenslotte is er een positieve invloed van het honorarium voor andere dan auditdiensten. Een verhoging van dat honorarium leidt, alles anders gelijkblijvend, tot een hogere kans op een discontinuïteitsopmerking (oddsverhouding 1,229). Hypothese 13 wordt aanvaard op het 10 procent significantieniveau.

	B	S.E.	Wald	Sig.	Exp(B)
Winstgevendheid	,045	,037	1,507	,220	1,047
schuldgraad	,114	,184	,386	,534	1,121
Liquiditeit	-,133	,136	,949	,330	,876
VervallenSchuld1	1,000	,481	4,325	,038	2,719
VordOpTA	-1,020	,651	2,451	,117	,361
LnTA	-,200	,129	2,412	,120	,819
DORvB	1,707	,539	10,025	,002	5,510
WisselStrategie	,200	,645	,096	,757	1,221
LnHonorarium	,140	,277	,255	,614	1,150
LnNAhon	,206	,121	2,897	,089	1,229
FeeRatio	-3,783	2,793	1,835	,176	,023
Revisorwissel	-,063	,630	,010	,921	,939
kantoorwissel	,981	,782	1,571	,210	2,666
PeriodeRevisor	,026	,156	,027	,870	1,026
PeriodeKantoor	,045	,139	,103	,748	1,046
Big4	-,203	,405	,251	,617	,817
VertRap	,427	,551	,600	,439	1,532
Sector123			8,195	,017	
Sector123(1)	1,019	,442	5,314	,021	2,770
Sector123(2)	1,232	,505	5,957	,015	3,429
Constant	-,730	2,177	,112	,737	,482

Tabel 23: Logistische regressie - invloeden huidig jaar

Wanneer dezelfde regressie, inclusief de uitschieters, wordt uitgevoerd, kunnen er ook bij dit model erg verschillende resultaten worden vastgesteld (Bijlage 7: Logistische regressie invloed huidig jaar). Hier zien we dat bovenop de variabelen die hierboven reeds significant bleken, ook de vorderingen en de grootte van de onderneming een significante invloed hebben op het uitgeven van de discontinuïteitsopmerking.

Ook hier kan in tabel 23 gezien worden dat er veel variabelen opgenomen worden die niet significant zijn of die slechts een zeer kleine invloed zouden hebben. Wanneer men deze uit het model laat, vind men onderstaande regressie terug (Tabel 24). Het model kent slechts een kleine daling in Nagelkerke R^2 (0,332) en er wordt nog steeds 72,1 procent correct geclassificeerd.

	B	S.E.	Wald	Sig.	Exp(B)
Winstgevendheid	,014	,028	,240	,624	1,014
schuldgraad	,115	,174	,436	,509	1,122
VervallenSchuld1	1,056	,463	5,200	,023	2,875
VordOpTA	-,761	,585	1,696	,193	,467
DORvB	1,749	,509	11,794	,001	5,749
WisselStrategie	,137	,627	,048	,826	1,147
LnHonorarium	,038	,243	,024	,876	1,038
LnNAhon	,221	,118	3,522	,061	1,247
FeeRatio	-4,417	2,695	2,686	,101	,012
kantoorwissel	,931	,573	2,643	,104	2,538
Sector123			7,548	,023	
Sector123(1)	,841	,411	4,193	,041	2,318
Sector123(2)	1,194	,489	5,965	,015	3,301
Constant	-1,371	2,094	,429	,513	,254

Tabel 24: Beperkt aantal variabelen

Opnieuw kunnen dezelfde conclusies getrokken worden namelijk dat de vervallen schulden, de discontinuïteitsopmerking van de raad van bestuur, het niet-audit honorarium en de sector een significante invloed hebben op het krijgen van een discontinuïteitsopmerking.

4.1.7. Per groep van ondernemingen

Gefaalde ondernemingen

Er kan ook per groep van ondernemingen naar de resultaten gekeken worden. Om te beginnen moet er opnieuw naar de correlatie tussen de verschillende variabelen gekeken worden (Bijlage 8: Regressies per groep - gefaalde ondernemingen). Bij de gefaalde ondernemingen zien we dat er geen enkele correlatie tussen variabelen meer dan 0,900 bedraagt. Aangezien we nu te maken hebben met een veel kleiner sample zullen er minder variabelen gebruikt worden om de invloed te voorspellen. Aan de hand van een stapsgewijze logistische regressie is nagegaan welke variabelen best opgenomen kunnen worden (Bijlage 8). Zo is het volgend regressie model opgesteld (Tabel 25). Het model heeft een Nagelkerke R^2 van 0,444 en wijst in 62,1 procent van de gevallen correct toe.

	B	S.E.	Wald	Sig.	Exp(B)
Winstgevendheid	-5,104	2,794	3,336	,068	,006
VervallenSchuld1	1,798	1,158	2,409	,121	6,037
VoorgaandeDO	3,770	1,189	10,058	,002	43,366
DORvB	2,310	1,084	4,546	,033	10,079
PeriodeKantoor	-,348	,181	3,694	,055	,706
Constant	-,672	1,442	,217	,641	,511

Tabel 25: Logistische regressie - gefaalde ondernemingen (1)

Er kan gezien worden dat in de groep van de gefaalde ondernemingen de voorgaande discontinuïteitsopmerking (hypothese 8), de discontinuïteitsopmerking van de raad van bestuur (hypothese 11), de winstgevendheid (hypothese 1) en de aanstellingsperiode van het revisorenkantoor (hypothese 16) een significante invloed hebben op het geven van een discontinuïteitsopmerking. De voorgaande discontinuïteitsopmerking en de opmerking van de raad van bestuur hebben een erg grote invloed met een oddsverhouding van respectievelijk 43,366 en 10,079. De aanwezigheid van zulke opmerkingen zal de kans op een discontinuïteitsopmerking dus aanzienlijk verhogen. Ook de winstgevendheid van de onderneming blijkt een grote invloed te hebben op de discontinuïteitsopmerking bij de groep van gefaalde ondernemingen. Een hogere winstgevendheid verkleint zoals verwacht de kans op een discontinuïteitsopmerking aanzienlijk (oddsverhouding 0,006). Tenslotte is er ook nog de periode dat het revisorenkantoor samenwerkt met de klant, een toename van de duur van de relatie, al het overige gelijkblijvend, zou de kans op een discontinuïteitsopmerking verkleinen (oddsverhouding 0,706).

Er kan dus opnieuw vastgesteld worden dat de voorgaande discontinuïteitsopmerking een erg grote invloed heeft. Wanneer de invloeden van het voorgaande jaar worden weggelaten, zien we in de stapsgewijze logistische regressie (Bijlage 8) dat de grootte van de auditor en de winstgevendheid van de onderneming een significante invloed hebben op de discontinuïteitsopmerking. Op basis van deze gegevens wordt er opnieuw een logistisch regressie uitgevoerd (Tabel 26).

	B	S.E.	Wald	Sig.	Exp(B)
Winstgevendheid	-6,641	2,678	6,151	,013	,001
VervallenSchuld1	,311	,720	,187	,666	1,365
DORvB	1,645	,936	3,089	,079	5,183
Big4	-1,442	,765	3,555	,059	,237
PeriodeKantoor	-,164	,149	1,217	,270	,849
Constant	1,271	1,081	1,382	,240	3,566

Tabel 26: Logistische regressie per groep(1) - invloed huidig jaar

Wanneer de invloed van het huidige jaar bekeken wordt, kan er opnieuw gezien worden dat er een aantal hypothesen aanvaard kunnen worden. Opnieuw is er een invloed van de discontinuïteitsopmerking van de raad van bestuur die de discontinuïteitsopmerking in de hand werkt. Ook hypothese 1, betreffende de winstgevendheid, blijkt opnieuw een grote invloed te hebben met een oddsverhouding van 0,001. Tenslotte kan ook hypothese 17 aanvaard worden op het 10 procent significantieniveau. Het hebben van een grote, big 4 auditor zorgt ervoor dat de kans op het krijgen van een discontinuïteitsopmerking zal verkleinen (oddsverhouding 0,237).

Ondernemingen in moeilijkheden

Wanneer er naar de ondernemingen in moeilijkheden gekeken wordt, is het opnieuw aangewezen eerst de correlatie tussen de verschillende variabelen te bekijken. Hier kan opgemerkt worden dat de feeratio een erg hoge correlatie heeft en dus uit de regressie gelaten zal worden. Wanneer er

doormiddel van een stapsgewijze logistische regressie (bijlage 9: Regressies per groep – ondernemingen in moeilijkheden) gekeken wordt welke variabelen een invloed hebben op het krijgen van een discontinuïteitsopmerking zien we dat enkel de voorgaande discontinuïteitsopmerking opgenomen wordt. We hebben er toch voor gekozen om bovenop de voorgaande discontinuïteitsopmerking ook de variabelen op te nemen die bij de gefaalde ondernemingen een significante invloed hadden op de discontinuïteitsopmerking (Tabel 27).

	B	S.E.	Wald	Sig.	Exp(B)
Winstgevendheid	,002	,019	,015	,901	1,002
VervallenSchuld1	1,657	1,517	1,192	,275	5,242
DORvB	-1,076	1,044	1,063	,303	,341
Big4	-,554	,943	,344	,557	,575
PeriodeKantoor	,192	,203	,893	,345	1,211
VoorgaandeDO	4,376	1,032	17,996	,000	79,505
Constant	-2,015	1,577	1,633	,201	,133

Tabel 27: logistische regressie per groep - ondernemingen in moeilijkheden

Enkel hypothese 8 wordt aanvaard, ze is significant op het 1 procent niveau en heeft een erg grote oddsverhouding van 79,505. De voorgaande discontinuïteitsopmerking verhoogt de kans op het krijgen van een discontinuïteitsopmerking aanzienlijk.

Wanneer de invloed van het voorgaande jaar wordt weggelaten, kan er doormiddel van de stapsgewijze regressie (bijlage 9) gezien worden dat de winstgevendheid een significante invloed zou hebben. Wanneer deze logistische regressie wordt uitgevoerd, zonder de voorgaande discontinuïteitsopmerking, kan er vastgesteld worden dat het model niet significant is.

Gezonde ondernemingen

Tenslotte kunnen ook de gezonde ondernemingen apart bekeken worden. Ook hier wordt er eerst een correlatietabel opgesteld. Er zijn geen correlaties die 90 procent overschrijden bijgevolg worden alle variabelen opgenomen in de verkennende studie aan de hand van een stapsgewijze logistische regressie (Bijlage 10: Logistische regressie per groep – gezonde ondernemingen). Er kan dan opgemerkt worden dat enkel de voorgaande discontinuïteitsopmerking en de sector een significante invloed zouden vertonen, wanneer er echter een logistische regressie wordt uitgevoerd met deze variabelen blijkt het model niet geschat te kunnen worden. Dit zou te wijten kunnen zijn aan het kleine aantal discontinuïteitsopmerkingen in dit deel van het sample. Ook wanneer er gekeken wordt naar de invloed van het huidig jaar, kan er geen significant model opgesteld worden.

Hoofdstuk 5: Bevraging bevoorrechte getuigen

In het onderzoeksopzet was voorzien om na het literatuuronderzoek en de statistische testen enkele bevoorrechte getuigen te bevragen die mogelijk nieuwe inzichten zouden kunnen geven voor de interpretatie van de resultaten. Ik koos ervoor om twee bedrijfsrevisoren verbonden aan een big 4-kantoor en één bedrijfsrevisor verbonden aan een klein kantoor te interviewen.

5.1 Interview bedrijfsrevisoren big4-kantoor

Op 5 mei 2014 interviewde ik twee auditmanagers van een big 4 kantoor. Beiden zijn sinds 2007 actief als auditor.

Allereerst leek het mij aangewezen het opmerkelijke verschil tussen de big 4 en de niet big 4 ondernemingen te bespreken. Uit tabel 26 is gebleken dat, bij de steekproef van de gefaalde ondernemingen, het hebben van een commissaris van een big 4 onderneming de kans op het verkrijgen van een discontinuïteitsopmerking zal verkleinen. Ook is er gebleken dat de commissarissen van de big 4 vaker een goedkeurende verklaring zullen geven dan men zou verwachten. Ten slotte konden we in Tabel 1 en Tabel 2 zien dat de commissarissen van de big 4 oververtegenwoordigd zijn bij de ondernemingen in moeilijkheden en ondervertegenwoordigd in het sample van de gefaalde ondernemingen. Als verklaring voor deze verschillen werd er door de auditoren gewezen op de netwerkstructuur van de big 4 ondernemingen. Veel klanten van de big 4 ondernemingen zijn namelijk 'referrals' of doorverwijzingen. Dit zijn auditmandaten van dochtervennootschappen waarvan de moedervernootschap zich in het buitenland bevindt. Het uitlijnen van het auditkantoor tussen de moeder- en de dochtervennootschappen gebeurt frequent in het kader van efficiëntie en consistentie. Zo wordt de audit van de moedervernootschap en de dochtervennootschappen uitgevoerd door één auditkantoor met filialen vertegenwoordigd in de desbetreffende landen. Wanneer er problemen zijn bij de dochteronderneming, zal de moederonderneming vaak ingrijpen door middel van een 'letter of support' of zullen ze een kapitaalverhoging doorvoeren teneinde voldoende financiële slagkracht te waarborgen. Deze maatregelen zorgen ervoor dat de twijfel over de continuïteit van de onderneming afneemt. Er werd ook nog aangehaald dat het zou kunnen dat de kans dat een grote onderneming (die vaak een big 4 auditor heeft) in faling gaat kleiner is en de gevolgen ervan groter zijn, dan wanneer een kleine onderneming in faling zou gaan.

Als tweede aspect werd bevraagd hoe enkele variabelen die behandeld zijn in het onderzoek in realiteit tot uiting komen.

Allereerst werd er gevraagd welke rol de discontinuïteitsopmerking volgens hun speelt bij het aanwerven en/of behouden van klanten. De auditoren maakten hierbij duidelijk dat omwille van het netwerk waarin de big 4 revisoren zich bevinden, het nefast zou zijn voor de onderneming de relatie te beëindigen bij het geven van een discontinuïteitsopmerking. Dit wil echter niet zeggen dat de contracten binnen de driejarige periode niet heronderhandeld worden wanneer er zich veranderingen voordoen in het risicoprofiel van de geauditeerde onderneming. Het honorarium is

vastgesteld in een contract waarbij het honorarium gebaseerd is op een gedege inschatting van het aantal te presteren uren enerzijds, en de noodzakelijke expertise anderzijds. Indien hier wijzigingen in zijn, zullen de voorwaarden opnieuw onderhandeld worden. Vervolgens werd ook de invloed van een discontinuïteitsopmerking op de relatie met de klant besproken. Hoewel er in de literatuur vaak wordt aangegeven dat een discontinuïteitsopmerking de relatie zou bemoeilijken, zijn de geïnterviewden het hier niet mee eens. Ze benadrukken dat wanneer er voldoende communicatie bestaat tussen beide partijen, het geven van een discontinuïteitsopmerking niet per definitie voor een moeilijkere samenwerking als het jaar voordien zal zorgen. Ook geven ze aan dat de auditor vaak een toegevoegde waarde creëert voor de geauditeerde onderneming en dat er om deze reden vaak een goede verstandhouding is tussen beide partijen.

Vervolgens werd er ook gevraagd naar de invloed van de vertraging in het rapporteren op de mogelijkheid van continuïteitsproblemen in de onderneming. De auditoren merkten hierbij op dat de algemene vergadering van aandeelhouders uitgesteld kan worden op initiatief van de klant indien zou blijken dat de jaarrekening en het jaarverslag van de onderneming nog niet in finale staat zijn. De periode tussen het uitstel van de statutaire datum van de algemene vergadering en de nieuwe datum zou nog een aantal onzekerheden omtrent continuïteit kunnen wegnemen. Maar ook zonder onzekerheid omtrent de continuïteit zou het kunnen dat er een vertraging optreedt in het rapporteren. Er wordt aangehaald dat er ondernemingen zouden kunnen zijn die het jaarverslag opstellen als een administratieve last aanzien en het om deze reden tot het laatste moment uitstellen.

Als derde onderdeel werd er gevraagd naar de maatstaven/variabelen die de auditoren zelf vooral gebruiken bij de beslissing tot het geven van een discontinuïteitsopmerking. Financiële ratio's zoals solvabiliteit, liquiditeit en rendabiliteit van het eigen vermogen en het Wetboek van Vennootschappen (meer bepaald de alarmbelprocedure), werden direct aangehaald als belangrijke indicatoren. Eveneens de mate van afhankelijkheid van een (beperkt) aantal klanten van de onderneming kan een belangrijke rol spelen in het waarborgen van de continuïteit. Ook werd er aangehaald dat het IBR als controleorgaan fungeert op de uitgegeven commissarisverslagen en toeziet op de gepastheid ervan.

Tenslotte werden ook de resultaten van het onderzoek voorgelegd aan de auditoren. Bij het tonen van het berekende model (Tabel 21) waren de auditoren niet erg verrast. De vervallen schulden kunnen een indicator zijn voor continuïteitproblemen van de onderneming. De invloed van een discontinuïteitsopmerking opgenomen in de auditopinie op het voorgaande boekjaar kon volgens hun verklaard worden door het verhoogde risicoprofiel wat hiermee gepaard gaat. Volgens beide personen is er geen directe link tussen de hoogte van het honorarium en de kans op een discontinuïteitsopmerking. Er werd immers aangehaald dat de vergoeding van de commissaris afhankelijk is van een gedege inschatting van het aantal uit te voeren uren om de audit uit te voeren. Ook het tweede model (Tabel 23) zonder de voorgaande discontinuïteitsopmerking en de reserves, werd besproken. Tussen de parameters "niet-audit honorarium" en "discontinuïteitsopmerking" zagen zij echter geen direct verband.

5.2 Interview bedrijfsrevisor niet-big 4 kantoor

Op 9 mei 2014 heb ik een interview afgenomen van een bedrijfsrevisor die niet tot de big 4 behoort. De geïnterviewde is al 38 jaar actief als bedrijfsrevisor. Hij werkt in een kleine onderneming waar slechts vijf mensen tewerkgesteld zijn. Ze beoefenen geen andere diensten dan het revisoraat en werken voor de andere diensten samen met ondernemingen die zich wel inlaten met accounting en/of fiscaliteit.

Ook in dit interview werd er eerst het opmerkelijke verschil besproken tussen de big 4 en niet-big 4 ondernemingen. Het minder voorkomen van big 4-auditoren bij de gefaalde ondernemingen (Tabel 1) werd door hem niet als vreemd ervaren. Hij haalde aan dat wanneer ondernemingen het slechter doen, ze overal op zullen besparen en dus ook op de auditor. Verder haalt hij aan dat de big 4 misschien betere selectieprocedures hebben en zo meer gezondere ondernemingen in hun portfolio zullen hebben. Daarenboven haalde hij ook aan dat familie-ondernemingen en startende ondernemingen vaker een auditor zullen aanstellen die niet tot de big 4 ondernemingen behoort. Dit zou het grote aantal non-big 4 revisoren bij de falingen kunnen verklaren, aangezien er meer beginnende ondernemingen zijn die in falingsgang gaan.

Ten tweede werd er ook in dit interview gevraagd naar enkele bevindingen over de onderzochte variabelen in praktijk. Allereerst werd er gevraagd welke rol de discontinuïteitsopmerking volgens hem speelt bij het aanwerven en/of behouden van klanten. De bevindingen hierover waren echter volledig anders als bij het voorgaande interview. De bedrijfsrevisor gaf namelijk aan dat hij ondernemingen die problemen hebben met de continuïteit liever niet meer zou reviseren in het daarop volgende mandaat. Enkel bedrijven waar hij reeds voor een langere periode actief is als revisor zou hij blijven reviseren. Als reden hiervoor geeft hij aan dat hij zich liever niet inlaat met de procedures die er volgen op het in falingsgang gaan van een onderneming. Men dient dan een verklaring af te leggen aan het IBR over de gegeven verklaring en de gevoerde acties die hieraan zijn vooraf gegaan. Hij haalt hierbij echter wel aan dat hij hier in een luxueuze positie zit dat hij deze klanten kan afslaan. Beginnende bedrijfsrevisoren of kantoren die een tekort hebben aan klanten, zullen deze beslissingen niet zomaar kunnen nemen. Verder geeft hij aan dat er bij de klanten die toch problemen hebben met de continuïteit, geen nieuwe onderhandelingen zijn over het honorarium. Hij haalt opnieuw de band aan die er ontstaan is met de klant. Door langdurige samenwerking wil hij de klant niet extra in moeilijkheden brengen wanneer ze financiële problemen hebben. Hij geeft wel aan dat hij de extra uren die er gepresteerd worden, zal opnemen via het honorarium voor andere dan auditdiensten. Ook werd er gevraagd naar de invloed van de vertraging in het rapporteren op de mogelijkheid van continuïteitsproblemen in de onderneming. Er werd, zoals in het vorige interview reeds aangehaald werd, gewezen op de verschillende redenen die het uitstellen van een algemene vergadering kon hebben. Hij wees er echter wel op dat het boekjaar verlengd kan worden met 11 maanden, zonder hier een echte verklaring voor te moeten geven. Zo zouden ondernemingen die moeilijkheden hebben, de resultaten kunnen bijsturen wanneer er voor de volgende periode betere vooruitzichten zijn. Deze moeilijkheden zullen dan niet in de vertraging in het rapporteren gereflecteerd worden.

Als derde aspect van het interview werd er gevraagd naar de maatstaven die door hem aanzien worden als de maatstaven met de grootste invloed bij het geven van een discontinuïteitsopmerking. Naast de financiële positie haalde hij aan dat de sector zeker een belangrijke indicator is. Wanneer een horecabedrijf naar de bank zal stappen, is de kans op het verkrijgen van leningen zeer klein. Maar ook wanneer bedrijven uit de energiesector zich in moeilijkheden bevinden, zal er een kleinere kans zijn op overleven dan wanneer ze behoren tot een sector waar het wel goed gaat. Ook de grootte van een onderneming wordt aangehaald een rol te spelen. Wanneer er een moederonderneming aanwezig is die garant staat voor de dochter, zal er minder snel voor discontinuïteit gevreesd worden. Bij het vragen naar de rol van de discontinuïteitsopmerking van de raad van bestuur, haalde de revisor aan dit geen rol zou spelen aangezien de bedrijven enkel een discontinuïteitsopmerking zullen opnemen wanneer ze geen andere keuze hebben. Dit bevestigt het resultaat van tabel 23 waar de discontinuïteitsopmerking van de raad van bestuur ervoor zorgt dat de kans op een discontinuïteitsopmerking vergroot.

Het tonen van de modellen zorgde ook ditmaal niet voor verrassingen bij de geïnterviewde. De grote invloed van de voorgaande discontinuïteitsopmerking (Tabel 21) verklaarde hij door het feit dat het gezond maken van een onderneming niet van de ene dag op de andere zal gebeuren. Ook het hoger risicoprofiel dat er aan de onderneming vasthangt zal ervoor zorgen dat er voorzichtiger met de onderneming wordt omgegaan. De invloed van het honorarium op het uitgeven van een discontinuïteitsopmerking verklaarde hij als een samenspel van verschillende factoren. Een hoger honorarium kon volgens hem wijzen op een gezonder bedrijf. Wanneer een onderneming problemen heeft, moeten soms de leveranciers inleveren, maar ook de bedrijfsrevisor en om deze reden zal een lager honorarium dus samenhangen met een verhoogde kans op een discontinuïteitsopmerking. Maar ook de grootte van een onderneming, geeft hij aan een invloed te kunnen vertonen. Hoe groter een onderneming, hoe meer werk er zal zijn aan het reviseren ervan, maar ook hoe kleiner de kans zal zijn op een faling aangezien er vaak meerdere belangen mee gepaard gaan.

Wanneer er tot slot enkel naar de invloeden van het huidig jaar gekeken werd (Tabel 23), vond hij de resultaten opnieuw niet verrassend. De invloed van het niet-audit honorarium was volgens hem toe te wijzen aan de hulp die een bedrijf in moeilijkheden nodig heeft. Ze hebben minder middelen door de moeilijke positie waar ze in zitten, maar toch hebben ze veel nood aan hulp en advies. Hierdoor zullen de honoraria voor andere dan auditdiensten toenemen.

Hoofdstuk 6: Conclusie

Samenvattend kan gezegd worden dat, wanneer er gekeken wordt naar de invloed van de kenmerken van zowel de auditklant als het auditkantoor, er in België slechts enkelen een invloed hebben op het geven van een discontinuïteitsopmerking. Wanneer alle variabelen in rekening worden genomen, kan gezien worden dat een discontinuïteitsopmerking in het voorgaande jaar de kans op een discontinuïteitsopmerking in het huidige jaar erg verhoogt. Ook wanneer RSZ-vorderingen of dagvaardingen aanwezig zijn, zal de kans op het krijgen van een discontinuïteitsopmerking stijgen. Bovendien kon opgemerkt worden dat de sector waarin een onderneming zich bevindt, de kans op een discontinuïteitsopmerking vergroot. Tot slot kon een vermindering in de kans op een discontinuïteitsopmerking vastgesteld worden wanneer het honorarium van de auditor zou toenemen. Deze invloed verdween echter wanneer er een beperkter aantal variabelen in rekening gebracht werd.

Door de grote invloed van de voorgaande discontinuïteitsopmerking, werd gekeken naar de invloed van de variabelen die enkel betrekking hebben op het huidige jaar. Hierbij kon eveneens een invloed gemerkt worden van de vervallen schulden en de sector waarin de onderneming zich bevindt. Bij het bekijken van de invloeden van het huidige jaar, bleken echter ook de uitgifte van een discontinuïteitsopmerking door de raad van bestuur en een verhoging van het niet-audit honorarium te zorgen voor een grotere kans op een discontinuïteitsopmerking.

Wanneer de invloed van de variabelen per groep van ondernemingen bekeken werden, konden enkele andere invloeden opgemerkt worden. Bij de gefaalde ondernemingen blijkt een stijgende winstgevendheid te zorgen voor sterke daling in de kans op een discontinuïteitsopmerking. Maar ook de duur van de relatie tussen de auditor en de klant blijkt een invloed te hebben op het geven van een discontinuïteitsopmerking. Opnieuw zorgen ook het krijgen van een discontinuïteitsopmerking in het voorgaande jaar en een discontinuïteitsopmerking in het verslag van de raad van bestuur voor een grotere kans op een discontinuïteitsopmerking. Enkel de invloeden van het huidige jaar in rekening genomen, blijkt naast de winstgevendheid van een onderneming en de discontinuïteitsopmerking van de raad van bestuur, ook het hebben van een big 4 auditor een invloed te hebben op de discontinuïteitsopmerking. Het hebben van een big 4 auditor zou namelijk de kans op een opmerking verkleinen.

Uit de interviews kan besloten worden dat de resultaten een goede benadering geven van de realiteit hoewel er nog vele andere aspecten meespelen die niet in rekening gebracht zijn in deze studie. Ook kan er vastgesteld worden dat de situatie van de kleine en middelgrote ondernemingen erg verschilt van de situatie van de grote internationale ondernemingen die enkel een vestiging hebben in België.

Zo stuiten we op een eerste beperking van het onderzoek. Het maken van onderscheid tussen de verschillende groepen van ondernemingen zou tot accuratere resultaten kunnen leiden. Dit zou, wanneer er verder onderzoek gedaan wordt, beter in rekening genomen moeten worden. Een

tweede beperking van het onderzoek is het beperkt aantal gefaalde ondernemingen. Hierdoor is het moeilijk om onderscheid te maken tussen groepen van ondernemingen omdat zo de steekproef erg klein zou worden. Aangezien de gegevens vanaf 2004 beschikbaar zijn, lijkt het mij zeker interessant soortgelijk onderzoek over een aantal jaren nogmaals uit te voeren met meer gegevens.

Een andere mogelijkheid tot verder onderzoek is nagaan welke invloed de invoering van de ISA-standaarden hebben op de resultaten. Als laatste suggestie voor verder onderzoek kan het wisselen van bedrijfsrevisor worden aangehaald, meer bepaald of het wisselen van revisor efficiënt is naar de volgende periode toe.

Lijst van geraadpleegde werken

- Behn, K.B., Kaplan, S.E., & Krumwiede, K.R. (2001). Further evidence on the auditor's going-concern report: The influence of management plans. *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, 20 (1), 13-28.
- Bell, T.B., & Tabor, H.R. (1991). Research Reports: Empirical Analysis of Audit Uncertainty Qualifications. *Journal of Accounting Research*, 29 (2), 350-370.
- Bruynseels, L., Knechel, W.R., & Willekens, M. (2011). Auditor Differentiation, Mitigating Management Actions, and Audit-Reporting Accuracy for Distressed Firms. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 30, 1-20.
- Bruynseels, L., Knechel, W.R., & Willekens, M. (2013). Turnaround initiatives and auditors' going-concern judgment: memory for audit evidence. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 32 (3), 105-121.
- Bruynseels, L., & Willekens, M. (2012). The effect of strategic and operating turnaround initiatives on audit reporting for distressed companies. *Accounting, Organizations and Society*, 37, 223-241.
- Carcello, J.V., Hermanson, D.R., & Huss, H.F. (1995). Temporal changes in bankruptcy-related reporting. *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, 14 (2), 133-143.
- Carcello, J.V., & Neal, T.L. (2003). Audit committee characteristics and auditor dismissals following 'new' going-concern reports. *The Accounting Review*, 78, 95-117.
- Carcello, J.V., Vanstraelen A., & Willenborg, M. (2009). Rules rather than discretion in audit standards: Going-concern opinions in Belgium. *The Accounting Review*, 84(5), 1395-1428.
- Carson, E., Fargher, N.L., Geiger, M.A., Lennox, C.S., Raghunanan, K., & Willekens, M. (2012). Auditor Reporting on Going-Concern Uncertainty: A Research Synthesis. (January 30, 2012). *Working paper, geraadpleegd op SSRN: <http://ssrn.com/abstract=2000496>*.
- Carson, E., Fargher, N.L., Geiger, M.A., Lennox, C.S., Raghunanan, K., & Willekens, M. (2013). Auditor Reporting on Going-Concern Uncertainty: A Research Synthesis. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 32, 353-384.
- Chan, L. (2009). Does Client Importance Affect Auditor Independence at the Office Level? Empirical Evidence from Going-Concern Opinions. *Contemporary Accounting Research*, 26 (1), 201-230.
- DeFond, M.L., & Lennox, C. (2011). The effect of SOX on small auditor exits and audit quality. *Journal of Accounting and Economics*, 52 (1), 21-40.

DeFond, M.L., Raghunandan, K., & Subramanyam, K.R. (2002). Do non-audit service fees impair auditor independence? Evidence from going-concern audit opinions. *Journal of Accounting Research*, 40 (4), 1247 – 1274.

Dopuch, N., Holthausen, R.W., & Leftwich, R.W. (1987). Predicting audit qualifications with financial and market variables. *The Accounting Review*, 62 (3), 431-454.

Francis, J.R., & Yu, M. (2009). Big 4 office size and audit quality. *The Accounting Review*, 84 (5), 1521-1552.

Gaeremynck, A., & Willekens, M. (2003). The endogenous relationship between audit-report type and business termination: evidence on private firms in a non-litigious environment. *Accounting and Business Research*, 33 (1), 65-79.

Geiger, M.A., & Blay, A.D. (2013). Auditor fees and auditor independence: evidence from going concern reporting decisions. *Contemporary Accounting research*, 30 (2), 579-606.

Geiger, M.A., & Raghunandan, K. (2001). Research notes: Bankruptcies, Audit Reports, and the Reform Act. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 20, 187-195.

Geiger, M.A., & Raghunandan, K. (2002). Auditor tenure and audit reporting failures. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 21 (1), 67-78.

Geiger, M.A., Raghunandan, K., & Rama, D.V. (1998). Costs associated with going-concern modified audit opinions: An analysis of auditor changes, subsequent opinions and client failures. *Advances in Accounting*, 16, 117-140.

Geiger, M.A., Raghunandan, K., & Rama, D.V. (2005). Recent changes in the association between bankruptcies and prior audit opinion. *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, 24 (1), 21-35.

Gramling, A.A., Krishnan, J., & Zhang, Y. (2011). Are PCAOB identified audit deficiencies associated with a change in reporting decisions of triennially inspected audit firms?. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 30 (3), 59-79.

Hopwood, W., McKeown, J. C., & Mutchler, J. F. (1994). A reexamination of auditors versus model accuracy within the context of the going-concern opinion decision. *Contemporary Accounting Research*, 10 (2), 409-431.

ICCI (ed., 2013). Het verband tussen audithonoraria en auditkwaliteit, Informatiecentrum voor het bedrijfsrevisoraat-Maklu-Uitgevers, Antwerpen-Apeldoorn.

ICCI (ed., 2014). Het verband tussen niet-auditdiensten en auditkwaliteit, Informatiecentrum voor het bedrijfsrevisoraat-Maklu-Uitgevers, Antwerpen-Apeldoorn.

- Knechel, W.R., & Vanstraelen, A. (2007). The Relationship between Auditor Tenure and Audit Quality Implied by Going Concern Opinions. *Auditing: a journal of practice & theory*, 26 (1), 113-131.
- Krishnan, J., & Krishnan, J. (1996). The role of economic trade-offs in the audit opinion decision: an empirical analysis. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 11, 565 – 586.
- Lennox, C. (1999). The accuracy and incremental information content of audit reports in predicting bankruptcy. *Journal of Business, Finance & Accounting*, 26 (5), 757-778.
- Lennox, C. (2000). Do companies successfully engage in opinion-shopping? Evidence from the UK. *Journal of Accounting and Economics*, 29, 321-337.
- Lennox, C. (2005). Audit quality and executive officers' affiliations with CPA firms. *Journal of Accounting and Economics*, 39, 201-231.
- Levitt, A. (2000). The public's profession: remarks by SEC chairman Arthur Leitt at the fall AICPA council meeting. *The CPA Journal*, december, 8-12.
- Mutchler, J.F. (1985). A multivariate analysis of the auditor's going-concern opinion decision. *Journal of Accounting Research*, 23, 668-682.
- Mutchler, J.F. (1986). Empirical evidence regarding the auditor's going-concern opinion decision. *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, 6(1), 148-163.
- Mutchler, J. F. , Hopwood, W., & Mckeown, J. (1997). The influence of contrary information and mitigating factors in audit opinion decisions on bankrupt companies. *Journal of Accounting Research*, 35 (2), 295–310.
- Numan, W., & Willekens, M. (2012). An empirical test of spatial competition in the audit market. *Journal of Accounting and Economics*, 53, 450-465.
- Ratzinger-Sakel, N.V.S. (2013). Auditor fees and auditor independence- evidence from going concern reporting decisions in Germany. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 32 (4), 129-168.
- Reynolds, J.K., Deis, D.R., & Francis, J.R. (2004). Professional service fees and auditor objectivity. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 23 (1), 29-52.
- Riechelt, K.J., & Wang, D. (2010). National and office-specific measures of auditor industry expertise and effects on audit quality. *Journal of Accounting Research*, 48 (3), 647-686.
- Simunic, D.A. (1980). The Pricing of audit services: theory and evidence. *Journal of Accounting Research*, 18 (1), 161-190.

St.Pierre, K., & Anderson, J.A. (1984). An Analysis of the Factors Associated with Lawsuits Against Public Accountants. *The Accounting Review*, 59(2), 242-263.

Vanstraelen, A. (1999). The auditor's going concern opinion decision: A pilot study. *International Journal of Auditing*, 3 (1), 41-57.

Vanstraelen, A. (2000). Impact of renewable long-term audit mandates on audit quality. *The European Accounting Review*, 9 (3), 419-442

Vanstraelen, A. (2002). Auditor economic incentives and going-concern opinions in a limited litigious Continental European business environment: empirical evidence from Belgium. *Accounting and Business Research*, 32 (3), 171-186.

Vanstraelen, A. (2003). Going-concern opinions, auditor switching, and the self-fulfilling prophecy effect examined in the regulatory context of Belgium. *Journal of Accounting, Auditing and Finance*, 18, 231-253.

Willenborg, M., & McKeown, J. (2001). Going-concern initial public offerings. *Journal of Accounting and Economics*, 30 (3), 279-313.

Ye, P., Carson, E., & Simnett, R. (2011). Threats to Auditor Independence: the impact of relationship and economic bonds. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 30 (1), 121-148.

Lijst van tabellen

TABEL 1: GEFAALDE ONDERNEMINGEN	21
TABEL 2: ONDERNEMINGEN IN MOEILIKHEDEN	22
TABEL 3: GEZONDE ONDERNEMINGEN	23
TABEL 4: WINSTGEVENDHEID, SCHULDRATIO EN LIQUIDITEIT	25
TABEL 5: VERVALLEN SCHULDEN	26
TABEL 6: VORDERINGEN EN VOORRADEN.....	27
TABEL 7: RESERVES	28
TABEL 8: GROOTTE VAN DE ONDERNEMING	29
TABEL 9: VOORGAANDE DISCONTINUÏTEITSOPMERKING	29
TABEL 10: STRATEGIE WISSEL	30
TABEL 11: SECTOREN	31
TABEL 12: INVLOEDEN KLANT	32
TABEL 13: HONORARIUM	34
TABEL 14: WISSEL VAN AUDITOR.....	35
TABEL 15: DUUR VAN DE RELATIE	35
TABEL 16: GROOTTE VAN DE AUDITOR	36
TABEL 17: VERTRAGING IN HET RAPPORTEREN	36
TABEL 18: INVLOEDEN REVISOR	38
TABEL 19: VERKLARING VAN DE VARIABELEN	39
TABEL 20: CORRELATIE TABEL ZONDER VOORRAAD EN OMZET	41
TABEL 21: LOGISTISCHE REGRESSIE	43
TABEL 22: BEPERKT AANTAL VARIABELEN	44
TABEL 23: LOGISTISCHE REGRESSIE - INVLOEDEN HUIDIG JAAR	46
TABEL 24: BEPERKT AANTAL VARIABELEN	47
TABEL 25: LOGISTISCHE REGRESSIE - GEFAALDE ONDERNEMINGEN (1)	47
TABEL 26: LOGISTISCHE REGRESSIE PER GROEP(1) - INVLOED HUIDIG JAAR.....	48
TABEL 27: LOGISTISCHE REGRESSIE PER GROEP - ONDERNEMINGEN IN MOEILIKHEDEN.....	49

Lijst van figuren

FIGUUR 1: GEFAALDE ONDERNEMINGEN	21
FIGUUR 2: ONDERNEMINGEN IN MOEILIKHEDEN	22
FIGUUR 3: GEZONDE ONDERNEMINGEN	23

Bijlagen

Bijlage 1: Sectoren

Activiteit van de onderneming	Gefaalde	ondernemingen Moeilijkheden	Gezonde	totaal
Adviesbureau	0	2	3	5
Bankdiensten	0	0	1	1
Bemiddeling bij aankoop onroerend goed	0	1	0	1
Bouw	3	3	2	8
Bouwproject	0	0	1	1
Catering	1	0	0	1
Chemische producten	2	0	0	2
Communicatieapparatuur	1	0	0	1
Cosmetica	0	0	1	1
Detailhandel	3	0	0	3
Detailhandel chocolade & suiker	0	1	0	1
Detailhandel elektrische en elektronische apparaten	0	0	2	2
Detailhandel in auto's en lichte bestelwagens	0	0	2	2
Detailhandel in huismeubilair	0	1	0	1
Detailhandel in huwelijkslijsten	0	1	0	1
Detailhandel in nieuwe producten	1	0	0	1
Detailhandel medische en orthopedische artikelen	0	1	0	1
Diamanten	0	0	2	2
Diepvriesproducten	2	0	0	2
Elektriciteit	5	0	2	7
Elektronica	0	0	1	1
Evenementenarchitectuur	1	0	0	1
Exploitatie concertzalen	0	1	0	1
Export	2	0	0	2
Facility management	0	1	0	1
Farmaceutische nijverheid	0	0	4	4
Filmdistributie	0	1	0	1

Filtreren van olie	0	1	0	1
Financiële dienstverlening	4	0	4	8
Financiële holding	0	1	0	1
Financiële leasing	0	1	0	1
Fitnesscentra	0	0	2	2
Gekoeld transport	2	0	0	2
Glas & keramiek	1	0	0	1
Goederentransport per spoor	0	1	0	1
Groene energie	1	1	0	2
Groenten- en fruithandel	0	1	1	2
Groot & detail handel auto's en motoronderdelen	1	0	0	1
Groothandel bloemen & planten	0	1	1	2
Groothandel dranken & algemeen assortiment	0	1	0	1
Groothandel elektrische apparaten	1	0	0	1
Groothandel farmaceutische producten	0	1	0	1
Groothandel hout	0	0	1	1
Groothandel in auto's en lichte bestelwagens	0	0	1	1
Groothandel machines en kantoorbenodigdheden	1	0	0	1
Groothandel machines en werktuigen	1	0	0	1
Groothandel tegels	1	0	0	1
Holdings	0	3	7	10
Hoorspecialist	0	0	1	1
Hotels	2	1	0	3
Houtafval verwerking	0	1	0	1
Immobilien	2	16	9	27
Industriële keukens	1	0	0	1
Informaticadiensten & software	0	0	6	6
Informatietechnologie	0	1	0	1
Ingenieurs	0	2	1	3
Installatie verwarming & klimaatregeling	2	1	0	3

Interieur	1	0	0	1
It diensten	1	0	0	1
Kleding	0	1	0	1
Koeltechniek & klimaatregeling	1	0	0	1
Kunststof	1	0	0	1
Levende dieren	1	0	0	1
Luchtvaart	0	1	0	1
Machines en onderdelen	0	0	2	2
Makelaar	0	1	0	1
Managementactiviteiten	0	0	1	1
Marketing & communicatie	2	0	0	2
Meststoffen	0	0	1	1
Metaal	2	1	0	3
Metaalverwerking / poorten	0	1	0	1
Meubelen	1	1	0	2
Meubelstoffen	1	0	0	1
Muziek	1	0	0	1
Oceaan transport/ zeevaart	0	1	0	1
Ontwerpen & programmeren computerprogramma's	2	1	0	3
Opslag	0	0	1	1
Orthopedische diensten	1	0	0	1
Paarden	0	1	0	1
Pensioenvoorzieningen	0	0	1	1
Projectontwikkeling	0	2	4	6
Promotie adviesbureau	0	0	1	1
Real estate	0	1	0	1
Reclame	1	1	0	2
Recyclage	0	1	0	1
Restaurant	0	2	0	2
Schrijnwerk	1	0	0	1
Slaan van munten	0	1	0	1
Speelgoed	0	1	0	1
Sportartikelen	1	1	0	2
Staal	1	0	1	2
Telecommunicatie	1	0	0	1
Telemarketing	0	1	0	1
Televisie	3	0	0	3

Textiel	0	0	1	1
Transport	4	2	1	7
Uitgeverij	1	2	1	4
Veehandel	1	0	0	1
Verbouwingen	1	0	0	1
Verhuur & exploitatie terreinen	0	0	1	1
Verhuur van auto's	0	1	0	1
Vervaardiging schakelaars	0	0	1	1
Vervaardiging spellen	0	0	1	1
Vervaardiging van buizen	0	0	1	1
Vleesindustrie	3	0	0	3
Voeding	2	1	0	3
Zeevaart & binnenvaart	0	1	2	3
Zorg	0	2	0	2
	76	76	76	228

De verschillende categorieën zijn opgedeeld in 20 sectoren waar ook de VDAB gebruik van maakt tijdens haar onderzoeken. (<https://www.vdab.be/trends/sectorrapporten/vlaanderen.pdf>)

Sector	Gefaalde	Ondernemingen Moeilijkheden	Gezonde	Groep
Groot & Kleinhandel	10	8	10	3
Vastgoedsector	2	18	9	2
Zakelijke dienstverlening	3	10	13	3
Maatschappelijke dienstverlening	0	0	1	3
Bouw	8	4	3	1
Transport & logistiek	8	7	3	1
Metaal	3	3	1	2
Gezondheidszorg	1	2	5	3
Horeca & Toerisme	3	3	0	2
Dranken, voeding & tabak	9	1	0	1
Chemie, rubber & kunststof	3	0	0	1
Financiële diensten	4	5	12	3
Informatica, media & telecom	8	3	6	1
Ontspanning, Cultuur & sport	4	5	2	2
Textiel, kleding & schoeisel	0	1	1	3

Energie, water & afvalverwerking	6	3	2	1
Grafische nijverheid, papier & karton	0	0	1	3
Hout- & meubelindustrie	3	1	0	1
Vervaardiging van bouwmaterialen	0	0	2	3
Overige industrie	1	2	5	3

Wanneer drie of twee groepen van ondernemingen even vaak voorkomen in een bepaalde sector, is er gekozen om het in die sector op te nemen die het het best doet. Zo is bijvoorbeeld een sector met evenveel gefaalde als gezonde ondernemingen opgenomen als sector3.

Bijlage 2: Invloed voorgaande jaren

Naar analogie van het onderzoek van Vanstraelen (2002) is er onderzocht of de verklaringen, verkregen in de voorafgaande driejarige periode, een invloed hebben op het wisselen van auditor.

Om dit te testen hebben we gebruik gemaakt van dezelfde variabelen en methoden als in het hiervoor vernoemde onderzoek

Afhankelijke variabele:	
KantoorWissel	Veranderen van auditkantoor aan het einde van voorgaand mandaat.
Onafhankelijke variabelen:	
IDO1	Verkrijgen van een initiële discontinuïteitsopmerking door de commissaris in het eerste jaar van de voorafgaande mandaat periode.
IDO2	Verkrijgen van een initiële discontinuïteitsopmerking door de commissaris in het tweede jaar van de voorafgaande mandaat periode.
IDO3	Verkrijgen van een initiële discontinuïteitsopmerking door de commissaris in het derde jaar van de voorafgaande mandaat periode.
HDO1	Verkrijgen van een herhaalde discontinuïteitsopmerking door de commissaris in het eerste jaar van de voorafgaande mandaat periode.
HDO2	Verkrijgen van een herhaalde discontinuïteitsopmerking door de commissaris in het tweede jaar van de voorafgaande mandaat periode.
HDO3	Verkrijgen van een herhaalde discontinuïteitsopmerking door de commissaris in het derde jaar van de voorafgaande mandaat periode.
VervallenSchuld1	Vonnissen en RSZ-dagvaardingen die wijzen op het bestaan van vervallen schulden. (VervallenSchuld1=1, indien er RSZ-Dagvaardingen en/of vonnissen aanwezig zijn)
LnTA	Natuurlijk logaritme van de totale activa.
Big4	=1 als de onderneming een auditor heeft die tot de big 4 behoort.

Logistische Regressie

Case Processing Summary

Unweighted Cases ^a		N	Percent
Selected Cases	Included in Analysis	169	74,1
	Missing Cases	59	25,9
	Total	228	100,0
Unselected Cases		0	,0
Total		228	100,0

- a. If weight is in effect, see classification table for the total number of cases.

Dependent Variable Encoding

Original Value	Internal Value
0	0
1	1

Block 0: Beginning Block

Classification Table^{a,b}

		Observed	Predicted		
			kantoorwissel		Percentage
			0	1	Correct
Step 0	kantoorwissel	0	142	0	100,0
		1	27	0	,0
	Overall Percentage				84,0

a. Constant is included in the model.

b. The cut value is ,500

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 0 Constant	-1,660	,210	62,514	1	,000	,190

Variables not in the Equation

	Score	df	Sig.
Step 0 Variables IDO1	1,951	1	,163
IDO2	1,154	1	,283
IDO3	1,072	1	,300
HDO1	2,370	1	,124
HDO2	,384	1	,535
HDO3	,001	1	,977
VervallenSchuld1	,024	1	,877
LnTA	1,133	1	,287
big4	2,467	1	,116
Overall Statistics	13,550	9	,139

Block 1: Method = Enter

Omnibus Tests of Model Coefficients

	Chi-square	df	Sig.
Step 1 Step	12,890	9	,168
Block	12,890	9	,168
Model	12,890	9	,168

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	135,585 ^a	,073	,126

a. Estimation terminated at iteration number 5 because parameter estimates changed by less than ,001.

Classification Table^a

		Predicted		
		kantoorwissel		Percentage Correct
		0	1	
Step 1	kantoorwissel 0	141	1	99,3
	1	26	1	3,7
	Overall Percentage			84,0

a. The cut value is ,500

Variables in the Equation

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	IDO1	-,524	1,217	,186	1	,667	,592
	IDO2	1,423	,742	3,680	1	,055	4,148
	IDO3	,928	,700	1,756	1	,185	2,529
	HDO1	1,020	1,456	,491	1	,483	2,774
	HDO2	1,063	1,319	,649	1	,421	2,894
	HDO3	-1,223	,754	2,631	1	,105	,294
	VervallenSchuld1	-,145	,517	,079	1	,778	,865
	LnTA	-,082	,096	,726	1	,394	,921
	big4	-,743	,479	2,405	1	,121	,475
	Constant	-,987	,906	1,186	1	,276	,373

a. Variable(s) entered on step 1: IDO1, IDO2, IDO3, HDO1, HDO2, HDO3, VervallenSchuld1, LnTA, big4.

Bijlage 3: Anova- en Bonferroni testen

Winstgevendheid

ANOVA

Winstgevendheid

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	9,201	2	4,600	18,918	,000
Within Groups	52,527	216	,243		
Total	61,727	218			

Multiple Comparisons

Dependent Variable: Winstgevendheid

Bonferroni

(I) Variable	(J) Variable	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
1	2	,01797	,08200	1,000	-,1799	,2158
	3	-,42452*	,08054	,000	-,6188	-,2302
2	1	-,01797	,08200	1,000	-,2158	,1799
	3	-,44249*	,08253	,000	-,6416	-,2434
3	1	,42452*	,08054	,000	,2302	,6188
	2	,44249*	,08253	,000	,2434	,6416

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

Schuldgraad

ANOVA

schuldgraad

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	4,042	2	2,021	9,980	,000
Within Groups	44,958	222	,203		
Total	49,001	224			

Multiple Comparisons

Dependent Variable: schuldgraad

Bonferroni

(I) Variable	(J) Variable	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
1	2	-,18303*	,07375	,041	-,3609	-,0051
	3	,14599	,07300	,140	-,0301	,3221
2	1	,18303*	,07375	,041	,0051	,3609
	3	,32902*	,07375	,000	,1511	,5069
3	1	-,14599	,07300	,140	-,3221	,0301
	2	-,32902*	,07375	,000	-,5069	-,1511

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

Liquiditeit

ANOVA

liquiditeit

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	17,780	2	8,890	5,221	,006
Within Groups	366,051	215	1,703		
Total	383,830	217			

Multiple Comparisons

Dependent Variable: liquiditeit

Bonferroni

(I) Variable	(J) Variable	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
1	2	,57975 ⁺	,21167	,020	,0690	1,0905
	3	-,03999	,21954	1,000	-,5697	,4897
2	1	-,57975 ⁺	,21167	,020	-1,0905	-,0690
	3	-,61974 ⁺	,21954	,016	-1,1495	-,0900
3	1	,03999	,21954	1,000	-,4897	,5697
	2	,61974 ⁺	,21954	,016	,0900	1,1495

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

Vervallen schuld

ANOVA

VervallenSchuld

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	3,535	2	1,768	20,395	,000
Within Groups	19,500	225	,087		
Total	23,035	227			

Multiple Comparisons

Dependent Variable: VervallenSchuld

Bonferroni

(I) Variable	(J) Variable	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
1	2	,250 ⁺	,048	,000	,13	,37
	3	,276 ⁺	,048	,000	,16	,39
2	1	-,250 ⁺	,048	,000	-,37	-,13
	3	,026	,048	1,000	-,09	,14
3	1	-,276 ⁺	,048	,000	-,39	-,16
	2	-,026	,048	1,000	-,14	,09

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

Vervallen schuld 1

ANOVA

VervallenSchuld1

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	12,246	2	6,123	44,440	,000
Within Groups	31,000	225	,138		
Total	43,246	227			

Multiple Comparisons

Dependent Variable: VervallenSchuld1

Bonferroni

(I) Variable	(J) Variable	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
1	2	,447 ⁺	,060	,000	,30	,59
	3	,526 ⁺	,060	,000	,38	,67
2	1	-,447 ⁺	,060	,000	-,59	-,30
	3	,079	,060	,573	-,07	,22
3	1	-,526 ⁺	,060	,000	-,67	-,38
	2	-,079	,060	,573	-,22	,07

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

Vorderingen

ANOVA

VorderingenoptenhoogsteéénjaardzEURLaatstbeschikb.jr

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	208955087,335	2	104477543,668	1,993	,139
Within Groups	11165699925,446	213	52421126,411		
Total	11374655012,782	215			

Voorraden

ANOVA

voorraad

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	10497589,429	2	5248794,714	,518	,598
Within Groups	1054784284,377	104	10142156,581		
Total	1065281873,806	106			

Verandering Reserves

ANOVA

VeranderingReserves

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	1401814,841	2	700907,421	1,905	,157
Within Groups	23553126,398	64	368017,600		
Total	24954941,239	66			

Verandering reserves j2

ANOVA

VeranderingReserves2j

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	175681,949	2	87840,975	1,716	,189
Within Groups	3019499,164	59	51177,952		
Total	3195181,113	61			

Omzet

ANOVA

OmzetLaatsteJaar

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	4706570655,556	2	2353285327,778	3,390	,036
Within Groups	145070821324,953	209	694118762,320		
Total	149777391980,509	211			

Multiple Comparisons

Dependent Variable: OmzetLaatsteJaar

Bonferroni

(I) Variable	(J) Variable	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
1	2	10143,493655	4470,341089	,073	-645,24481	20932,23212
	3	316,304811	4440,282092	1,000	-10399,88915	11032,49877
2	1	-10143,493655	4470,341089	,073	-20932,23212	645,24481
	3	-9827,188844	4391,445866	,079	-20425,52127	771,14358
3	1	-316,304811	4440,282092	1,000	-11032,49877	10399,88915
	2	9827,188844	4391,445866	,079	-771,14358	20425,52127

Totale activa

ANOVA

TotaalderactivadzEURLaatstbeschikb.jr

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	1588558104665,018	2	794279052332,509	1,126	,326
Within Groups	157945197265732,030	224	705112487793,447		
Total	159533755370397,060	226			

Voorgaande DO

ANOVA

Voorgaande DO

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	12,105	2	6,052	31,472	,000
Within Groups	38,655	201	,192		
Total	50,760	203			

Multiple Comparisons

Dependent Variable: Voorgaande DO

Bonferroni

(I) Variable	(J) Variable	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
1	2	-,194*	,074	,028	-,37	-,02
	3	,401*	,076	,000	,22	,58
2	1	,194*	,074	,028	,02	,37
	3	,595*	,076	,000	,41	,78
3	1	-,401*	,076	,000	-,58	-,22
	2	-,595*	,076	,000	-,78	-,41

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

Wissel strategie

ANOVA

Wissel Strategie

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	1,263	2	,632	7,031	,001
Within Groups	20,211	225	,090		
Total	21,474	227			

Multiple Comparisons

Dependent Variable: Wissel Strategie

Bonferroni

(I) Variable	(J) Variable	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
1	2	,158 [*]	,049	,004	,04	,28
	3	,158 [*]	,049	,004	,04	,28
2	1	-,158 [*]	,049	,004	-,28	-,04
	3	,000	,049	1,000	-,12	,12
3	1	-,158 [*]	,049	,004	-,28	-,04
	2	,000	,049	1,000	-,12	,12

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

Audithonorarium

ANOVA

AuditHonorarium

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	424275434,648	2	212137717,324	2,173	,116
Within Groups	20307872126,489	208	97634000,608		
Total	20732147561,137	210			

NA honorarium

ANOVA

andere diensten (door commissaris of waar commissaris mee verbonden is)

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	39127501,008	2	19563750,504	,965	,383
Within Groups	4218996188,594	208	20283635,522		
Total	4258123689,602	210			

FeeRatio

ANOVA

FeeRatio

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	,031	2	,016	,595	,553
Within Groups	5,431	208	,026		
Total	5,462	210			

RevisorWissel**ANOVA**

Revisorwissel

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	,581	2	,291	1,604	,203
Within Groups	40,573	224	,181		
Total	41,154	226			

KantoorWissel**ANOVA**

kantoorwissel

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	,010	2	,005	,045	,956
Within Groups	25,285	224	,113		
Total	25,295	226			

PeriodeKantoor**ANOVA**

PeriodeKantoor

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	80,817	2	40,408	5,985	,003
Within Groups	1512,249	224	6,751		
Total	1593,066	226			

Multiple Comparisons

Dependent Variable: PeriodeKantoor

Bonferroni

(I) Variable	(J) Variable	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
1	2	,333	,423	1,000	-,69	1,35
	3	1,399*	,423	,003	,38	2,42
2	1	-,333	,423	1,000	-1,35	,69
	3	1,066*	,421	,036	,05	2,08
3	1	-1,399*	,423	,003	-2,42	-,38
	2	-1,066*	,421	,036	-2,08	-,05

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

PeriodeRevisor**ANOVA**

PeriodeRevisor

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	30,887	2	15,444	2,729	,067
Within Groups	1267,404	224	5,658		
Total	1298,291	226			

Multiple Comparisons

Dependent Variable: PeriodeRevisor

Bonferroni

(I) Variable	(J) Variable	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
1	2	,244	,387	1,000	-,69	1,18
	3	,875	,387	,074	-,06	1,81
2	1	-,244	,387	1,000	-1,18	,69
	3	,632	,386	,309	-,30	1,56
3	1	-,875	,387	,074	-1,81	,06
	2	-,632	,386	,309	-1,56	,30

Big4

ANOVA

big4

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	4,167	2	2,083	8,962	,000
Within Groups	52,303	225	,232		
Total	56,469	227			

Multiple Comparisons

Dependent Variable: big4

Bonferroni

(I) Variable	(J) Variable	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
1	2	-,329*	,078	,000	-,52	-,14
	3	-,197*	,078	,037	-,39	-,01
2	1	,329*	,078	,000	,14	,52
	3	,132	,078	,282	-,06	,32
3	1	,197*	,078	,037	,01	,39
	2	-,132	,078	,282	-,32	,06

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

Vertraging in het rapporteren

ANOVA

VertragingRapporteren

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	,105	2	,053	,498	,608
Within Groups	23,683	224	,106		
Total	23,789	226			

Bijlage 4: Correlatiediagram

	DO	Winst- gevend Heid	Schuld- graad	Liquid- iteit	Verval- Schuld1	Vord OpTA	VR opTA	Res OpTP	Res2 OpTP	Ln Omzet	LnTA	Voorg. DO
DO	1											
Winstgevendheid	-,067	1										
Schuldgraad	,065	-,032	1									
Liquiditeit	-,123	,025	-,042	1								
VervallenSchuld1	,252**	,054	,018	-,064	1							
VordOpTA	-,074	-,128	-,025	,090	,003	1						
VRopTA	,164	-,085	-,056	,136	-,041	-,364**	1					
ResOpTP	-,171*	,010	-,035	-,003	-,099	,008	-,179	1				
Res2OpTP	-,228**	,011	-,039	-,006	-,141*	,096	-,212*	,564**	1			
InOmzet	-,002	,087	-,130	-,040	,203**	,241**	-,077	-,081	-,086	1		
LnTA	-,132*	,451**	-,090	,066	,088	-,271**	-,157	-,021	-,053	,479**	1	
VoorgaandeDO	,685**	-,072	,063	-,120	,026	-,028	,182	-,151*	-,222**	-,067	-,198**	1
DORvB	,326**	,008	,072	-,060	,267**	,061	,108	-,133*	-,079	,078	-,018	,147*
Wissel Strategie	,102	-,069	,034	-,037	,358**	,010	,064	,016	,093	,134	,012	-,071
LnHonorarium	,039	,046	-,169*	-,033	,273**	,059	-,314**	-,125	-,137	,533**	,408**	,054
LnNAhon	,087	-,008	-,059	,092	-,050	-,072	,065	-,167*	-,126	,214**	,132	,100
FeeRatio	-,009	-,030	-,039	,147*	-,098	-,073	,019	-,151*	-,101	,124	,113	-,012
RevisorWissel	,037	,057	-,085	-,038	,029	,052	-,069	,011	,032	-,004	-,062	,015
KantoorWissel	,074	,034	-,070	-,037	,018	,032	-,122	,011	-,042	-,042	-,055	,087
PeriodeRevisor	,111	-,185**	,100	,033	,071	,089	-,083	-,027	-,084	,080	-,037	,095
PeriodeKantoor	,103	-,187**	,035	,024	,079	,030	-,062	-,066	-,076	,100	-,033	,075
Big4	-,157*	-,111	,016	,106	-,287**	,033	-,190	-,002	,066	-,161*	-,027	-,074
VertRap	,023	-,024	,038	-,039	,004	,141*	-,021	,014	-,029	,025	-,015	,084
Sector123	-,250**	-,115	-,093	,104	-,171**	-,103	,263**	-,020	,008	-,068	-,037	-,167*

Vervolg correlatiediagram

	DORvB	Wissel Strategie	LnHonorarium	LnNA-hon	FeeRatio	Revisor Wissel	Kantoor Wissel	Periode Revisor	Periode Kantoor	Big4	Vert Rap	Sector 123
DORvB	1											
Wissel Strategie	,111	1										
LnHonorarium	-,019	,201**	1									
LnNAhon	-,048	,024	,243**	1								
FeeRatio	-,067	-,005	,097	,868**	1							
RevisorWissel	-,039	-,091	,010	-,096	-,095	1						
KantoorWissel	,007	-,003	,058	-,054	-,049	,499**	1					
PeriodeRevisor	,194**	,109	,131	,053	,007	-,396**	-,246**	1				
PeriodeKantoor	,163*	,073	,144*	,023	-,029	-,091	-,369**	,751**	1			
Big4	-,215**	-,168*	-,025	-,114	-,107	,156*	-,084	,032	,231**	1		
VertRap	,083	-,081	,053	-,111	-,107	,050	,063	-,007	-,003	-,033	1	
Sector123	-,136*	,066	-,007	,055	,125	-,187**	,067	,025	-,096	-,006	,012	1

** Correlatie is significant op het 0.01 level (2-zijdig).

* Correlatie is significant op het 0.05 level (2-zijdig).

Bijlage 5: Logistische regressie volledig sample

Logistische Regressie (Uitzonderingen weggelaten)

Case Processing Summary

Unweighted Cases ^a		N	Percent
Selected Cases	Included in Analysis	160	79,6
	Missing Cases	41	20,4
	Total	201	100,0
Unselected Cases		0	,0
Total		201	100,0

a. If weight is in effect, see classification table for the total number of cases.

Dependent Variable

Encoding

Original Value	Internal Value
0	0
1	1

Categorical Variables Codings

		Frequency	Parameter coding	
			(1)	(2)
Sector123	1	61	1,000	,000
	2	35	,000	1,000
	3	64	,000	,000

Block 0: Beginning Block

Classification Table^{a,b}

		Observed	Predicted		
			DO		Percentage Correct
			0	1	
Step 0	DO	0	0	71	,0
		1	0	89	100,0
		Overall Percentage			55,6

a. Constant is included in the model.

b. The cut value is ,500

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 0 Constant	,226	,159	2,016	1	,156	1,254

variables not in the Equation

			Score	df	Sig.
Step 0	Variables	Winstgevendheid	,324	1	,569
		Schuldgraad	,455	1	,500
		Liquiditeit	,028	1	,867
		VervallenSchuld1	13,402	1	,000
		VordOpTA	1,164	1	,281
		LnTA	,130	1	,718
		ResOpTP	4,067	1	,044
		Res2OpTP	9,351	1	,002
		VoorgaandeDO	60,275	1	,000
		DORvB	13,600	1	,000
		WisselStrategie	3,476	1	,062
		LnHonorarium	1,519	1	,218
		LnNAhon	,325	1	,569
		FeeRatio	,797	1	,372
		RevisorWissel	,189	1	,663
		KantoorWissel	3,476	1	,062
		PeriodeRevisor	1,063	1	,303
		PeriodeKantoor	,177	1	,674
		Big4	3,325	1	,068
		VertRap	,247	1	,619
		Sector123	10,475	2	,005
		Sector123(1)	1,777	1	,183
		Sector123(2)	4,533	1	,033
	Overall Statistics		83,249	22	,000

Block 1: Method = Enter

Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	105,817	22	,000
	Block	105,817	22	,000
	Model	105,817	22	,000

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	113,961 ^a	,484	,648

Estimation terminated at iteration number 8 because parameter estimates changed by less than ,001.

Classification Table^a

	Observed	Predicted		
		DO		Percentage Correct
		0	1	
Step 1	DO 0	60	11	84,5
	1	9	80	89,9
Overall Percentage				87,5

a. The cut value is ,500

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a Winstgevendheid	-,010	,049	,046	1	,831	,990
Schuldgraad	-,097	,220	,196	1	,658	,907
Liquiditeit	-,135	,177	,584	1	,445	,873
VervallenSchuld1	1,960	,775	6,396	1	,011	7,096
VordOpTA	-,276	,853	,105	1	,746	,759
LnTA	,089	,179	,250	1	,617	1,093
ResOpTP	-1,126	10,838	,011	1	,917	,324
Res2OpTP	-21,796	24,148	,815	1	,367	,000
VoorgaandeDO	3,598	,650	30,628	1	,000	36,524
DORvB	1,062	,726	2,139	1	,144	2,893
WisselStrategie	1,340	,865	2,400	1	,121	3,821
LnHonorarium	-,734	,444	2,728	1	,099	,480
LnNAhon	,220	,182	1,462	1	,227	1,246
FeeRatio	-3,927	4,271	,845	1	,358	,020
RevisorWissel	,241	,865	,078	1	,780	1,273
KantoorWissel	,514	1,058	,236	1	,627	1,672
PeriodeRevisor	-,055	,208	,069	1	,793	,947
PeriodeKantoor	,062	,181	,119	1	,731	1,064
Big4	-,426	,556	,586	1	,444	,653
VertRap	-,286	,805	,126	1	,723	,751
Sector123			4,703	2	,095	
Sector123(1)	1,251	,633	3,906	1	,048	3,495
Sector123(2)	1,140	,724	2,480	1	,115	3,127
Constant	2,772	3,102	,798	1	,372	15,984

a. Variable(s) entered on step 1: Winstgevendheid, schuldgraad, liquiditeit, VervallenSchuld1, VordOpTA, LnTA, ResOpTP, Res2OpTP, VoorgaandeDO, DORvB, WisselStrategie, LnHonorarium, LnNAhon, FeeRatio, RevisorWissel, kantoorwissel, PeriodeRevisor, PeriodeKantoor, big4, VertRap, Sector123.

Logistische Regressie (inclusief uitzonderingen)

Case Processing Summary

Unweighted Cases ^a		N	Percent
Selected Cases	Included in Analysis	172	75,4
	Missing Cases	56	24,6
	Total	228	100,0
Unselected Cases		0	,0
Total		228	100,0

- a. If weight is in effect, see classification table for the total number of cases.

Dependent Variable

Encoding

Original Value	Internal Value
0	0
1	1

Categorical Variables Codings

			Parameter coding	
			(1)	(2)
Sector123	1	63	1,000	,000
	2	38	,000	1,000
	3	71	,000	,000

Block 0: Beginning Block

Classification Table^{a,b}

		Observed	Predicted		
			DO		Percentage Correct
			0	1	
Step 0	DO	0	0	78	,0
		1	0	94	100,0
Overall Percentage					54,7

- a. Constant is included in the model.

- a. The cut value is ,500

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 0 Constant	,187	,153	1,484	1	,223	1,205

Variables not in the Equation

			Score	df	Sig.
Step 0	Variables	Winstgevendheid	,241	1	,624
		Schuldgraad	,597	1	,440
		Liquiditeit	2,963	1	,085
		VervallenSchuld1	16,146	1	,000
		VordOpTA	,965	1	,326
		LnTA	,701	1	,403
		ResOpTP	4,036	1	,045
		Res2OpTP	9,257	1	,002
		VoorgaandeDO	68,406	1	,000
		DORvB	15,279	1	,000
		WisselStrategie	3,781	1	,052
		LnHonorarium	1,765	1	,184
		LnNAhon	1,649	1	,199
		FeeRatio	,083	1	,774
		RevisorWissel	,020	1	,887
		KantoorWissel	1,196	1	,274
		PeriodeRevisor	1,128	1	,288
		PeriodeKantoor	,244	1	,621
		Big4	3,086	1	,079
		VertRap	,261	1	,609
		Sector123	14,028	2	,001
		Sector123(1)	3,135	1	,077
		Sector123(2)	5,294	1	,021
		Overall Statistics	93,823	22	,000

Block 1: Method = Enter

Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	119,323	22	,000
	Block	119,323	22	,000
	Model	119,323	22	,000

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	117,629 ^a	,500	,669

Classification Table^a

		Predicted			
		DO		Percentage Correct	
		0	1		
Step 1	DO	0	67	11	85,9
		1	9	85	90,4
	Overall Percentage				88,4

a. The cut value is ,500

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a Winstgevendheid	-,008	,045	,028	1	,868	,992
Schuldgraad	-,121	,218	,309	1	,578	,886
Liquiditeit	-,020	,055	,130	1	,718	,980
VervallenSchuld1	1,904	,753	6,392	1	,011	6,716
VordOpTA	-,347	,849	,167	1	,683	,707
LnTA	,071	,179	,156	1	,693	1,073
ResOpTP	-1,479	11,033	,018	1	,893	,228
Res2OpTP	-22,648	24,763	,836	1	,360	,000
VoorgaandeDO	3,540	,616	33,072	1	,000	34,467
DORvB	1,283	,728	3,106	1	,078	3,606
WisselStrategie	1,352	,867	2,433	1	,119	3,867
LnHonorarium	-,694	,451	2,361	1	,124	,500
LnNAhon	,243	,179	1,847	1	,174	1,275
FeeRatio	-3,751	4,083	,844	1	,358	,024
RevisorWissel	,121	,846	,020	1	,887	1,128
KantoorWissel	,336	1,017	,109	1	,741	1,400
PeriodeRevisor	-,062	,208	,088	1	,766	,940
PeriodeKantoor	,041	,180	,051	1	,821	1,042
Big4	-,241	,540	,199	1	,655	,786
VertRap	,061	,759	,006	1	,936	1,063
Sector123			5,495	2	,064	
Sector123(1)	1,244	,614	4,110	1	,043	3,470
Sector123(2)	1,242	,701	3,135	1	,077	3,462
Constant	2,534	3,114	,662	1	,416	12,601

a. Variable(s) entered on step 1: Winstgevendheid, schuldgraad, liquiditeit, VervallenSchuld1, VordOpTA, LnTA, ResOpTP, Res2OpTP, VoorgaandeDO, DORvB, WisselStrategie, LnHonorarium, LnNAhon, FeeRatio, RevisorWissel, kantoorwissel, PeriodeRevisor, PeriodeKantoor, big4, VertRap, Sector123.

Logistische Regressie (beperkt aantal variabelen)

Case Processing Summary

Unweighted Cases ^a		N	Percent
Selected Cases	Included in Analysis	171	85,1
	Missing Cases	30	14,9
	Total	201	100,0
Unselected Cases		0	,0
Total		201	100,0

a. If weight is in effect, see classification table for the total number of cases.

Dependent Variable Encoding

Original Value	Internal Value
0	0
1	1

Categorical Variables Codings

		Frequency	Parameter coding	
			(1)	(2)
Sector123	1	62	1,000	,000
	2	40	,000	1,000
	3	69	,000	,000

Block 0: Beginning Block

Classification Table^{a,b}

		Predicted		
		DO		Percentage Correct
		0	1	
Step 0	Observed 0	0	74	,0
	1	0	97	100,0
	Overall Percentage			56,7

a. Constant is included in the model.

b. The cut value is ,500

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 0 Constant	,271	,154	3,075	1	,080	1,311

Variables not in the Equation

			Score	df	Sig.
Step 0	Variables	Winstgevendheid	,872	1	,350
		VervallenSchuld1	10,425	1	,001
		VoorgaandeDO	69,389	1	,000
		DORvB	10,663	1	,001
		WisselStrategie	2,634	1	,105
		LnHonorarium	,245	1	,620
		LnNAhon	,334	1	,563
		big4	1,694	1	,193
		Sector123	11,090	2	,004
		Sector123(1)	1,512	1	,219
		Sector123(2)	5,293	1	,021
	Overall Statistics		89,381	10	,000

Block 1: Method = Enter

Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	110,013	10	,000
	Block	110,013	10	,000
	Model	110,013	10	,000

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	123,940 ^a	,474	,637

a. Estimation terminated at iteration number 6 because parameter estimates changed by less than ,001.

Classification Table^a

			Predicted	
			DO	
	Observed		0	1
Step 1	DO	0	60	14
		1	9	88
	Overall Percentage			
				86,5

a. The cut value is ,500

Variables in the Equation

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Winstgevendheid	-,011	,017	,384	1	,535	,989
	VervallenSchuld1	2,091	,759	7,588	1	,006	8,092
	VoorgaandeDO	3,851	,580	44,165	1	,000	47,053
	DORvB	,947	,601	2,487	1	,115	2,578
	WisselStrategie	1,035	,783	1,749	1	,186	2,815
	LnHonorarium	-,500	,327	2,338	1	,126	,607
	LnNAhon	,071	,075	,918	1	,338	1,074
	big4	-,129	,503	,066	1	,798	,879
	Sector123			5,469	2	,065	
	Sector123(1)	1,220	,559	4,757	1	,029	3,388
	Sector123(2)	,987	,635	2,419	1	,120	2,683
	Constant	1,107	2,665	,172	1	,678	3,024

a. Variable(s) entered on step 1: Winstgevendheid, VervallenSchuld1, VoorgaandeDO, DORvB, WisselStrategie, LnHonorarium, LnNAhon, big4, Sector123.

Bijlage 6: Correlatietabel invloed huidig jaar

	DO	Winstgevendheid	Schuldgraad	Liquiditeit	VervallenSchuld1	VordOpTA	LnTA	DORvB	Wissel Strategie
DO	1								
Winstgevendheid	-,067	1							
Schuldgraad	,065	-,032	1						
Liquiditeit	-,123	,025	-,042	1					
VervallenSchuld1	,252**	,054	,018	-,064	1				
VordOpTA	-,074	-,128	-,025	,090	,003	1			
LnTA	-,132*	,451**	-,090	,066	,088	-,271**	1		
DORvB	,326**	,008	,072	-,060	,267**	,061	-,018	1	
Wissel Strategie	,102	-,069	,034	-,037	,358**	,010	,012	,111	1
LnHonorarium	,039	,046	-,169*	-,033	,273**	,059	,408**	-,019	,201**
LnNAhon	,087	-,008	-,059	,092	-,050	-,072	,132	-,048	,024
FeeRatio	-,009	-,030	-,039	,147*	-,098	-,073	,113	-,067	-,005
RevisorWissel	,037	,057	-,085	-,038	,029	,052	-,062	-,039	-,091
KantoorWissel	,074	,034	-,070	-,037	,018	,032	-,055	,007	-,003
PeriodeRevisor	,111	-,185**	,100	,033	,071	,089	-,037	,194**	,109
PeriodeKantoor	,103	-,187**	,035	,024	,079	,030	-,033	,163*	,073
Big4	-,157*	-,111	,016	,106	-,287**	,033	-,027	-,215**	-,168*
VertRap	,023	-,024	,038	-,039	,004	,141*	-,015	,083	-,081
Sector123	-,250**	-,115	-,093	,104	-,171**	-,103	-,037	-,136*	,066

	LnHon- orarium	LnNA hon	Fee Ratio	Revisor Wissel	Kantoor Wissel	Periode Revisor	Periode Kantoor	Big4	Vert Rap	Sector123
LnHonorarium	1									
LnNAhon	,243**	1								
FeeRatio	,097	,868**	1							
RevisorWissel	,010	-,096	-,095	1						
KantoorWissel	,058	-,054	-,049	,499**	1					
PeriodeRevisor	,131	,053	,007	-,396**	-,246**	1				
PeriodeKantoor	,144*	,023	-,029	-,091	-,369**	,751**	1			
Big4	-,025	-,114	-,107	,156*	-,084	,032	,231**	1		
VertRap	,053	-,111	-,107	,050	,063	-,007	-,003	-,033	1	
Sector123	-,007	,055	,125	-,187**	,067	,025	-,096	-,006	,012	1

** Correlatie is significant op het 0.01 level (2-zijdig).

* Correlatie is significant op het 0.05 level (2-zijdig).

Bijlage 7: Logistische regressie invloed huidig jaar

Logistische Regressie invloed huidig jaar (zonder uitzonderingen)

Case Processing Summary

Unweighted Cases ^a		N	Percent
Selected Cases	Included in Analysis	179	89,1
	Missing Cases	22	10,9
	Total	201	100,0
Unselected Cases		0	,0
Total		201	100,0

a. If weight is in effect, see classification table for the total number of cases.

Dependent Variable

Encoding

Original Value	Internal Value
0	0
1	1

Categorical Variables Codings

		Frequency	Parameter coding	
			(1)	(2)
Sector123	1	65	1,000	,000
	2	38	,000	1,000
	3	76	,000	,000

Block 0: Beginning Block

Classification Table^{a,b}

		Observed	Predicted		
			DO		Percentage Correct
			0	1	
Step 0	DO	0	0	84	,0
		1	0	95	100,0
		Overall Percentage			53,1

a. Constant is included in the model.

b. The cut value is ,500

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 0 Constant	,123	,150	,675	1	,411	1,131

Variables not in the Equation

			Score	df	Sig.
Step 0	Variables	Winstgevendheid	,178	1	,673
		Schuldgraad	,937	1	,333
		Liquiditeit	,213	1	,645
		VervallenSchuld1	15,677	1	,000
		VordOpTA	2,158	1	,142
		LnTA	,127	1	,721
		DORvB	20,176	1	,000
		WisselStrategie	2,299	1	,129
		LnHonorarium	,811	1	,368
		LnNAhon	,381	1	,537
		FeeRatio	,343	1	,558
		Revisorwissel	,917	1	,338
		Kantoorwissel	3,219	1	,073
		PeriodeRevisor	2,640	1	,104
		PeriodeKantoor	1,692	1	,193
		Big4	2,753	1	,097
		VertRap	,022	1	,882
		Sector123	9,981	2	,007
		Sector123(1)	2,937	1	,087
		Sector123(2)	3,132	1	,077
	Overall Statistics		48,773	19	,000

Block 1: Method = Enter

Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	55,699	19	,000
	Block	55,699	19	,000
	Model	55,699	19	,000

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	191,771 ^a	,267	,357

- a. Estimation terminated at iteration number 5 because parameter estimates changed by less than ,001.

Classification Table^a

	Observed	Predicted			
		DO		Percentage Correct	
		0	1		
Step 1	DO	0	64	20	76,2
		1	24	71	74,7
	Overall Percentage				75,4

a. The cut value is ,500

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a Winstgevendheid	,045	,037	1,507	1	,220	1,047
Schuldgraad	,114	,184	,386	1	,534	1,121
Liquiditeit	-,133	,136	,949	1	,330	,876
VervallenSchuld1	1,000	,481	4,325	1	,038	2,719
VordOpTA	-1,020	,651	2,451	1	,117	,361
LnTA	-,200	,129	2,412	1	,120	,819
DORvB	1,707	,539	10,025	1	,002	5,510
WisselStrategie	,200	,645	,096	1	,757	1,221
LnHonorarium	,140	,277	,255	1	,614	1,150
LnNAhon	,206	,121	2,897	1	,089	1,229
FeeRatio	-3,783	2,793	1,835	1	,176	,023
Revisorwissel	-,063	,630	,010	1	,921	,939
Kantoorwissel	,981	,782	1,571	1	,210	2,666
PeriodeRevisor	,026	,156	,027	1	,870	1,026
PeriodeKantoor	,045	,139	,103	1	,748	1,046
Big4	-,203	,405	,251	1	,617	,817
VertRap	,427	,551	,600	1	,439	1,532
Sector123			8,195	2	,017	
Sector123(1)	1,019	,442	5,314	1	,021	2,770
Sector123(2)	1,232	,505	5,957	1	,015	3,429
Constant	-,730	2,177	,112	1	,737	,482

a. Variable(s) entered on step 1: Winstgevendheid, schuldgraad, liquiditeit, VervallenSchuld1, VordOpTA, LnTA, DORvB, WisselStrategie, LnHonorarium, LnNAhon, FeeRatio, Revisorwissel, kantoorwissel, PeriodeRevisor, PeriodeKantoor, big4, VertRap, Sector123.

Logistische Regressie invloed huidige jaar (inclusief uitzonderingen)

Case Processing Summary

Unweighted Cases ^a		N	Percent
Selected Cases	Included in Analysis	194	85,1
	Missing Cases	34	14,9
	Total	228	100,0
Unselected Cases		0	,0
Total		228	100,0

a. If weight is in effect, see classification table for the total number of cases.

Dependent Variable

Encoding

Original Value	Internal Value
0	0
1	1

Categorical Variables Codings

		Frequency	Parameter coding	
			(1)	(2)
Sector123	1	67	1,000	,000
	2	42	,000	1,000
	3	85	,000	,000

Block 0: Beginning Block

Classification Table^{a,b}

		Observed	Predicted		
			DO		Percentage Correct
			0	1	
Step 0	DO	0	0	93	,0
		1	0	101	100,0
	Overall Percentage				52,1

a. Constant is included in the model.

b. The cut value is ,500

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 0 Constant	,083	,144	,330	1	,566	1,086

Variables not in the Equation

			Score	df	Sig.
Step 0	Variables	Winstgevendheid	,089	1	,766
		Schuldgraad	1,122	1	,290
		Liquiditeit	1,698	1	,193
		VervallenSchuld1	18,697	1	,000
		VordOpTA	2,210	1	,137
		LnTA	1,313	1	,252
		DORvB	22,187	1	,000
		WisselStrategie	2,584	1	,108
		LnHonorarium	,840	1	,359
		LnNAhon	1,684	1	,194
		FeeRatio	,017	1	,896
		Revisorwissel	,481	1	,488
		Kantoorwissel	1,196	1	,274
		PeriodeRevisor	2,098	1	,147
		PeriodeKantoor	1,422	1	,233
		Big4	3,338	1	,068
		VertRap	,049	1	,825
		Sector123	14,899	2	,001
		Sector123(1)	4,629	1	,031
		Sector123(2)	4,581	1	,032
	Overall Statistics		58,399	19	,000

Block 1: Method = Enter

Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	70,359	19	,000
	Block	70,359	19	,000
	Model	70,359	19	,000

Model Summary

	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
Step 1	198,252 ^a	,304	,406

- a. Estimation terminated at iteration number 10 because parameter estimates changed by less than ,001.

Classification Table^a

	Observed	Predicted		
		DO		Percentage Correct
		0	1	
Step 1	DO 0	70	23	75,3
	1	24	77	76,2
Overall Percentage				75,8

a. The cut value is ,500

Variables in the Equation

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Winstgevendheid	,050	,036	1,939	1	,164	1,051
	Schuldgraad	,104	,180	,337	1	,561	1,110
	Liquiditeit	-,117	,098	1,413	1	,235	,890
	VervallenSchuld1	1,106	,479	5,329	1	,021	3,023
	VordOpTA	-1,078	,638	2,851	1	,091	,340
	LnTA	-,248	,126	3,856	1	,050	,780
	DORvB	1,820	,545	11,177	1	,001	6,175
	WisselStrategie	,130	,644	,041	1	,840	1,139
	LnHonorarium	,175	,279	,390	1	,532	1,191
	LnNAhon	,245	,120	4,142	1	,042	1,278
	FeeRatio	-4,022	2,786	2,084	1	,149	,018
	Revisorwissel	-,075	,627	,014	1	,905	,928
	Kantoorwissel	,719	,751	,918	1	,338	2,053
	PeriodeRevisor	-,001	,158	,000	1	,993	,999
	PeriodeKantoor	,040	,141	,079	1	,779	1,040
	Big4	-,159	,395	,162	1	,687	,853
	VertRap	,507	,539	,887	1	,346	1,661
	Sector123			10,262	2	,006	
	Sector123(1)	1,107	,436	6,444	1	,011	3,025
	Sector123(2)	1,365	,497	7,536	1	,006	3,918
	Constant	-,574	2,168	,070	1	,791	,563

a. Variable(s) entered on step 1: Winstgevendheid, schuldgraad, liquiditeit, VervallenSchuld1, VordOpTA, LnTA, DORvB, WisselStrategie, LnHonorarium, LnNAhon, FeeRatio, Revisorwissel, kantoorwissel, PeriodeRevisor, PeriodeKantoor, big4, VertRap, Sector123.

Logistische Regressie invloed huidige jaar (inclusief uitzonderingen)

Case Processing Summary

Unweighted Cases ^a		N	Percent
Selected Cases	Included in Analysis	179	89,1
	Missing Cases	22	10,9
	Total	201	100,0
Unselected Cases		0	,0
Total		201	100,0

a. If weight is in effect, see classification table for the total number of cases.

Dependent Variable Encoding

Original Value	Internal Value
0	0
1	1

Categorical Variables Codings

		Frequency	Parameter coding	
			(1)	(2)
Sector123	1	65	1,000	,000
	2	38	,000	1,000
	3	76	,000	,000

Block 0: Beginning Block

Classification Table^{a,b}

		Predicted		
	Observed	DO		Percentage Correct
		0	1	
Step 0	DO 0	0	84	,0
	1	0	95	100,0
	Overall Percentage			53,1

a. Constant is included in the model.

b. The cut value is ,500

Variables in the Equation

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 0	Constant	,123	,150	,675	1	,411	1,131

Variables not in the Equation

			Score	df	Sig.
Step 0	Variables	Winstgevendheid	,178	1	,673
		schuldgraad	,937	1	,333
		VervallenSchuld1	15,677	1	,000
		VordOpTA	2,158	1	,142
		DORvB	20,176	1	,000
		WisselStrategie	2,299	1	,129
		LnHonorarium	,811	1	,368
		LnNAhon	,381	1	,537
		kantoorwissel	3,219	1	,073
		Sector123	9,981	2	,007
		Sector123(1)	2,937	1	,087
		Sector123(2)	3,132	1	,077
		FeeRatio	,343	1	,558
		Overall Statistics	44,920	12	,000

Block 1: Method = Enter

Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	51,114	12	,000
	Block	51,114	12	,000
	Model	51,114	12	,000

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	196,357 ^a	,248	,332

a. Estimation terminated at iteration number 5 because parameter estimates changed by less than ,001.

Classification Table^a

		Predicted		
		DO		Percentage Correct
		0	1	
Step 1	DO 0	60	24	71,4
	1	26	69	72,6
	Overall Percentage			72,1

a. The cut value is ,500

Variables in the Equation

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Winstgevendheid	,014	,028	,240	1	,624	1,014
	schuldgraad	,115	,174	,436	1	,509	1,122
	VervallenSchuld1	1,056	,463	5,200	1	,023	2,875
	VordOpTA	-,761	,585	1,696	1	,193	,467
	DORvB	1,749	,509	11,794	1	,001	5,749
	WisselStrategie	,137	,627	,048	1	,826	1,147
	LnHonorarium	,038	,243	,024	1	,876	1,038
	LnNAhon	,221	,118	3,522	1	,061	1,247
	kantoorwissel	,931	,573	2,643	1	,104	2,538
	Sector123			7,548	2	,023	
	Sector123(1)	,841	,411	4,193	1	,041	2,318
	Sector123(2)	1,194	,489	5,965	1	,015	3,301
	FeeRatio	-4,417	2,695	2,686	1	,101	,012
	Constant	-1,371	2,094	,429	1	,513	,254

a. Variable(s) entered on step 1: Winstgevendheid, schuldgraad, VervallenSchuld1, VordOpTA, DORvB, WisselStrategie, LnHonorarium, LnNAhon, kantoorwissel, Sector123, FeeRatio.

Bijlage 8: Regressies per groep – Gefaalde ondernemingen

Correlatie tabel

	DO	Winstgevendheid	Schuldgraad	Liquiditeit	VervallenSchuld1	VordOpTA	LnTA	DO RvB	Wissel Strategie
DO	1								
Winstgevendheid	-,266*	1							
Schuldgraad	,218	-,393**	1						
Liquiditeit	-,158	,040	,022	1					
VervallenSchuld1	,157	-,010	-,166	-,070	1				
VordOpTA	-,079	-,024	-,013	,292*	-,213	1			
LnTA	,000	,274*	-,174	-,121	,171	-,361**	1		
DORvB	,315**	-,080	-,047	,069	,142	,066	-,018	1	
Wissel Strategie	,018	,189	-,210	,044	,338**	-,071	,129	,082	1
LnHonorarium	-,126	,250	-,351**	-,242	,227	-,130	,401**	-,202	,134
LnNAhon	-,081	,039	-,077	-,056	-,096	-,116	,245	-,280*	,013
FeeRatio	-,062	-,003	-,025	-,016	-,155	,010	,115	-,268*	-,041
RevisorWissel	-,193	,240	-,134	,080	-,109	-,022	,029	-,222	-,136
KantoorWissel	,140	,130	,067	-,103	-,021	,151	-,074	,021	-,015
PeriodeRevisor	,127	-,050	,062	-,058	,042	,177	-,195	,208	,127
PeriodeKantoor	-,029	,035	-,125	,005	,089	,014	-,066	,166	,121
Big4	-,344**	-,010	,152	,050	-,226	-,238	,031	-,361**	-,206
VertRap	-,033	-,338**	,367**	-,056	-,146	,188	-,177	-,106	-,132
Sector123	-,060	-,100	-,072	,039	,036	-,152	-,234	,033	,239*

	Ln Hon	LnNAhon	Fee Ratio	Revisor wissel	kantoor wissel	Per. Rev.	Per Kant	Big4	Vert Rap	Sec 123
LnHonorarium	1									
LnNAhon	,481**	1								
FeeRatio	,346**	,887**	1							
RevisorWissel	-,067	,067	,156	1						
Kantoor Wissel	,076	,132	,188	,413**	1					
PeriodeRev	,211	,076	,016	-,586**	-,216	1				
Periode Kantoor	,246	,065	,028	-,260*	-,431**	,769**	1			
Big4	-,007	,029	,018	,287*	-,257*	-,187	,147	1		
VertRap	-,114	-,120	-,126	,001	,081	,084	-,036	-,086	1	
Sector123	-,080	,155	,149	-,114	,035	,080	-,046	-,181	,197	1

** Correlatie is significant op het 0.01 level (2-zijdig).

* Correlatie is significant op het 0.05 level (2-zijdig).

Alles opgenomen

Stapsgewijze logistische regressie

Case Processing Summary

Unweighted Cases ^a		N	Percent
Selected Cases	Included in Analysis	56	27,9
	Missing Cases	12	6,0
	Total	68	33,8
Unselected Cases		133	66,2
Total		201	100,0

a. If weight is in effect, see classification table for the total number of cases.

Categorical Variables Codings

		Frequency	Parameter coding	
			(1)	(2)
Sector123	1	33	1,000	,000
	2	8	,000	1,000
	3	15	,000	,000

Block 0: Beginning Block

Classification Table^{a,b}

		Predicted					
		Selected Cases ^c			Unselected Cases ^{d,e}		
		DO		Percentage Correct	DO		Percentage Correct
Observed		0	1		0	1	
Step 0	DO 0	0	16	,0	0	55	,0
	1	0	40	100,0	0	49	100,0
	Overall Percentage			71,4			47,1

a. Constant is included in the model.

b. The cut value is ,500

c. Selected cases Variable EQ 1

d. Unselected cases Variable NE 1

e. Some of the unselected cases are not classified due to either missing values in the independent variables or categorical variables with values out of the range of the selected cases.

Dependent Variable Encoding

Original Value	Internal Value
0	0
1	1

Variables in the Equation

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 0	Constant	,916	,296	9,595	1	,002	2,500

Variables not in the Equation

			Score	df	Sig.
Step 0	Variables	Winstgevendheid	3,369	1	,066
		schuldgraad	2,768	1	,096
		liquiditeit	1,633	1	,201
		VervallenSchuld1	5,061	1	,024
		VordOpTA	,876	1	,349
		LnTA	,638	1	,424
		ResOpTP	,422	1	,516
		Res2OpTP	3,766	1	,052
		VoorgaandeDO	9,791	1	,002
		DORvB	3,960	1	,047
		WisselStrategie	,467	1	,495
		LnHonorarium	,400	1	,527
		LnNAhon	,370	1	,543
		FeeRatio	,248	1	,618
		Revisorwissel	1,384	1	,239
		kantoorwissel	1,181	1	,277
		PeriodeRevisor	,436	1	,509
		PeriodeKantoor	,410	1	,522
		big4	7,000	1	,008
		VertRap	,800	1	,371
		Sector123	2,000	2	,368
		Sector123(1)	,066	1	,797
		Sector123(2)	1,181	1	,277
	Overall Statistics		31,883	22	,079

Block 1: Method = Forward Stepwise (Conditional)

Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	10,323	1	,001
	Block	10,323	1	,001
	Model	10,323	1	,001
Step 2	Step	7,208	1	,007

	Block	17,531	2	,000
	Model	17,531	2	,000
Step 3	Step	8,256	1	,004
	Block	25,787	3	,000
	Model	25,787	3	,000
Step 4	Step	4,555	1	,033
	Block	30,342	4	,000
	Model	30,342	4	,000
Step 5	Step	3,695	1	,055
	Block	34,038	5	,000
	Model	34,038	5	,000

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	56,683 ^a	,168	,241
2	49,476 ^a	,269	,385
3	41,219 ^b	,369	,529
4	36,664 ^c	,418	,600
5	32,968 ^d	,455	,653

a. Estimation terminated at iteration number 5 because parameter estimates changed by less than ,001.

b. Estimation terminated at iteration number 6 because parameter estimates changed by less than ,001.

c. Estimation terminated at iteration number 7 because parameter estimates changed by less than ,001.

d. Estimation terminated at iteration number 8 because parameter estimates changed by less than ,001.

Classification Table^a

	Observed	Predicted					
		Selected Cases ^b			Unselected Cases ^{c,d}		
		DO		Percentage Correct	DO		Percentage Correct
		0	1		0	1	
Step 1	DO 0	0	16	,0	0	55	,0
	1	0	40	100,0	0	49	100,0
	Overall Percentage			71,4			47,1
Step 2	DO 0	8	8	50,0	42	13	76,4
	1	2	38	95,0	4	45	91,8
	Overall Percentage			82,1			83,7

Step 3	DO	0	8	8	50,0	40	15	72,7
		1	1	39	97,5	4	45	91,8
	Overall Percentage				83,9			81,7
Step 4	DO	0	10	6	62,5	42	13	76,4
		1	3	37	92,5	5	44	89,8
	Overall Percentage				83,9			82,7
Step 5	DO	0	13	3	81,3	43	12	78,2
		1	2	38	95,0	6	43	87,8
	Overall Percentage				91,1			82,7

- The cut value is ,500
- Selected cases Variable EQ 1
- Unselected cases Variable NE 1
- Some of the unselected cases are not classified due to either missing values in the independent variables or categorical variables with values out of the range of the selected cases.

Variables in the Equation		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	VoorgaandeDO	2,085	,721	8,361	1	,004	8,048
	Constant	,074	,385	,037	1	,847	1,077
Step 2 ^b	VervallenSchuld1	1,918	,775	6,129	1	,013	6,811
	VoorgaandeDO	2,541	,834	9,270	1	,002	12,687
Step 3 ^c	Constant	-1,153	,671	2,955	1	,086	,316
	Winstgevendheid	-3,298	1,628	4,105	1	,043	,037
Step 4 ^d	VervallenSchuld1	2,628	1,044	6,332	1	,012	13,848
	VoorgaandeDO	3,028	1,070	8,010	1	,005	20,661
Step 5 ^e	Constant	-2,220	1,019	4,745	1	,029	,109
	Winstgevendheid	-4,392	2,358	3,470	1	,062	,012
	VervallenSchuld1	3,069	1,146	7,166	1	,007	21,517
	VoorgaandeDO	3,510	1,200	8,559	1	,003	33,464
	PeriodeKantoor	-,345	,176	3,855	1	,050	,708
	Constant	-,342	1,410	,059	1	,808	,710
	Winstgevendheid	-5,878	3,399	2,991	1	,084	,003
	VervallenSchuld1	2,391	1,212	3,891	1	,049	10,927
	VoorgaandeDO	3,439	1,222	7,920	1	,005	31,150
	DORvB	1,934	1,110	3,038	1	,081	6,919
	PeriodeKantoor	-,439	,205	4,580	1	,032	,645
	Constant	-,133	1,560	,007	1	,932	,875

- Variable(s) entered on step 1: VoorgaandeDO.
- Variable(s) entered on step 2: VervallenSchuld1.
- Variable(s) entered on step 3: Winstgevendheid.
- Variable(s) entered on step 4: PeriodeKantoor.
- Variable(s) entered on step 5: DORvB.

Model if Term Removed^a

Variable		Model Log Likelihood	Change in -2 Log Likelihood	df	Sig. of the Change
Step 1	VoorgaandeDO	-33,865	11,046	1	,001
Step 2	VervallenSchuld1	-28,509	7,543	1	,006
	VoorgaandeDO	-31,504	13,533	1	,000
Step 3	Winstgevendheid	-25,010	8,801	1	,003
	VervallenSchuld1	-25,970	10,720	1	,001
	VoorgaandeDO	-28,083	14,947	1	,000
Step 4	Winstgevendheid	-24,083	11,503	1	,001
	VervallenSchuld1	-24,799	12,934	1	,000
	VoorgaandeDO	-26,889	17,115	1	,000
	PeriodeKantoor	-20,736	4,807	1	,028
Step 5	Winstgevendheid	-22,713	12,457	1	,000
	VervallenSchuld1	-19,346	5,723	1	,017
	VoorgaandeDO	-24,301	15,633	1	,000
	DORvB	-18,516	4,064	1	,044
	PeriodeKantoor	-20,282	7,595	1	,006

a. Based on conditional parameter estimates

Logistische regressie

Case Processing Summary

Unweighted Cases ^a		N	Percent
Selected Cases	Included in Analysis	63	31,3
	Missing Cases	5	2,5
	Total	68	33,8
Unselected Cases		133	66,2
Total		201	100,0

a. If weight is in effect, see classification table for the total number of cases.

Dependent Variable Encoding

Original Value	Internal Value
0	0
1	1

Classification Table^{a,b}

	Observed	Predicted					
		Selected Cases ^c			Unselected Cases ^{d,e}		
		DO		Percentage Correct	DO		Percentage Correct
		0	1		0	1	
Step 0	DO 0	0	18	,0	0	57	,0
	1	0	45	100,0	0	59	100,0
Overall Percentage				71,4			50,9

a. Constant is included in the model.

b. The cut value is ,500

c. Selected cases Variable EQ 1

d. Unselected cases Variable NE 1

e. Some of the unselected cases are not classified due to either missing values in the independent variables or categorical variables with values out of the range of the selected cases.

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 0 Constant	,916	,279	10,795	1	,001	2,500

Block 0: Beginning Block

Variables not in the Equation

			Variables Not in the Equation		
			Score	df	Sig.
Step 0	Variables	Winstgevendheid	3,888	1	,049
		VervallenSchuld1	2,122	1	,145
		VoorgaandeDO	14,114	1	,000
		DORvB	5,577	1	,018
		PeriodeKantoor	,022	1	,882
Overall Statistics			26,847	5	,000

Block 1: Method = Enter

Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	36,465	5	,000
	Block	36,465	5	,000
	Model	36,465	5	,000

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	38,917 ^a	,439	,630

a. Estimation terminated at iteration number 7 because parameter estimates changed by less than ,001.

Classification Table^a

	Observed	Predicted					
		Selected Cases ^b			Unselected Cases ^{c,d}		
		DO		Percentage Correct	DO		Percentage Correct
		0	1		0	1	
Step 1	DO 0	12	6	66,7	44	13	77,2
	1	3	42	93,3	6	53	89,8
	Overall Percentage			85,7			83,6

a. The cut value is ,500

b. Selected cases Variable EQ 1

c. Unselected cases Variable NE 1

d. Some of the unselected cases are not classified due to either missing values in the independent variables or categorical variables with values out of the range of the selected cases.

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a Winstgevendheid	-5,104	2,794	3,336	1	,068	,006
VervallenSchuld1	1,798	1,158	2,409	1	,121	6,037
VoorgaandeDO	3,770	1,189	10,058	1	,002	43,366
DORvB	2,310	1,084	4,546	1	,033	10,079
PeriodeKantoor	-,348	,181	3,694	1	,055	,706
Constant	-,672	1,442	,217	1	,641	,511

a. Variable(s) entered on step 1: Winstgevendheid, VervallenSchuld1, VoorgaandeDO, DORvB, PeriodeKantoor.

Zonder voorgaande DO

Stapsgewijze logistische regressie

Case Processing Summary

Unweighted Cases ^a		N	Percent
Selected Cases	Included in Analysis	59	29,4
	Missing Cases	9	4,5
	Total	68	33,8
Unselected Cases		133	66,2
Total		201	100,0

a. If weight is in effect, see classification table for the total number of cases.

Dependent Variable Encoding

Original Value	Internal Value
0	0
1	1

Categorical Variables Codings

		Frequency	Parameter coding	
			(1)	(2)
Sector123	1	33	1,000	,000
	2	9	,000	1,000
	3	17	,000	,000

Block 0: Beginning Block

Classification Table^{a,b}

		Predicted					
		Selected Cases ^c			Unselected Cases ^{d,e}		
		DO		Percentage Correct	DO		Percentage Correct
Observed		0	1		0	1	
Step 0	DO 0	0	17	,0	0	67	,0
	1	0	42	100,0	0	53	100,0
	Overall Percentage			71,2			44,2

a. Constant is included in the model.

b. The cut value is ,500

c. Selected cases Variable EQ 1

d. Unselected cases Variable NE 1

e. Some of the unselected cases are not classified due to either missing values in the independent variables or categorical variables with values out of the range of the selected cases.

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 0 Constant	,904	,287	9,900	1	,002	2,471

Variables not in the Equation

			Score	df	Sig.
Step 0 Variables	Winstgevendheid		4,332	1	,037
	schuldgraad		3,128	1	,077
	liquiditeit		1,286	1	,257
	VervallenSchuld1		4,736	1	,030
	VordOpTA		,775	1	,379
	LnTA		,345	1	,557
	DORvB		5,249	1	,022
	WisselStrategie		,045	1	,832
	LnHonorarium		,933	1	,334

LnNAhon	,334	1	,564
Revisorwissel	1,282	1	,258
kantoorwissel	1,201	1	,273
PeriodeRevisor	,465	1	,496
PeriodeKantoor	,307	1	,580
big4	6,621	1	,010
VertRap	,340	1	,560
Sector123	,577	2	,749
Sector123(1)	,087	1	,768
Sector123(2)	,225	1	,635
FeeRatio	,225	1	,635
Overall Statistics	23,742	19	,206

Block 1: Method = Forward Stepwise (Conditional)

Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	6,422	1	,011
	Block	6,422	1	,011
	Model	6,422	1	,011
Step 2	Step	11,749	1	,001
	Block	18,171	2	,000
	Model	18,171	2	,000

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	64,434 ^a	,103	,148
2	52,685 ^b	,265	,379

a. Estimation terminated at iteration number 4 because parameter estimates changed by less than ,001.

b. Estimation terminated at iteration number 7 because parameter estimates changed by less than ,001.

Classification Table^a

		Classification Table						
	Observed	Predicted						
		Selected Cases ^b			Unselected Cases ^{c,d}			
		DO		Percentage Correct	DO		Percentage Correct	
		0	1		0	1		
Step 1	DO	0	17	,0	0	67	,0	
		1	0	42	100,0	0	53	100,0
	Overall Percentage				71,2			44,2

Step 2	DO	0	9	8	52,9	30	37	44,8
		1	4	38	90,5	12	41	77,4
	Overall Percentage				79,7			59,2

- The cut value is ,500
- Selected cases Variable EQ 1
- Unselected cases Variable NE 1
- Some of the unselected cases are not classified due to either missing values in the independent variables or categorical variables with values out of the range of the selected cases.

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a big4	-1,520	,612	6,174	1	,013	,219
Constant	1,520	,417	13,267	1	,000	4,571
Step 2 ^b Winstgevendheid	-5,291	2,168	5,953	1	,015	,005
big4	-2,025	,723	7,839	1	,005	,132
Constant	1,150	,451	6,520	1	,011	3,160

- Variable(s) entered on step 1: big4.
- Variable(s) entered on step 2: Winstgevendheid.

Model if Term Removed^a

Variable	Model Log Likelihood	Change in -2 Log Likelihood	df	Sig. of the Change
Step 1 big4	-35,480	6,526	1	,011
Step 2 Winstgevendheid	-32,553	12,420	1	,000
big4	-30,901	9,117	1	,003

- Based on conditional parameter estimates

Logistische regressie

Case Processing Summary

Unweighted Cases ^a		N	Percent
Selected Cases	Included in Analysis	67	33,3
	Missing Cases	1	,5
	Total	68	33,8
Unselected Cases		133	66,2
Total		201	100,0

- If weight is in effect, see classification table for the total number of cases.

Dependent Variable Encoding

Original Value	Internal Value
0	0
1	1

Block 0: Beginning Block

Classification Table^{a,b}

		Predicted					
		Selected Cases ^c			Unselected Cases ^{d,e}		
		DO		Percentage Correct	DO		Percentage Correct
Observed		0	1		0	1	
Step 0	DO 0	0	18	,0	0	69	,0
	1	0	49	100,0	0	63	100,0
	Overall Percentage			73,1			47,7

a. Constant is included in the model.

b. The cut value is ,500

c. Selected cases Variable EQ 1

d. Unselected cases Variable NE 1

e. Some of the unselected cases are not classified due to either missing values in the independent variables or categorical variables with values out of the range of the selected cases.

Variables in the Equation

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 0	Constant	1,001	,276	13,202	1	,000	2,722

Variables not in the Equation

			Score	df	Sig.
Step 0	Variables	Winstgevendheid	4,892	1	,027
		VervallenSchuld1	1,917	1	,166
		DORvB	6,387	1	,011
		big4	7,766	1	,005
		PeriodeKantoor	,055	1	,814
	Overall Statistics		15,196	5	,010

Block 1: Method = Enter

Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	24,418	5	,000
	Block	24,418	5	,000
	Model	24,418	5	,000

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	53,559 ^a	,305	,444

a. Estimation terminated at iteration number 7 because parameter estimates changed by less than ,001.

Classification Table^a

	Observed	Predicted					
		Selected Cases ^b			Unselected Cases ^{c,d}		
		DO		Percentage Correct	DO		Percentage Correct
		0	1		0	1	
Step 1	DO 0	9	9	50,0	37	32	53,6
	1	5	44	89,8	18	45	71,4
	Overall Percentage			79,1			62,1

a. The cut value is ,500

b. Selected cases Variable EQ 1

c. Unselected cases Variable NE 1

d. Some of the unselected cases are not classified due to either missing values in the independent variables or categorical variables with values out of the range of the selected cases.

Variables in the Equation							
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Winstgevendheid	-6,641	2,678	6,151	1	,013	,001
	VervallenSchuld1	,311	,720	,187	1	,666	1,365
	DORvB	1,645	,936	3,089	1	,079	5,183
	big4	-1,442	,765	3,555	1	,059	,237
	PeriodeKantoor	-,164	,149	1,217	1	,270	,849
	Constant	1,271	1,081	1,382	1	,240	3,566

a. Variable(s) entered on step 1: Winstgevendheid, VervallenSchuld1, DORvB, big4, PeriodeKantoor.

Bijlage 9: Regressies per groep – Ondernemingen in moeilijkheden

Correlatie tabel

	DO	Winst gevend heid	Schuld -graad	Liquid- iteit	Ver- vallen Schuld1	Vord OpTA	LnTA	DO RvB	Wissel Strategie
DO	1								
Winstgevendheid	-,002	1							
S Chuldgraad	-,180	,015	1						
Liquiditeit	,111	,141	,045	1					
VervallenSchuld1	,099	,062	,132	,116	1				
VordOpTA	-,163	-,238	,022	-,024	,105	1			
LnTA	,098	,600**	-,038	,104	,099	-,273*	1		
DORvB	-,020	,035	,077	-,086	,121	,088	-,002	1	
Wissel Strategie	,121	-,217	,232	-,140	,252*	-,073	-,254*	-,010	1
LnHonorarium	,117	,046	-,201	,064	,189	,205	,306**	-,036	,103
LnNAhon	,090	-,038	-,080	-,014	-,003	-,007	,091	,081	,043
FeeRatio	,039	-,092	-,062	-,030	,021	-,023	,034	,120	,105
Revisorwissel	-,037	,110	-,136	-,059	,043	,063	-,030	,013	-,142
Kantoorwissel	-,024	,062	-,144	,011	,089	,096	-,090	-,039	,091
PeriodeRevisor	,002	-,326**	,134	-,020	-,064	,129	-,177	,056	,041
PeriodeKantoor	-,034	-,297*	,035	-,125	-,192	,021	-,167	-,022	-,098
Big4	-,069	-,124	-,062	-,175	-,295*	,019	,014	-,154	-,076
VertRap	-,024	-,031	-,066	,047	-,033	,110	,023	,152	-,093
Sector123	,017	-,230	-,117	-,288*	-,051	,004	-,205	,045	,279*

Vervolg correlatietabel

	Ln Hon	LnNA hon	Fee Ratio	Rev. wissel	Kant. wissel	Per. Rev.	Per. Kant.	Big4	Vert Rap	Sec 123
LnHonorarium	1									
LnNAhon	,265*	1								
FeeRatio	,159	,902**	1							
Revisorwissel	,202	-,243*	-,226	1						
Kantoorwissel	,143	-,199	-,174	,556**	1					
PeriodeRevisor	-,128	,096	,097	-,472**	-,355**	1				
PeriodeKantoor	-,069	,044	,037	-,187	-,432**	,625**	1			
Big4	-,039	-,072	-,091	,023	,015	,143	,318**	1		
VertRap	,071	-,118	-,121	,167	,109	-,208	-,029	,015	1	
Sector123	-,015	,125	,208	-,196	-,048	,050	-,005	-,057	-,208	1

** Correlatie is significant op het 0.01 level (2-zijdig).

* Correlatie is significant op het 0.05 level (2-zijdig).

Stapsgewijze logistische regressie

Case Processing Summary

Unweighted Cases ^a		N	Percent
Selected Cases	Included in Analysis	57	28,4
	Missing Cases	14	7,0
	Total	71	35,3
Unselected Cases		130	64,7
Total		201	100,0

a. If weight is in effect, see classification table for the total number of cases.

Dependent Variable Encoding

Original Value	Internal Value
0	0
1	1

Categorical Variables Codings

		Frequency	Parameter coding	
			(1)	(2)
Sector123	1	16	1,000	,000
	2	21	,000	1,000
	3	20	,000	,000

Block 0: Beginning Block

Variables in the Equation

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 0	Constant	1,219	,316	14,918	1	,000	3,385

Variables not in the Equation

			Score	df	Sig.
Step 0	Variables	Winstgevendheid	3,150	1	,076
		schuldgraad	1,364	1	,243
		liquiditeit	1,469	1	,226
		VervallenSchuld1	,830	1	,362
		VordOpTA	1,368	1	,242
		LnTA	1,361	1	,243
		DORvB	,091	1	,763
		WisselStrategie	,936	1	,333
		LnHonorarium	1,034	1	,309
		LnNAhon	,510	1	,475
		Revisorwissel	,172	1	,678
		kantoorwissel	,002	1	,964

PeriodeRevisor	,000	1	,987
PeriodeKantoor	,447	1	,504
big4	,435	1	,509
VertRap	,002	1	,964
Sector123	,145	2	,930
Sector123(1)	,061	1	,805
Sector123(2)	,019	1	,890
VoorgaandeDO	24,920	1	,000
ResOpTP	,160	1	,689
Res2OpTP	,301	1	,583
Overall Statistics	30,428	21	,084

Block 1: Method = Forward Stepwise (Conditional)

Omnibus Tests of Model Coefficients

	Chi-square	df	Sig.
Step 1 Step	22,698	1	,000
Block	22,698	1	,000
Model	22,698	1	,000

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	38,513 ^a	,328	,499

a. Estimation terminated at iteration number 5 because parameter estimates changed by less than ,001.

Classification Table^a

		Predicted					
		Selected Cases ^b			Unselected Cases ^{c,d}		
		DO		Percentage Correct	DO		Percentage Correct
Observed		0	1		0	1	
Step 1	DO 0	10	3	76,9	49	9	84,5
	1	4	40	90,9	15	30	66,7
Overall Percentage				87,7			76,7

a. The cut value is ,500

b. Selected cases Variable EQ 2

c. Unselected cases Variable NE 2

d. Some of the unselected cases are not classified due to either missing values in the independent variables or categorical variables with values out of the range of the selected cases.

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a VoorgaandeDO	3,507	,842	17,359	1	,000	33,333
Constant	-,916	,592	2,399	1	,121	,400

a. Variable(s) entered on step 1: VoorgaandeDO.

Model if Term Removed^a

Variable	Model Log Likelihood	Change in -2 Log Likelihood	df	Sig. of the Change
Step 1 VoorgaandeDO	-31,478	24,443	1	,000

a. Based on conditional parameter estimates

Logistische regressie

Case Processing Summary

Unweighted Cases ^a		N	Percent
Selected Cases	Included in Analysis	67	33,3
	Missing Cases	4	2,0
	Total	71	35,3
Unselected Cases		130	64,7
Total		201	100,0

a. If weight is in effect, see classification table for the total number of cases.

Dependent Variable Encoding

Original Value	Internal Value
0	0
1	1

Block 0: Beginning Block

Classification Table^{a,b}

		Predicted					
		Selected Cases ^c			Unselected Cases ^{d,e}		
		DO		Percentage Correct	DO		Percentage Correct
		0	1		0	1	
Step 0	Observed DO 0	0	14	,0	0	61	,0
	1	0	53	100,0	0	51	100,0
	Overall Percentage			79,1			45,5

a. Constant is included in the model.

b. The cut value is ,500

c. Selected cases Variable EQ 2

d. Unselected cases Variable NE 2

e. Some of the unselected cases are not classified due to either missing values in the independent variables or categorical variables with values out of the range of the selected cases.

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 0 Constant	1,331	,300	19,626	1	,000	3,786

Variables not in the Equation

	Score	df	Sig.
Step 0 Variables Winstgevendheid	,004	1	,948
VervallenSchuld1	,602	1	,438
DORvB	,096	1	,757
big4	,260	1	,610
PeriodeKantoor	,020	1	,887
VoorgaandeDO	32,151	1	,000
Overall Statistics	33,758	6	,000

Block 1: Method = Enter

Omnibus Tests of Model Coefficients

	Chi-square	df	Sig.
Step 1 Step	31,638	6	,000
Block	31,638	6	,000
Model	31,638	6	,000

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	37,046 ^a	,376	,587

a. Estimation terminated at iteration number 6 because parameter estimates changed by less than ,001.

Classification Table^a

		Predicted					
		Selected Cases ^b			Unselected Cases ^{c,d}		
		DO		Percentage Correct	DO		Percentage Correct
Observed		0	1		0	1	
Step 1 DO	0	10	4	71,4	43	18	70,5
	1	4	49	92,5	9	42	82,4
Overall Percentage				88,1			75,9

a. The cut value is ,500

b. Selected cases Variable EQ 2

c. Unselected cases Variable NE 2

d. Some of the unselected cases are not classified due to either missing values in the independent variables or categorical variables with values out of the range of the selected cases.

Variables in the Equation							
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Winstgevendheid	,002	,019	,015	1	,901	1,002
	VervallenSchuld1	1,657	1,517	1,192	1	,275	5,242
	DORvB	-1,076	1,044	1,063	1	,303	,341
	big4	-,554	,943	,344	1	,557	,575
	PeriodeKantoor	,192	,203	,893	1	,345	1,211
	VoorgaandeDO	4,376	1,032	17,996	1	,000	79,505
	Constant	-2,015	1,577	1,633	1	,201	,133

a. Variable(s) entered on step 1: Winstgevendheid, VervallenSchuld1, DORvB, big4, PeriodeKantoor, VoorgaandeDO.

Zonder voorgaande discontinuïteitsopmerking

Stapsgewijze logistische regressie

Case Processing Summary			
Unweighted Cases ^a		N	Percent
Selected Cases	Included in Analysis	61	30,3
	Missing Cases	10	5,0
	Total	71	35,3
Unselected Cases		130	64,7
Total		201	100,0

a. If weight is in effect, see classification table for the total number of cases.

Dependent Variable Encoding

Original Value	Internal Value
0	0
1	1

Categorical Variables Codings

		Frequency	Parameter coding	
			(1)	(2)
Sector123	1	18	1,000	,000
	2	21	,000	1,000
	3	22	,000	,000

Block 0: Beginning Block

Classification Table^{a,b}

		Predicted					
		Selected Cases ^c			Unselected Cases ^{d,e}		
		DO		Percentage Correct	DO		Percentage Correct
	Observed	0	1		0	1	
Step 0	DO 0	0	13	,0	0	71	,0
	1	0	48	100,0	0	47	100,0
	Overall Percentage			78,7			39,8

a. Constant is included in the model.

b. The cut value is ,500

c. Selected cases Variable EQ 2

d. Unselected cases Variable NE 2

e. Some of the unselected cases are not classified due to either missing values in the independent variables or categorical variables with values out of the range of the selected cases.

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 0 Constant	1,306	,313	17,455	1	,000	3,692

Variables not in the Equation

			Score	df	Sig.
Step 0	Variables	Winstgevendheid	3,514	1	,061
		schuldgraad	1,598	1	,206
		liquiditeit	1,404	1	,236
		VervallenSchuld1	,913	1	,339
		VordOpTA	1,642	1	,200
		LnTA	1,866	1	,172
		DORvB	,189	1	,664
		WisselStrategie	,855	1	,355
		LnHonorarium	1,282	1	,258
		LnNAhon	,550	1	,458
		Revisorwissel	,176	1	,675
		kantoorwissel	,005	1	,942
		PeriodeRevisor	,083	1	,773
		PeriodeKantoor	,632	1	,426
		big4	,509	1	,476
		VertRap	,005	1	,942
		Sector123	,216	2	,898
		Sector123(1)	,013	1	,911
		Sector123(2)	,119	1	,730
		Overall Statistics	11,293	18	,882

Block 1: Method = Forward Stepwise (Conditional)

Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	2,819	1	,093
	Block	2,819	1	,093
	Model	2,819	1	,093

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	60,383 ^a	,045	,070

a. Estimation terminated at iteration number 4 because parameter estimates changed by less than ,001.

Classification Table^a

		Predicted					
		Selected Cases ^b			Unselected Cases ^{c,d}		
		DO		Percentage	DO		Percentage
		0	1	Correct	0	1	Correct
Step 1	Observed DO 0	1	12	7,7	0	71	,0
	1	0	48	100,0	0	47	100,0
	Overall Percentage			80,3			39,8

a. The cut value is ,500

b. Selected cases Variable EQ 2

c. Unselected cases Variable NE 2

d. Some of the unselected cases are not classified due to either missing values in the independent variables or categorical variables with values out of the range of the selected cases.

Variables in the Equation

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Winstgevendheid	,047	,040	1,383	1	,240	1,048
	Constant	1,443	,333	18,824	1	,000	4,234

a. Variable(s) entered on step 1: Winstgevendheid.

Model if Term Removed^a

Variable	Model Log Likelihood	Change in -2 Log Likelihood	df	Sig. of the Change
Step 1 Winstgevendheid	-31,609	2,835	1	,092

a. Based on conditional parameter estimates

Logistische regressie

Case Processing Summary

Unweighted Cases ^a		N	Percent
Selected Cases	Included in Analysis	71	35,3
	Missing Cases	0	,0
	Total	71	35,3
Unselected Cases		130	64,7
Total		201	100,0

a. If weight is in effect, see classification table for the total number of cases.

Dependent Variable Encoding

Original Value	Internal Value
0	0
1	1

Block 0: Beginning Block

Classification Table^{a,b}

		Predicted					
		Selected Cases ^c			Unselected Cases ^{d,e}		
		DO		Percentage Correct	DO		Percentage Correct
		0	1		0	1	
Step 0	Observed DO 0	0	14	,0	0	73	,0
	1	0	57	100,0	0	55	100,0
	Overall Percentage			80,3			43,0

a. Constant is included in the model.

b. The cut value is ,500

c. Selected cases Variable EQ 2

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 0 Constant	1,404	,298	22,155	1	,000	4,071

Variables not in the Equation

	Score	df	Sig.
Step 0 Variables Winstgevendheid	,000	1	,990
VervallenSchuld1	,694	1	,405
DORvB	,029	1	,864
big4	,337	1	,562
PeriodeKantoor	,082	1	,775
Overall Statistics	,932	5	,968

Block 1: Method = Enter

Omnibus Tests of Model Coefficients				
		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	1,038	5	,959
	Block	1,038	5	,959
	Model	1,038	5	,959

Model Summary			
Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	69,461 ^a	,015	,023

a. Estimation terminated at iteration number 5 because parameter estimates changed by less than ,001.

Classification Table ^a							
		Predicted					
		Selected Cases ^b			Unselected Cases ^{c,d}		
		DO		Percentage Correct	DO		Percentage Correct
Observed		0	1		0	1	
Step 1	DO 0	0	14	,0	0	73	,0
	1	0	57	100,0	0	55	100,0
Overall Percentage				80,3			43,0

a. The cut value is ,500

b. Selected cases Variable EQ 2

c. Unselected cases Variable NE 2

d. Some of the unselected cases are not classified due to either missing values in the independent variables or categorical variables with values out of the range of the selected cases.

Variables in the Equation							
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Winstgevendheid	-,001	,010	,012	1	,913	,999
	VervallenSchuld1	,820	1,139	,518	1	,472	2,270
	DORvB	-,219	,680	,104	1	,747	,803
	big4	-,264	,707	,140	1	,709	,768
	PeriodeKantoor	-,006	,119	,002	1	,962	,994
	Constant	1,580	,869	3,303	1	,069	4,855

a. Variable(s) entered on step 1: Winstgevendheid, VervallenSchuld1, DORvB, big4, PeriodeKantoor.

Bijlage 10: Regressies per groep - Gezonde ondernemingen

Correlatie tabel

	DO	Winstgevendheid	Schuldgraad	Liquiditeit	VervallenSchuld1	VordOpTA	LnTA	DO RvB	Wissel Strategie
DO	1								
Winstgevendheid	-,123	1							
Schuldgraad	,087	-,269*	1						
Liquiditeit	,144	,095	,202	1					
VervallenSchuld1	-,086	-,092	,047	,015	1				
VordOpTA	-,203	,248	-,482**	,122	-,001	1			
LnTA	-,046	-,195	,084	-,402**	,109	-,338**	1		
DORvB	-,042	-,002	-,017	-,171	-,034	-,142	,175	1	
Wissel Strategie	,136	-,021	-,111	,120	,198	,151	,099	-,034	1
LnHonorarium	,112	-,023	-,206	-,213	,239	,088	,508**	,016	,265*
LnNAhon	,210	-,105	,073	-,030	-,139	-,205	,202	-,068	,056
FeeRatio	,118	-,067	,150	-,067	-,117	-,242	,233	-,057	,012
Revisorwissel	,175	,224	-,134	,237	-,108	-,016	-,183	-,053	-,108
Kantoorwissel	,262*	,090	-,171	-,120	-,086	-,089	-,072	-,042	-,086
PeriodeRevisor	-,003	-,037	-,070	-,142	,031	-,071	,298*	,290*	-,035
PeriodeKantoor	-,031	-,021	-,060	-,024	,005	-,116	,321*	,245	-,054
Big4	-,287*	,416**	-,403**	-,099	-,098	,266*	-,099	-,112	-,098
VertRap	-,097	-,131	,095	,021	,163	,021	,030	-,038	-,078
Sector123	-,159	,022	-,134	-,236	,188	-,023	,155	,092	-,048

vervolg

	Ln Hon	LnNA hon	Fee Ratio	Rev. wissel	Kant. wissel	Per. Rev.	Per. Kant.	Big4	Vert Rap	Sec 123
LnHonorarium	1									
LnNAhon	,019	1								
FeeRatio	-,067	,888**	1							
Revisorwissel	-,122	-,033	-,081	1						
Kantoorwissel	-,037	,047	-,015	,485**	1					
PeriodeRevisor	,235	-,067	-,036	-,107	-,168	1				
PeriodeKantoor	,245	-,081	-,069	,115	-,250	,863**	1			
Big4	,065	-,317*	-,281*	,284*	,043	,116	,216	1		
VertRap	,165	-,157	-,132	-,122	-,097	-,017	-,041	-,141	1	
Sector123	,272*	,036	,094	-,200	,235	,109	-,006	-,035	,212	1

** Correlatie is significant op het 0.01 level (2-zijdig).

* Correlatie is significant op het 0.05 level (2-zijdig).

Stapsgewijze logistische regressie

Case Processing Summary

Unweighted Cases ^a		N	Percent
Selected Cases	Included in Analysis	47	23,4
	Missing Cases	15	7,5
	Total	62	30,8
Unselected Cases		139	69,2
Total		201	100,0

a. If weight is in effect, see classification table for the total number of cases.

Dependent Variable Encoding

Original Value	Internal Value
0	0
1	1

Categorical Variables Codings

		Frequency	Parameter coding	
			(1)	(2)
Sector123	1	12	1,000	,000
	2	6	,000	1,000
	3	29	,000	,000

Block 0: Beginning Block

Classification Table^{a,b}

		Classification Table						
	Observed	Predicted						
		Selected Cases ^c			Unselected Cases ^{d,e}			
		DO		Percentage Correct	DO		Percentage Correct	
		0	1		0	1		
Step 0	DO	0	42	0	100,0	29	0	100,0
		1	5	0	,0	84	0	,0
	Overall Percentage				89,4			25,7

a. Constant is included in the model.

b. The cut value is ,500

c. Selected cases Variable EQ 3

d. Unselected cases Variable NE 3

e. Some of the unselected cases are not classified due to either missing values in the independent variables or categorical variables with values out of the range of the selected cases.

Variables in the Equation

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 0	Constant	-2,128	,473	20,238	1	,000	,119

Variables not in the Equation

			Score	df	Sig.
Step 0	Variables	Winstgevendheid	,957	1	,328
		schuldgraad	,529	1	,467
		liquiditeit	3,312	1	,069
		VervallenSchuld1	,381	1	,537
		VordOpTA	2,489	1	,115
		LnTA	,109	1	,742
		DORvB	,122	1	,727
		WisselStrategie	1,736	1	,188
		LnHonorarium	,957	1	,328
		LnNAhon	3,445	1	,063
		Revisorwissel	2,092	1	,148
		kantoorwissel	1,736	1	,188
		PeriodeRevisor	,747	1	,387
		PeriodeKantoor	,250	1	,617
		big4	4,145	1	,042
		VertRap	,249	1	,618
		Sector123	5,287	2	,071
		Sector123(1)	,616	1	,433
		Sector123(2)	3,727	1	,054
		FeeRatio	,466	1	,495
		ResOpTP	,757	1	,384
		Res2OpTP	,511	1	,475
		VoorgaandeDO	11,520	1	,001
		Overall Statistics	27,239	22	,202

Block 1: Method = Forward Stepwise (Conditional)

Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	9,200	1	,002
	Block	9,200	1	,002
	Model	9,200	1	,002
Step 2	Step	6,727	2	,035
	Block	15,927	3	,001
	Model	15,927	3	,001

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	22,655 ^a	,178	,361
2	15,928 ^b	,287	,584

a. Estimation terminated at iteration number 6 because

parameter estimates changed by less than ,001.

b. Estimation terminated at iteration number 50 because

maximum iterations has been reached. Final solution cannot be found.

Classification Table^a

		Predicted					
		Selected Cases ^b			Unselected Cases ^{c,d}		
		DO		Percentage Correct	DO		Percentage Correct
Observed		0	1		0	1	
Step 1	DO 0	42	0	100,0	29	0	100,0
	1	5	0	,0	84	0	,0
	Overall Percentage			89,4			25,7
Step 2	DO 0	41	1	97,6	25	4	86,2
	1	2	3	60,0	36	48	57,1
	Overall Percentage			93,6			64,6

a. The cut value is ,500

b. Selected cases Variable EQ 3

c. Unselected cases Variable NE 3

d. Some of the unselected cases are not classified due to either missing values in the independent variables or categorical variables with values out of the range of the selected cases.

Variables in the Equation

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	VoorgaandeDO	3,178	1,202	6,992	1	,008	24,000
	Constant	-3,584	1,014	12,495	1	,000	,028
Step 2 ^b	Sector123			1,964	2	,375	
	Sector123(1)	43,427	67108864,000	,000	1	1,000	7247967013*10 ⁹
	Sector123(2)	2,303	1,643	1,964	1	,161	10,000
	VoorgaandeDO	44,120	67108864,000	,000	1	1,000	14495934*10 ¹²
	Constant	-45,730	67108864,000	,000	1	1,000	,000

a. Variable(s) entered on step 1: VoorgaandeDO.

b. Variable(s) entered on step 2: Sector123.

Model if Term Removed^a

Variable		Model Log Likelihood	Change in -2 Log Likelihood	df	Sig. of the Change
Step 1	VoorgaandeDO	-17,717	12,779	1	,000
Step 2	Sector123	-12,598	9,268	2	,010
	VoorgaandeDO	-17,851	19,774	1	,000

a. Based on conditional parameter estimates

Zonder voorgaande discontinuïteitsopmerking

Stapsgewijze logistische regressie

Case Processing Summary

Unweighted Cases ^a		N	Percent
Selected Cases	Included in Analysis	59	29,4
	Missing Cases	3	1,5
	Total	62	30,8
Unselected Cases		139	69,2
Total		201	100,0

a. If weight is in effect, see classification table for the total number of cases.

Dependent Variable Encoding

Original Value	Internal Value
0	0
1	1

Categorical Variables Codings

		Frequency	Parameter coding	
			(1)	(2)
Sector123	1	14	1,000	,000
	2	8	,000	1,000
	3	37	,000	,000

Block 0: Beginning Block

Classification Table^{a,b}

	Observed	Predicted					
		Selected Cases ^c			Unselected Cases ^{d,e}		
		DO		Percentage Correct	DO		Percentage Correct
		0	1		0	1	
Step 0	DO 0	54	0	100,0	30	0	100,0
	1	5	0	,0	90	0	,0
	Overall Percentage			91,5			25,0

a. Constant is included in the model.

b. The cut value is ,500

c. Selected cases Variable EQ 3

d. Unselected cases Variable NE 3

e. Some of the unselected cases are not classified due to either missing values in the independent variables or categorical variables with values out of the range of the selected cases.

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 0 Constant	-2,380	,467	25,912	1	,000	,093

Variables not in the Equation

Variables Not in the Equation			Score	df	Sig.
Step 0	Variables	Winstgevendheid	,910	1	,340
		schuldgraad	,815	1	,367
		liquiditeit	2,541	1	,111
		VervallenSchuld1	,397	1	,528
		VordOpTA	3,087	1	,079
		LnTA	,053	1	,818
		DORvB	,094	1	,759
		WisselStrategie	1,511	1	,219
		LnHonorarium	,655	1	,418
		LnNAhon	3,798	1	,051
		Revisorwissel	3,258	1	,071
		kantoorwissel	1,511	1	,219
		PeriodeRevisor	,143	1	,705
		PeriodeKantoor	,000	1	,983
		big4	4,017	1	,045
		VertRap	,506	1	,477
		Sector123	5,015	2	,081
		Sector123(1)	,799	1	,371
		Sector123(2)	3,258	1	,071
	Overall Statistics		22,329	18	,218

Block 1: Method = Forward Stepwise (Conditional)

Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	5,850	1	,016
	Block	5,850	1	,016
	Model	5,850	1	,016

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	28,395 ^a	,094	,214

a. Estimation terminated at iteration number 50 because maximum iterations has been reached. Final solution cannot be found.

Classification Table^a

		Predicted					
		Selected Cases ^b			Unselected Cases ^{c,d}		
		DO		Percentage	DO		Percentage
		0	1	Correct	0	1	Correct
Step 1	DO 0	54	0	100,0	30	0	100,0
	1	5	0	,0	90	0	,0
	Overall Percentage			91,5			25,0

a. The cut value is ,500

b. Selected cases Variable EQ 3

c. Unselected cases Variable NE 3

d. Some of the unselected cases are not classified due to either missing values in the independent variables or categorical variables with values out of the range of the selected cases.

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a big4	-49,445	26278303493,283	,000	1	1,000	,000
Constant	-1,758	,484	13,178	1	,000	,172

a. Variable(s) entered on step 1: big4.

Model if Term Removed^a

Variable	Model Log Likelihood	Change in -2 Log Likelihood	df	Sig. of the Change
Step 1 big4	-18,174	7,953	1	,005

a. Based on conditional parameter estimates

Auteursrechtelijke overeenkomst

Ik/wij verlenen het wereldwijde auteursrecht voor de ingediende eindverhandeling:

De discontinuïteitsopmerking in de auditverklaring

Richting: **master in de toegepaste economische wetenschappen:
handelsingenieur-accountancy en financiering**

Jaar: **2014**

in alle mogelijke mediaformaten, - bestaande en in de toekomst te ontwikkelen - , aan de Universiteit Hasselt.

Niet tegenstaand deze toekenning van het auteursrecht aan de Universiteit Hasselt behoud ik als auteur het recht om de eindverhandeling, - in zijn geheel of gedeeltelijk -, vrij te reproduceren, (her)publiceren of distribueren zonder de toelating te moeten verkrijgen van de Universiteit Hasselt.

Ik bevestig dat de eindverhandeling mijn origineel werk is, en dat ik het recht heb om de rechten te verlenen die in deze overeenkomst worden beschreven. Ik verklaar tevens dat de eindverhandeling, naar mijn weten, het auteursrecht van anderen niet overtreedt.

Ik verklaar tevens dat ik voor het materiaal in de eindverhandeling dat beschermd wordt door het auteursrecht, de nodige toelatingen heb verkregen zodat ik deze ook aan de Universiteit Hasselt kan overdragen en dat dit duidelijk in de tekst en inhoud van de eindverhandeling werd genotificeerd.

Universiteit Hasselt zal mij als auteur(s) van de eindverhandeling identificeren en zal geen wijzigingen aanbrengen aan de eindverhandeling, uitgezonderd deze toegelaten door deze overeenkomst.

Voor akkoord,

Ceyssens, Tessa

Datum: **1/06/2014**